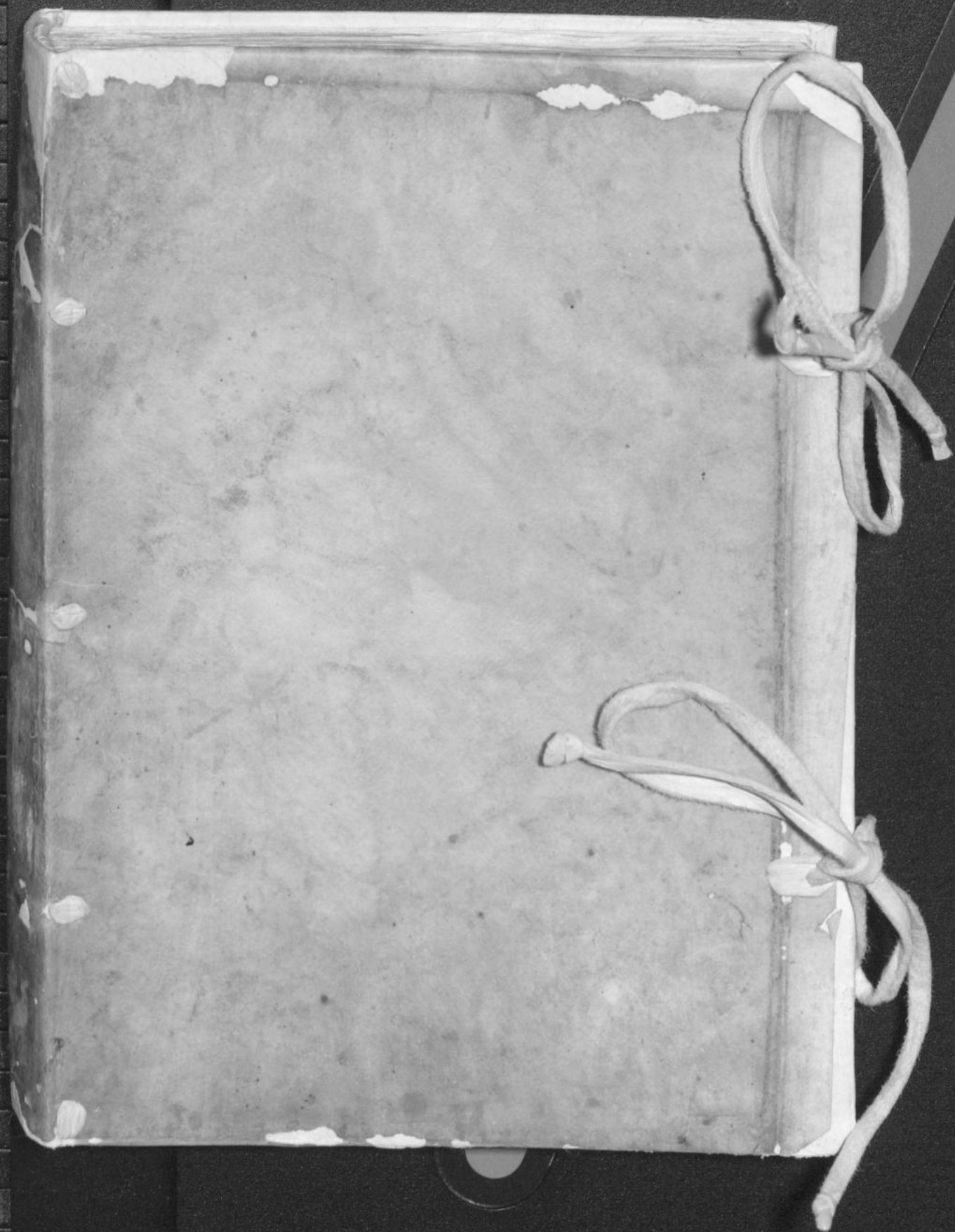

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23

5m II 6 STINLEY 7 C25 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23

FRANCE 20-C

SYNODI
VERCELLENSES
TRES

QUARTA, QUINTA, ET SEXTA
Q V AE

A REVERENDISS. DOMINO
D. I. FRANCISCO BONHOMIO

Episcopo

S. ECCLESIAE VERCELLENSIS,
DE MORE
habitæ sunt

Ad Tridentini decreti præscriptum.

H I S

additæ sunt instructiones, & constitutiones
quas in lucem edi, suo loco infra
decretum est.

MEDIOLANI.

Apud Pacificum Pontium.
M. D. LXXX.

VERCELLINENSIS

T. R. B. S.

QUARTA, QUINTA, ET SEXTA

A REVERENDISSIMO DOMINO

D. A. FRANCISCO BONOMO

Episcopo

STECLESIAE VERCELLINENSIS

D. H. M. O. R. E.

habitu sunt

et in locum suum restituti.

H. I. S.

additis sunt instructiones, & constitutiones
quas in locum eorum loco infra
decretum est.

MEDIO L. A. N. I.

M. D. LXXV.
Apud Pacisem Pontem.

I. FRANCISCVS BONHOMIVS
DEI, ET APOSTOLICAE SEDIS GRATIA
EPISCOPVS
S. ECCLESIAE VERCELLENSIS,
VNIVERSO CLERO, ET POPVLO
VERCELLENSIS,

Salutem in Domino .

A Mnobis, qui pastores animarum
sumus, curam Christus Dominus
proposuit, ut omni sollicitudine o-
nes, fidei nostra commissas, à valli-
bus admontes, à terrenis scilicet rebus ad cœle-
stes, ab humanis ad diuinas, à caducis ad aternas
reuocare studeamus. Hec porro cura ut una
omnium maxima est: sic valde sollicitas perpe-
tuo nos habere debet. Quo fit, ut cum cetera pasto-

ralia munera, in quibus sanctissimorum Episcoporum vigilantia eluxit, amplectenda nobis sint; tum certe etiam in id incumbendum est summo studio, ut, pro viribus nostris, ad usum perpetuum illa inducamus, quibus oecumenica Synodus Tridentina potissimum, et ipsis pastorum officijs, et animarum saluti, et diocesum spiritualibus adiumentis, commodisq. consultum esse voluit. Et vero in ijs præter alia, quæ sanè permulta sunt, illa quoque anniuersaria Synodi diocesana actio plane censetur. Ne hanc profecto ipsam rectam gregis, optima disciplina pascendi, viam, rationemq. veteres patres, tam latini, quàm greci susceperunt, eandemq. nobis tritam reliquerunt. Huc enim referuntur editæ, ac peruulgatæ non modò summorum pontificum, et in primis beatissimi Leonis Magni sanctiones, verum etiam Episcoporum, omni laude præcellentium, qui in sacrosancto Nicæno concilio priore interfuerunt, grauissima sententia. Immo Episcopus Myrensis, sanctus Nicolaus, omnium virtutum episcopaliū imitatione sempiterna dignus, qui in eo frequentissimo patrum conuentu Nicæ præsens
ad-

adfuisse putatur, id institutum, atque consue-
 tudinem ita executus est, ut synodum quot an-
 nis habere pratermiserit fere nunquam. Diui-
 ni huius viri exemplum, quod pietatis studio se-
 quimur, cum praesertim die eius natali, qui dies
 est viij. idus Decembris, in lucem editi simus,
 valde admodum nos ad hoc incendit, ut non so-
 lum insisteremus, sed longius in via synodalis
 anniuersariae actionis progredieremur, quam
 iam pridem ingressi sumus Tridentinae sanctio-
 nis auctoritate, et officij etiam nostri pastoralis
 ratione, quae tota progressionibus suis referenda
 est ad illam gregis curam praestantissimam.
 Itaque, ut in eo pastorali instituto, usuq. perpe-
 tuo versaremur, non solum decretum confeci-
 mus, quo diem certum Synodo in singulos an-
 nos praefiximus; verum, Deo bene iuvante, pra-
 stitimus, quod firma animi deliberatione, epi-
 scopaliq. industria utiliter exequendum statui-
 mus. Iam vero enim Synodos sex de more ha-
 buimus: quae ex re perspicuum sit, nos postea
 quam ecclesia Vercellensi praesumus, non prater-
 iisse, nisi semel tantum, hoc anniuersarium syno-
 dalis actionis officium: idq. cur commiserimus,

ratio-

rationes decreto diocesano attulimus, quod v-
nà cum ceteris libro hoc exprimi, atque adeo
imprimi volumus, ut non tam eius intermis-
sionis causa testata fieret, quàm nota esset, ac
plane explicata rei, salutariter susceptæ, eius-
dem in perpetuum retinendæ voluntas. Quin-
que ferè abhinc annis superiores tres Syno-
dos in lucem emisimus: nunc reliquas tres, quæ
deinceps ordine habitæ sunt, vobis edimus. Et
quamquam constitutionum synodaliū librum,
cuius euulgandi spem vobis dedimus, hoc tem-
pore non proferimus; non est propterea tamen,
cur quisquam putet, illius editionis nos mutasse
consilium. Quinimo rei conficiendæ studio eo ar-
dentiori sumus, quod cum à vobis aliquando
nos abesse contingat, extare vehementer cupi-
mus omnia fere omnium salutarium rerum in-
pressa vestigia, charitatisq. erga vos nostræ mo-
nimenta, litteris consignata: quibus ad omne
disciplinæ institutionisq. vestræ officium illi u-
tantur, quorum vicariam operam, ministe-
riumq. adhibemus ad ecclesiam Vercellensem,
nobis commissam, recte gerendam. Nam cum
in omnibus ingens sollicitudo extitit Eusebij san-

cti si-

68
etissimi martyris, cuius moribus, atque doctrina olim hic clerus, populusq. imbutus est: tum in eo etiam singularis paternaeq. dilectionis officio dignissima diligentia, quod, cum abfuerat, ad illius instituendi studium prater exemplorum vestigia, quae reliquerat, scripta etiam adhibuit, quibus absens illum pasceret, ac gubernaret. Hoc animo, hac mente nos sumus, ut idem praestemus constitutionum nostrarum lumine: quod si nondum emisimus, occupationes visitationum apostolicarum, quibus deesse nullo modo potuimus, et alias curas, muneri nostro pastoralis adiunctas, habuimus, quae editionis officium retardarunt. Sed quod dilatum est, ita posthac in tempore, Dei gratia adiutrice, exequemur, ut planè intelligatis, nostras cogitationes, consilia, et omnia rei persciendae studia in communem vestram utilitatem, spiritua- liaq. commoda perpetuò conferri. Interea vero vobis edimus, atque euulgamus decreta haec trium synodorum: in quibus sancendis si quae sollicitudo nostra fuit, certè vestra in iisdem seruandis, atque exequendis diligentia non minima esse debet, sed usque adeo obedientiae studio

in omnes partes excitata, ut constet fructus
cum omnis cura nostra pastoralis, tum vero
synodali laborum, quos vestra causa susci-
pimus. *Valete in Domino.*

DECRE-

DECRETA

EDITA, ET PROMVLGATA

IN SYNODO DIOECESANA

VERCELLensi IIII.

habita

An. a CHR. NAT. M D LXXVI.

A REVERENDISSIMO D. D.
I. FRANCISCO BONHOMIO,

Dei, & Sedis Apostolicæ gratia

EPISCOPO

S. Ecclesiæ Vercellensis.

DECRETVM. I.

DECRETA
EDITA ET PROMULGATA
IN SYNODO DIOECESANA
VERCELLENSIS III.

anno a CHR. NAT. M D LXXVI

A REVERENDISSIMO D. D.
I. FRANCISCO BONHOMIO,

Dei & Sedis Apostolicæ gratia
EPISCOPO
S. Ecclesie Vercellensis.

IN NOMINE
SANCTAE, ET INDIVIDUAE
TRINITATIS,
PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI
AMEN.

Nos Ioannes Franciscus Bonhomius,
Dei et Apostolicæ Sedis gratia Episco-
pus Vercellarum, et Comes, ad Dei Om-
nipotentis, Beatæq. Mariæ semper virginis, ac
Sancti Eusebii Episcopi, et martyris laudem, hæc
pro Christianæ morum disciplinæ cōformatio-
ne, qua Clerum, populumq. fidei nostræ con-
creditum, præluce, totis in Christo visceri-
bus expetimus, in nostra Synodo Diœcesana
quarta decernimus, statuimus, ac sancimus.

DECRETVM. I.

In laqueorum medio nos ambulare, diuinis
litteris traditum est: omniaq. esse pericu-
lorum plena; S. Apostolus Paulus monet.
Pastoralis igitur vigilantia est, non modo
periculis obuiam ire, sed omnem periculosam peccan-
di occasionem, quantum in se est, eripere. Itaque quo-
niam et ex patrum sermonibus didicimus, et vsu cō-
perimus, quam magno cum periculo illud sit, clericalis

ordinis homines, qui in sortem Domini vocati, diuinarumq. rerum ministerio addicti, se castos exhibere eidem Christo Domino debent, unà cum fœminis, etiã cognationis vinculo iunctis, habitare: nos, ut ne, sicut serpens Euam astutia sua seduxit, ita cleri nostri mores ab eodem serpente tam opportuna, periculosaq. peccandi occasione corrumpantur, excidantq. a clericali castimonia; id si minus, ut cupimus, at saltem aliqua ratione cauere uoluimus. Quare, pœnis grauissimis, pro modo culpæ arbitrato nostro irrogandis, vetamus, ac sancimus, ut ne quis ciuitatis, diœcesisq. Vercellensis ecclesiasticus homo, quocumque ordine, gradu, conditione, ac dignitate præditus, cum propinquis, mulieribus unà habitet: nisi mater sit, soror, amita, uel ad summum fratris uxor. Ac ne cum ijs quidem ipsis liceat, nisi cui a nobis, aut a vicario nostro generali, facultate litteris exarata, speciatim concessum sit. Spectarum autem mulierum, et adolescentularum, quamuis spectata vitæ probitate sint, famulatu interdiciamus omnino. Verum seniores, et ætate grauiores fœminas simul cum ecclesiastici ordinis hominibus habitare, potius permittimus, quàm concedimus: ita tamen, ut perspectis prius atque cognitis per nos, vicariũue nostrum generalem illarum uitæ moribus, probatisq. eiusmodi habitationis, famulatusue sacultas, scripto testificata, uel a nobis, uel ab eo gratis detur.

171

S

D E C R E T U M . II.

I A M P R I D E M provincialis Synodi Mediolanensis primæ, sacrosanctæ summi Pontificis auctoritate communitæ, et aliquot ante annis promulgatæ, decreto illud utiliter, prudenterq. cautum est, sacerdotes, quibus audiendæ confessionis munus committatur, pios, bene moratos, doctos, prudentes, patientes, de animarum salute sollicitos, alijsq. sanctis uirtutibus præstantes, ab Episcopo primum deligi, ac probari; deinde eorum, qui probati sunt, nomina, et cognomina describi, publice in foribus sacristiæ affigi, ut hac ratione posset quisque animæ suæ saluti securius providere. Sed quoniam decretum illud tam salutare, non sine perniciæ gregis, curæ, fideiq. nostræ concrediti, negligentius obseruari animaduertimus; ideo, nos, ut et omnem tergiuersandi ansam eripiamus, et illius decreti recte exequendi certam rationem statuamus, hac plane præcipimus, ac iubemus. Primo ut sacerdotum, quos confessarios idoneos adhibita examinis ratione, probauerimus, nomina, et cognomina, recte descripta, in foribus sacristiæ, alioue commodiori, et frequentiori loco cuiuscumque ecclesiæ, ubi confessiones audiri solent, publice proponantur, atque affigantur. Deinde nemo, uel uir, uel femina, uel ecclesiasticus, uel laicus, cuiuscumque ætatis, alij confessario sacerdoti culpas, peccataq. sua confiteatur, quàm uni ex illis probatis, publiceq. propositis, quorum delectum habere poterit. Parochis

chis præterea, animarumue curatoribus, mandamus graui pœna proposita, quam arbitrato nostro irrogabimus, ut à sanctissimæ Eucharistiæ susceptione repellant, qui alios, quàm probatos illos, publiceq. propositos, confessarios Sacerdotes, ad peccatorum confessionem adhibuerint.

DECRETVM. III.

ANASTASIUS Imperatoris lege augustali iam pridem sunt antiquata, ac plane uetita, festiua illa spectacula, quæ Romæ olim cum uoluptarie mense Maio fierent, Maiuma nuncupata sunt. A quibus iuris prudentum iudicio non dissimile id putatur, quod his temporibus, non sine magna Christianæ pietatis offensione, arborum frondescentium, quæ incisæ passim per urbem, oppida, uicosq. in plateis, ac triuijs eriguntur, ludibundo spectaculo agitur calêdis Maij, qui dies sanctorum Apostolorum solemnitati consecratus est. Hunc deprauatum erigendi maiuma usum, moremq. a satana ad animarum perniciem inuentum, et gentiũ, a fide nostra abhorrentium, consuetudine primò introductum, Christianæq. religionis institutis plane repugnantem, cum in urbe diœcesiq. Vercellensi retineri, atque adco conseruari uideamus, omni ratione, qua maxima possumus, radicitus conuellere debemus; præsertim cum inde existere animaduertamus pestiferum quoddam seminarium grauium malorum. Nam præ-

7
 ter quàm quòd, detestabilis mos est, et cum gentium
 impiarum ludis conueniens, affert etiam, et religioni
 offensionem, et fidelium animabus exitiosa detrimen-
 ta, et corporibus mala, atque incommoda. Primum
 nefaria illa actione uiolatur eorum sanctissimorum
 Apostolorum religiosus, et festus dies, qui illis calen-
 dis ex solemnì Ecclesiæ celebritate coli pie sancteq.
 debet. Tum hoc etiam inde extat, quòd, homines
 quidam illius ridiculæ, ac ludibundæ actionis cupidi-
 tate, atque uoluptate prolapsi, Missæ sacrificio adesse
 eo sacro die, quo debent, perniciosè negligunt, et arbo-
 res alienas furtim per vim atque iniuriam præcidunt.
 Hinc illa manant, conuitia scilicet, rixæ, contentiones,
 iniuriæ, odia, inimiciæ, et cades interdum. Accedit
 præterea, quòd comesationes, et compotationes fiunt,
 quibuscum, et ebrietates, et obscæne dicta, et inho-
 nestæ actiones, et perniciosæ ad omnia opera carnis il-
 lecebræ, et alia plurima mala perpetuo cõiuncta sunt,
 non sine magna nominis Christiani iniuria, ac maxi-
 ma salutis animarum pernicie. Nos igitur, et sacro-
 rum canonum iure, et sacrosanctis sanctionibus, et
 Concilij in primis Tridētini decretis, quibus corrupte-
 las, a pietatis Christianæ usu, cultuq. alienas, omni pa-
 storali uigilantiæ officio tolli iussum est, et lege etiam
 ipsa augustali, et nostræ curæ munere adducti, cum præ-
 sertim conscij simus, si quam uel in grege commisso gu-
 bernando, uel in eripiendis morum erroribus, culpam,
 negli-

negligentiamue contraxerimus, Deo rationem in die iudicij reddituros esse; illud Parochis, Ecclesiarumq. rectoribus edicimus, atque iubemus, ut, propositis maximis Dei offensionibus, et commostratis detrimentis, ac damnis, quæ plurima inde tum animæ, tum corpori eveniunt, fideles, sibi in curam traditos, a re illa perniciofa, quæ gentilitiæ superstitionis speciem quandam exhibet, paterna charitate reuocare studeant ad omnes partes religiosi cultus; quo eorum sanctorum Apostolorum Philippi, & Iacobi dies festus illis calendis coli sanctificariq. debet. Ac proinde quidem abiectis maium, quæ turbulenta illa præcisarum arborum erectio ne, uoluptario quodam, prophanog. clamore, saltationibus, ac tympanorum strepitu agebantur, fideles opera pietatis diligentius amplexi, festum diem illum de Ecclesiæ more celebrēt hymnis, canticis, supplicationibus, processionibus, alijsq. sancte agendi officijs. Arborum præterea loco, excitati imitatione sancti illius Apostoli Philippi, qui pro Dei gloria cruci affixus est, sacrosanctam arborem crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Christus Dominus, tanto religiosius in conspicuis locis publice erigant; quanto grauius se peccare uident in diabolicis maium. In quorum usu retinendo si quos obfirmato, obstinatoq. animo persistere parochi uiderint; cum aliquando monuerint; eorum nomina ad nos deferant, quò studiosius tantæ offensionis pro curæ nostræ officio medeamur. Hoc autem nostrum

strum decretum, ut, quanto sæpius repetitum, tanto diligentius ad executionis usum perducatur; idem, communi sermone explicatum, quotannis die Dominico, qui calendas Maij proxime præcedit, frequentissimo populo intra Missarum solemnias de scripto graviter enuncient, atque euulgent.

DECRETVM. IIII.

ET constitutionibus Synodalibus, quæ Illustrissimus Cardinalis Guido Ferrerius, Episcopus Vercellensis iampridem edidit, et nostris etiam decretis, quæ in visitationis munere confecimus, illud diligenter curatum est in primis, ut sanctissimi Sacramenti societas, ubi nõ esset, pio studio institueretur, atq; ne erigeretur. Verum quoniam parochos, ecclesiarumq; rectores, quibus id curæ dedimus, non parum negligentes fuisse animadvertimus; ut, quæ salutariter ad gregis, nobis commissi, pietatem excitandam instituta, atque adeo iussa sunt, diligentiore executionem habeant; pœnis propositis, quas negligentibus, contumacibusve graves arbitrati nostro irrogabimus, id omnino præcipimus, ac mandamus, ut illi ipsi, quibus iam iussum est, duobus post huius Synodi promulgationem mensibus, eam piam societatem in sua quique ecclesia, recte institutã, erectamq; habeant. Proinde fideles, sibi commissos, crebro graviterq; hortentur ad rei, quam eorum causa tantopere in Domino expetimus, institutionem. Ad quam sane perficiendã,

B quo

quo religiosius, uehementiusq. fidelium animos incendunt; amplissimos thesauros spiritualium donorum, et indulgentiarum, quas sanctissimus Pontifex, Gregorius xij. prouinciæ Mediolanensis societatibus benigne largitus est, quàm sæpissime populo enunciant, atque promulgent.

Quicumque uero societati sanctissimi Sacramenti se adscribi uoluerint; eorum nomina, et cognomina parochi, ecclesiarumue rectores, in tabellam certam, libræue certum, quem ad eum usum conficiant, recte, atque ordine referant. Vt autem societatis huius homines charitatis erga proximum officia, ad quæ potissimum spectare debent, præstare, cùm occasio tulerit, pie, recteq. possint: ex ijs duo, pluresue spectata uitæ moribus in singulos annos deligantur: qui parochialis uiciniae ægrotos, et alios, paupertate, necessarioq. uictu laborantes, sæpe inuisant: eorumq. inopiæ, atque egestati eleemosynis, quas socij collegerint, subueniant.

Parochus porrò, eiusdemq. societatis ministri, eo nomine capsulam publice proponendam curabunt. Quæ capsula clauibus duabus claudatur, quarum unam ipse, alteram illi habeant. Et quò uberior eleemosyna pareretur; quam sæpissime ad eam liberaliter, pieq. conferendam parochia sue homines ipse cohortetur.

Socij præterea singulis mensibus semel, atque adeo sæpius conueniant, simulq. diligenter uideant, an pauperum inopiæ, atque incommodis per eos recte succurra-

tur, quos illorum curæ præfecerint.

DECRETVM. V.

Suffragia libera in primis esse debent: quorum libertati ut et consulatur, et dissidijs, atque contentionibus, quæ aliquando existunt, occurratur: ita ut infra, statuimus, ac decernimus. Quodcumque igitur Capitulum tam basilicæ nostræ cathedralis, quàm aliarum ecclesiarum collegiatarum urbis, et diocesis Vercellensis, ius habet, uel ministros, officialisue creandi, uel beneficia ecclesiastica conferendi; eam et in his, et in alijs grauius negocijs, deliberationibusq. rationem ineat, ut, qui de Capitulo sunt, non aliter, nisi occulte, et remotis nem ijs, de quibus agitur, suffragia ordine ferant.

DECRETVM VI.

Turrium campanilium ianuæ ne umquam, nisi cum pulsandum campanis est, pateant: sed sera, pessuloue, et clauis claudantur: quæ uel a parocho, uel a clerico, custodeue ecclesiæ asseruetur. Vbi uerò campanarum usus clero, populoq. communis est; alteram clauem illius loci consules, aut alij, quibus id curæ illi dederint, habeant licet.

DECRETVM VII.

Omnis parochus, rector, præfectusue ecclesiæ, in ianua illius primaria, a parte superiori, loco conspicuo,

B 2 atque

atque illustri, imaginem Sancti, Sanctæue, cuius nomine ecclesia nuncupatur, qua maxima fieri potest, pietate, et diligentia exprimendam, omnino, et quàmprimùm curret.

DECRETVM VIII.

NE sacro aduentus, et quatragesimæ tempore, festisq. diebus cuiquam moniales inuisere, et cum earum aliqua, statis illis colloctionis locis, colloqui liceat: nisi cui ob grauem, et necessariam causam, nobisq. probatam, facultatem, litteris exaratam, dederimus.

DECRETVM IX.

Domum Dei decet sanctitudo, inquit propheta: ideo et sæpe, et diligenter cauere debemus, ne quid in ea fiat, agaturue, quod indecorum sit, quodq. ab illius loci sanctitate alienum.

Primo igitur parochi, ceteriq. omnes, ad quos pro sui officij munere spectat, constitutionem illā nostram, quā de ecclesiarum cultu superioribus annis in diœcesana Synodo edidimus, fidelibus usque adeo frequenter enuncient, ac tamdiu promulgent, quoad plane uiderint, ad omnem rectæ executionis usum perductam esse. Proinde perpetuo etiam cohortationum, admonitionumq. studio, et perenni quadam animorum contentione in id incumbant, ut ab omnibus illa inuiolate studiosèq. seruetur. Quos autem contumaces, aut negligentes
ani-

animaduenterint ; ita cum illis agant , ut , pro culpe ,
contumaciæ eorum grauitate , a diuinis etiam officijs ,
atque a sacrificio Miſſæ ceſſent . Per eccleſiam præte-
rea ne ullo umquam tempore tranſitum , iternæ a quo
quam fieri patiantur .

Nec uerò permittant , niſi pœnitentiæ , uotiue cauſa , mu-
lieres nudis pedibus eccleſiam ingredi . ſi quæ autẽ præ-
ſumma inopia calceos non habent , quibus pedes in-
duant ; ſaltem ueſte ad talos demiſſa , eò accedant .

DECRETVM X.

GRaui concilij prouincialis Mediolanenſis primi ad-
monitione nos excitati , et ſanctiſſimi pontificis Pij
Quinti conſtitutione , quam magno cum ſpiritali ani-
marum detrimento a quibuſdam negligi animaduerti-
mus , adducti , prohibemus , medicos quoſcumque , qui ſe-
mel , atque iterum ad egrotum curandum acceſſerint ,
ad eundem tertio accedere : niſi ex confeſſarij ſacerdo-
tis probati teſtimonio ſcripto ſibi conſtet , illum peccata
confeſſum eſſe ; aut de eiſdem confeſſarij conſilio , et
conſenſu , id ob iuſtam cauſam facere diſtulſiſſe . Hanc
porrò teſtificationem , apud ſe diligenter medici aſſer-
uent ; ut , ſi quando opus erit , illam Epiſcopo , aut viſi-
tatoribus Epiſcopalibus recte exhibeant . Si quis au-
tem medicus ſecus fecerit ; is , præter pœnas , et cenſuras ,
in illa pontificia ſanctione conſtitutas , eam etiam mul-
tæ ſubeat , ut , omni appellatione poſpoſita , ac reiecta ,
libras

libras uiginti quinque monetae sabaudienſis ſoluat.

DECRETVM XI.

ET ſi iudeorum familiaritate, aſſiduoq; commercio, chriſtianis ſacrorum canonum iure interdictum eſt; multa q; eo de genere, in concilio prouinciali Mediola-
nenſi primo ſancita ſunt; tamen, quia complures ur-
bis, et diœceſis noſtra homines, ſalutis ſuae pene obliti,
grauiſſimis canonum legibus, et prouincialibus decretis
neglectis, cum perfidiſſimo illo hominum genere, a chri-
ſtiane q; pietatis inſtitutis alieniſſimo, eam uitae conſue-
tudinem, quam cum ceteris chriſtianis, habent: nos
animarum ſalutis zelo accenſi, atque adeo illius rei in-
dignitate permoti, hæc, quæ et canonico iure, et pontifi-
cijs ſanctionibus, et decretis prouincialibus, patrum q;
inſtitutis communita ſunt, ſancimus, edicimus, ac ve-
tamus.

*Ne quis, neque uir, neque fœmina, cuiuſcumque ſta-
tus, ordinis, ætatis, generis, etiam illuſtris, ad iudeorum
coniuiua accedat: neue unà cum ijs cibum ullo modo ca-
piat: neque ſimul in iſſdem ædibus habitet.*

*Ne eorum nuptijs, choreis, ſaltationibus, tripudijs, ludis,
actionibusq; ullis iudaicis interſit.*

*Ne ad illorum ædes, domiciliaue, excepta negotiationis
cauſa, uentitet.*

*Ne quicquam denique cum iſtis agat, gerat, contrahat-
ue, quod uel ſacris canonibus, uel pontificijs conſtitutio-
nibus,*

nibus, uel concilij prouincialis decretis prohibitum, interdictumue sit.

Qui uerò die sabbato istis operam nauant, ne apud eos prandeant, ne cenant, ne pernoctent: sed operæ laborisue mercede accepta, domum suam quamprimum redeant.

Si quis contra, quàm præscriptum est, fecerit, pro culpæ modo, graui pœna plicetur.

DECRETVM XII.

Cerei, funaliaue, quæ intorticia uocantur, quæ, dum in Missæ sacro corpus et sanguis Domini nostri Iesu Christi eleuatur, accendi solent, ne ante restinguantur, quàm à Sacerdote communio perficiatur.

DECRETVM XIII.

Quoniam ad litanias, & preces, quas, impendentibus tot rei christianæ periculis, pro apostolicæ suæ uigilantiæ studio summus pontifex, Gregorius xiiij. ad iram Dei placandam, misericordiamq. eius implorandam, quotidie ante, uel post Missarum solemnia diei instituit, et ad supplicationes item, ac processiones, quas à nobis, pro temporum ratione, aliquando indicimoris est, canonicos non ita frequentes, ut expetimus, ne que adeo sæpius, nec uerò diligenter admodum cõuenire cernimus non sine animi nostri dolore: ideo, ut, quos ad ea precum officia pietas ipsa per se mouere debet, exciter

citet etiam, atque alliciat præmij spes aliqua iniecta; uolumus, ac decernimus, ex quotidianis distributionibus certam pecuniam, atque census summam quotannis in basilica nostra cathedrali, ceterisque urbis, et diœcesis collegiatis ecclesiis deduci, ac detrahi: quam summam ab uniuscuiusque Capituli thesaurario custoditam, distribui, ac tradi ijs solum statuimus, qui illis litanij, precibus, et processionibus præsentibus adfuerint, neque ullis præterea alijs.

DECRETVM XIII.

Quam in augenda pietate laboris, tantum in superstitionis erroribus eripiendis cura, atque sollicitudinis Episcopus ponere debet. Quare nos pro officij nostri munere, cautiones, et regulas, infra ordine notatas, præscripsimus, quas à parochis animarumue curatoribus, et confessorijs Sacerdotibus seruari, atque adhiberi mandamus ad perniciosum, nefariumque quarundam superstitionum usum ex urbe, diœcesiq. nostra conuellendum.

Quo in genere uideant ijs potissimum, et ceteri nedum huiusce perniciæ radices extirpare diligentius student, simul etiam è rudium animis sinceræ pietatis semina radicatus euellant.

Orationibus igitur, phylacterijs, seu, ut uocant, breuibus, scriptis, nominibus, signis, ad alicuius mali, uel morbi curationem, aut præseruationem, nisi per nos, uel per

eos, quos huic rei præfecimus, cognitis, et probatis neminem uti aliquo modo pactone permittant. Idq. longe grauius uetitum sit in ijs scriptis, quæ in membrana, ut uulgo dicunt, uirgine, aut a puella incorrupta, aut alia quauis loci, temporis, rei, uel personæ uana obseruatione adhibita, litteris exarata sunt.

Imagines itē, annulos, signa, et quæuis alia id generis, characteribus, et nominibus alienis, litteris incognitis, notis denique, superstitionis speciem præferentibus, impressa, insignita uè omnino prohibemus. Piū uerò illū, et religiosum sacrosanctæ Crucis, et sanctarū imaginū usum, castissimumq. cultum, et uenerationem, omni abiecta inani obseruatione, summopere commendamus, et ab omnibus, qua par est pietate, retineri cupimus, et mandamus.

Quod autem interdum à nonnullis temerè fieri consueuit, qui sabbato sancto, ubi primum campanarum sonum audiunt, se, uel infantes, fluuiali aqua, alia uè perfundunt, aut pridie festi diei sancti Ioannis Baptiste media nocte rore se alios uè conspergunt, aut sancti Petri Apostoli solemni celebritate, alio uè certo die extra medicinæ leges, sanguinem mittunt, uenamq. secant, falsa, et inani prorsus opinione, specq. adducti, uel mali eo anno uitandi, uel boni consequendi, id omne in posterum agi, fieri, committi, plane interdiciamus. Idem sancimus de ijs, qui sacro die parasceues nummum sacrosanctæ Crucis, de more in ecclesijs detectæ,

à fidelibus primò oblatum oculis collineant, sumunt, sibiq. asseruant ad certam malorum cautionem, periculorumq. uitationem.

Vulnera, aliasq. plagas certis adhibitis signis, certisq. uerbis, ac nominibus, ac præfinito quodam certo orationum, precumue ac benedictionum numero, linteolis curari nefas esse decernimus, ac propterea in perpetuum uetamus.

Qui fascinationes, aut ueneficia curarint, aut ligaturas nodosue soluerint, aut sanguinem sistere, aut cicatrices obducere, aut umbilicum astringere, aut alicuius membri torporem abigere, aliasue ægritudines depellere procurarint medicamentis, et curationibus per medicos non probatis, quos ob eam causam delegerimus; eos omnes, et singulos, uti superstitiosos esse declaramus, ac decernimus; ac proinde isti norint se pœnas daturus ex canonum legibus.

Est illud præterea diabolica fraude inuentum, quod superstitiose, uel impie potius ab ijs agitur, qui præcipue nocte, diem festum sancti Ioannis Baptistæ proxime præcedenti, filices, filicumue semina colligunt, aut alio certo die, certaue nocte flores, frutices, herbas cuiusuis generis legunt, secant, succidunt, euellunt, aut qui certo eo tempore, aut præfinito alio sacro die triticum, milium, legumina, ceterasue fruges expurgant, aut cucurbitas, aliæue semina serunt, ea opinione in hanc fraudem inducti, ut alio die ea irrita, inaniaq. esse, et frustra

stra præterea fieri, agnoscant. Quamobrem id omne, tamquam à christiana pietatis cultu abhorrens, nos hoc decreto rejicimus, et damnamus: atque eã ob causam, qui tale quicquam in posterum admiserint, pro gravitate culpæ multabuntur, et canonum sanctionibus, et præterea arbitrati nostro.

Hoc item decreto illos etiam astrictos teneri volumus, culpaq. graviore illigatos declaramus, qui vel ad verum in cruciatibus obstinatè, pertinaciterq. negadum, occultandumue, aut ad thesaurum inveniendum, resq. furtivas recuperandas, seu fures occultos patefaciendos, aut ad arcana, abditè facta evulganda, aut ad odiũ incitandum, aut ad gratiam aucupandam, amoremue conciliandum, sacra scriptura uerbis, certorumue nominum pronuntiationibus, uerbisue alijs, certa formula conceptis, exaratisue, vel schedis nota aliqua impressis abutuntur.

Parochi præterea si quod aliud superstitionis genus in sua parochia hominibus animaduerterint, id aliquot ante anniuersariam synodum diebus ad nos deferant, ut ei malo opportune pastoralis nostra cura occuri possit. At uero quoniam pro hominum, et locorum uarietate, multiplicia, uariaq. etiam superstitionum genera deprehendi possunt; et certam earum singularum formam præfigere prope infinitum opus est; nos ut summam statuamus omnia, in quibus statim, temporum, dierum, horarum præfixi numeri, et loci obseruatio, cum

anxia quadam corporis, et habitus compositione, quam præterire nefas sit, concurrit, tamquam superstitiosa, uana, et a sanctæ catholicæ ritu, usu, institutis, et traditionibus aliena, diligenti confessoriorum, et parochorum cura, officioq. extirpanda mandamus, cum per illa sese diabolica societas, quæ omni pietatis studio fugienda est, ac depellenda, sensim insinuet, et diuini cultus error, fraudulenter hisce rebus, specie boni uelatis, cum magna animarum pernitie inducatur.

DECRETVM XV.

Nihil tetrius est, nihil acerbius, nihilq. aspectu truci-
lentius pestilentia, cuius tanta uis est, tam uaria, at-
que adeo multiplex, ut occulte in omnes partes longe, la-
teq. progrediens, breui momento temporis, quasi repen-
tino quodam impetu turbide tempestatis, homines ob-
ruat. Proinde initio huius pestiferæ labis, funestæq. ca-
lamitatis magistratus ciuiles nihil non agunt, nihil nõ
attingunt, ut patriæ, quæ sensim terribili illa contagio-
ne ad interitum ruit, quàm opportunissimè succurrant.
Domum publicam, locumue constituunt, quo, peste affe-
cti, transferantur: medicos certos conscribunt, qui il-
los curent: medicamenta, et cibum subministrant: ser-
ulos famulasq. conquirunt, qui operam, curationemq.
illis nauent: uestes, lectisternia parant, quibus, a mor-
bo cõfirmati, se induant: nihil denique sumptibus faciẽ-
dis, alijsq. officijs præstãdis omittunt, ut omni externa cus-

ra, omniq. externa administratione, atq; ope subueniāt laborantibus. Id porro studiū, et summa diligētia officium, cum laudabile est, nomineq. christiano dignum, tum plane necessarium, atque adeo eiusmodi, ut eorum, qui spiritales populorum parentes sunt, quiq. curam animarum sustinent, paternam sollicitudinem, uigilantemq. spiritualis ministerij operam uehementer etiam, atq; etiā excitare debeat ad eos, iuuādos qui, illis exitio si morbi tēporibus, à suis, uel conitūctissimis propinquis, derelicti, omniq. pene ope destituti, opus ī primis habēt sacerdotali adiumento, atque omni spiritali auxilio.
Est porro opportuna illa omnis magistratuum diligentia: sed una cunctis alijs potior, multisq. partibus prestantior est spiritalis cura, quam parochi, animarūq. curatores, et Sacerdotes, tamquam optimi parentes, de filiorum salute solliciti, omni paterno officio conferunt et ad Sacramenta ministranda, et ad Dei iram precibus, sanctissimisq. sacrificijs placandam. Nam cum a iustissima Dei ira, ob flagitia peccataq. hominum, et iniquitates concitata, pestifera ærumne origo existat; omne illius depelleridæ præsidium in eo positum est, ut et pœnitentia, uitæq. emendatione, et precibus, et litanijs, et sacrificijs, et frequenti Sacramentorum usu, et alijs christiana religionis ministerijs, quæ potissimum sacerdotalis officij sunt, caelestis illius iræ placatio perpetuo exoretur. Quamobrem ut parochus, curatorne animarum omnis, quicumque in urbe, dicecesi, Ver-
cellensi

cellensi est, tamquam parens, qui in filiorum salute in-
 uigilare omni studio debet, in hoc imminenti pestilen-
 tia periculo, non modò muneris, curaq. sue partes non
 deserat, sed ad eas præstandas se se, adiutrice Dei gra-
 tia, excitet, summaq. paterni animi constantia confir-
 met; nos aliqua, quæ parochialis cura munus attingūt,
 suggerenda, atque adeo commonenda censuimus: cum
 præsertim in tanto periculo, quod pro peccatorum, qui
 bus furor Dei accensus est, gravitate summopere perti-
 mescendum est, iam iamq. pastoralis nostra sollicitudo,
 paternaq. charitas, qua populum Vercellensem, fidei
 nostræ concreditum, unice in Christo diligimus, id a no-
 bis postulet, atque adeo flagitet, ut omnem præparatio-
 nem, omneq. perennis uigilantiæ officium adhibeamus.

Parochus igitur, aliæque Sacerdos, animarum curator,
 cum primum eius parochialē uiciniam, parochialesque
 fines pestilentia, eiusque suspicio inuaserit, proposito sibi
 ob oculos tam grani gregis, sibi commissi, periculo, pa-
 ternæ charitatis uiscera toto animo induat: idq; plane
 fixa deliberatione statuatur, quæcumque pietatis officia
 a parente spiritali, filiis spiritalibus, pestifera ærum-
 na affectis, præstari decet, ea omnia se illis ministrare,
 atque præstare uelle. Proinde illa, ut certa est animi
 deliberatione, et publice, et priuatim polliceatur, at-
 que profiteatur se executurum. Constantia hac, et fir-
 mitate animi munitus, gregem, sibi in curam traditū
 nullo modo deserat; ne ille, pastoris solatio destitutus,
 uehe-

uehementius perterrefactus, afflictione tabescat. Immo uero operam, studium, ac ministerium suum ita nauare studeat, ut ad omnia charitatis, ac misericordie officia ceteros inflammet non solum exemplo suo, sed pio quodam ardore sanctarum cohortationum; quibus perpetuo uti diligentissime debet.

Cum praterea populo, cuius curam gerit, uel pestilens hoc malum, uel aliam perniciosam arumnam, repentinamue perturbationem, Deo permittente, impendere senserit: primò cum doceat, non aliunde eius causam, originemq. existere, quàm ex hominum flagitijs, peccatisq. grauissimis. Quare inuestiget accurate, quæ potissimum corruptelæ, quæq. peccata præcipua sunt, et quæ scelera, quibus Deum populus maxime offendat, atq; illius iram in se concitet; ut uerendum certe sit, ne in summam miseriam detrudatur. Quam occasionem nactus, illud omni paterni officij genere instet, atque urgeat, omniq. contentione conetur, ut quæcumque eiusmodi sunt, ob quæ Deus offendatur, illa tollantur, radicitusq. extirpentur. Hoc unum calamitatis, et miserie perfugium, hoc unum firmum præsidium ostendat, ut, suscepta uitæ emendatione, ereptis morum erroribus, et conuulso uitiorum seminario, unde sibi pestem, et exitium comparat, suppliciter, ac demisse ad Deum confugiat: qui in medio nubis, atque afflictionis, arcum ostendit suæ propitiationis; et funesta arumna oppressos, suâ item misericordia subleuat. Proinde sæpe, ad
lacry.

lacrymas, ad publicum peccatorum luctum, ad flagitiorum detestationem, ad publicam pœnitentiam populum urgeat: et illum, quasi sommo obliuionis dormientem, excitet etiam ad perpetuam christiano more uiuendi constantiam.

Vi uero populus, quæ parochus monet, uere agat, et exequatur; atque omni publici mœroris, et mœstitiæ genere supplicationibusq. publicis, Dei misericordiam deprecetur, et imploret; ob eam causam ipse parochus certas statas processiones indicat; quas populus et ieiunio, et eleemosyna, et sacco, et cilicio, et omni mœsto, lugubriq. habitu, et pedibus nudis, et capite aperto, et omni publicæ pœnitentiæ modo, et uocibus ex intimo animo ad misericordiæ deprecationem emissis, et gemitu, et lacrymis profusis, et summo continentiq. precum studio, et omni denique non exteriori solum, sed interiori religiose pietatis officio sancte, pieq. celebrare studeat.

Sed ut populi uoces, intimi gemitus, precesq. digne sint, quæ a Deo patre misericordiarum, et Deo totius consolationis, exaudiantur; is in primis pœnitentiæ Sacramenti usu frequenti se illi, qui ob peccata iratus, gladium suum iam uibrauit, sancte conciliare debet, atq; ita munire; ut ne repentina corporis peste percussus, spiritali etiam animæ plaga, quasi duplici peste, dignus sit, qui percutiatur. Quare parochus, qui assiduus in bene agendo cohortator erit, id curet, atque efficiat,

efficiat, ut ad tam salutare sacramentum omnes frequenter accedant, atque ita quidem, ut, cum quis peccati mortalis labe se inquinatum esse, conscius est; tam necessario sacramento illud expiare quàm primum studeat; nec uero ad extremum differat, cum non modò suspicari, sed certe omnino timere possit, ac debeat, pestilenti illo tempore, maxima cum difficultate sibi præsto fore subsidia tam corporis, quàm animæ. Id sane parochus cum sapissime cohortetur; tum maxime caueat, ne quis è grege suo sine pœnitentiæ sacramento ex hac uita migret.

Itidem ad frequentem sanctissimæ Eucharistiæ usum fideles omni studio accendat: et ad ea, quibus Dei iram placari, eiusq. misericordiam exorari compertum est, pietatis opera, præsertim ad assiduam orationem, ad ieiunium, ad eleemosynam, grauiter, crebroq. hortetur. Si quos inopia, egestate, necessarioq. uictu laborare, premiq. perspexerit; id charitatis etiam illis præstet, ut cum magistratibus, rectoribusue rationem certam ineat, qua eorum unicuique, necessario illo tempore, subueniatur.

Omnia denique et pietatis christianæ, et paternæ charitatis officia, in adiumentum, populo, sibi commisso, conferat, ut illius uere pater, et pastor sit. Si enim ullo unquam tempore, uel afflictissimo, opera sollicitudoq. parochi opus est, certe maxime necessaria, et est, et uidetur pestilentie tempore, quo fideles, nulla

nec cognationis, nec amicitia, nec charitatis christiane ratione habita, ita deseruntur, ut subsidia tum corporalia, tum saepe spiritualia, non modo ministrentur, sed publicè palamq. detrahantur non sine offensione, et iniuria nominis christiani.

FINIS.

LAVS DEO.

DECRETA

DITATA ET PROMULGATA

IN SYNODO DIOCESANA

VERCELLENSIS

ANNO

MDCCCXXXVII

A REVERENDISSIMO D. D.

FRANCISCO BONOMO

Dei, et Sedis Apostolicae gratia

EPISCOPO

S. Ecclesiae Vercellensi.

I N N O M I N E
S A N C T A E, E T I N D I V I D U A E
T R I N I T A T I S,

P A T R I S, E T F I L I I, E T S P I R I T U S S A N C T I
A M E N.

Nos Ioannes Franciscus Bonhomius,
Dei et Apostolicæ Sedis gratia Epif-
copus Vercellarū, et Comes, ad Dei
Omnipotentis, Beatæq. Mariæ semper virgi-
nis, ac Sancti Eusebii Episcopi, et martyris
laudem, hæc pro Christianæ morum discipli-
næ conformatione, qua clerum, populumq.
fidei nostræ concreditum, præluere, totis in
Christo visceribus expetimus, in nostra Syno-
do Diocesana quinta decernimus, statuimus,
ac sancimus.

D E C R E T U M I.

Superiori proximo anno cum propositum
nobis erat, ad concilij Tridentini præ-
scriptum, Synodum Diocesanam de mo-
re habere; pestilentia grauis in urbis,
diœcesisq. Mediolanensis, et aliorum locorum, qua a
diœcesi nostra non longè absunt, uiscera se se infudit:
quo factum est, ut et charitate, qua fideles, curæ no-
stræ

stra cōmissos, unicē in Domino cōplectimur, adducti et decurionū ciuitatis Vercellensis rogatu, Synodi actionem, impetrata a summo Pontifice facultate, eo anno intermiserimus. Cuius intermissionis decretum hoc extare volumus, quo testata sit causa, quamobrem superioris anni nulla Synodus Vercellensis existat: quam anniuersariam, uolente Deo, dum uita super est, perpetuò ex decreto Tridentino celebrare instituiamus.

DECRETVM II.

Sicut ex perpetua ecclesiæ catholicæ traditione, atque consuetudine, sacrosanctam Crucem in templis erigi, locoq. eminentiori collocari, religiosi instituti est: ita illam humi, sordidoq. loco pingi, uel effingi, uel alia ratione exprimi, œcumenicæ Synodi Constantinopolitanæ canone, augustaliq. Theodosij lege uetitum, idem Tiberij etiam Cesaris, qui Iustino successit, exemplo ualde comprobatum constat. Cum enim is loco quodā inambulet, et substratam in pauimento, crucisq. insigni ornatam, tabulam marmoream cerneret, nefarium arbitratus, pedibus crucem conteri, in qua Christus Dominus profuso sanguine, humano generi salutem peperit, illam è strato solo amoueri iussit. Quamobrem grauissime quidem Synodus prouincialis Mediolanensis, cui præsentibus adfuimus, et subscripsimus, nuper id ipsum sanciuit. Nos igitur, et canonis, legisq. illius auctoritate adducti, et decreti prouincialis in primis

exequendi officio deuincti, et Christi Domini glorie, cui sancte seruire debemus, studio incensi, ut, quod pie religioseq. constitutum est, ad executionis usum in urbe, diocesiq. nostra Vercellensi introducamus; illud pictoribus, sculptoribus, ceterisq. omnibus, ac singulis quibuscumque edicimus, atque adeo interdiciamus, ut ne quis eorum, neque humi, neque in pavimento, ac ne in sepulcris quidem, humi extructis, neue humili loco, qui incedentium pedibus teri, et conculcari possit, neque usquam loco sordido, sanctissimæ Crucis imaginem pingat, sculpat, effingat, alione modo exprimat; aut pingi, sculpi, effingi, exprimiue iubeat. Si quæ uero contra, quam sancitum est, picta, sculpta expressane est, deleatur omnino. Si quis uerò in posterum contra, ullo modo quicquam in hoc genere fecerit, pro culpæ ratione pœna mulctabitur arbitrato nostro.

DECRETVM III.

OMni religioſe pietatis cultu, et grata, perpetuaq. memoria beneficium proſequi debemus, quod a Deo patre miſericordiarum, et Deo totius conſolationis proxime accepimus. Conſciꝝ enim ſumus, cum iam teterri-
mæ peſtilentiæ lues, in urbium, et oppidorum propin-
quorum, uiſcera ſeſe nuper infuderat, è contagione, atque è peſtifera labe, tetræq. mortis faucibus nos ere-
ptos eſſe, nullis quidem noſtris meritis, ſed ſingulari cer-
te Dei dono, ac munere, quod ſanctiſſimo propitiog.
patro-

patrocinio nobis impetrauit Beatissima Virgo Maria, cuius inuocationem ciuitas Vercellensis ad calamitates depellendas pia ueneratione semper adhibuit. Quare, ut huius singularis beneficii, quod illa intercedente, nos diuinitus accepisse profiteamur, recordatione ullo unquam tempore obscuretur, et euanescat; pro nostri pastoralis officii sancta sollicitudine, religiosè, pieque factum censuimus, aliquam diuinæ huius gratiæ perpetuò colendæ rationem inire. Quam ob causam illud statuimus, decernimus, et sancimus, ut in omni collegiata, et parochiali ecclesia, singulis hebdomadis, die sabbato, sub uesterum antiphona, et oratio de Beatissima Virgine, pro temporum ratione, pie concinatur. Cui orationis concelebrandæ officio, in unaquaque ecclesia collegiata canonicorum illius partem tertiam, ad minimum, adesse præsentem iubemus: in parochiali autem, ut populus frequentior intersit, singuli parochi omni suo studio, nostraq. auctoritate curabunt. Hocq. decreto omnes, et singulos ecclesiæ nostræ Vercellensis filios, nostræ fidei concreditos, per uiscera Iesu Christi hortamur, ac monemus, ut huius orationis institutum perpetuò exequantur ad diuini illius beneficii memoriam sempiternam.

DECRETVM IIII.

S Antissimi martyris, Eusebii Episcopi, diem festum religiosa solemnitate, ac pia ueneratione, frequentissimomq.

moq. concursu olim concelebrauit ciuitas, et diœcesis
Vercellensis, perpetuo illius defensa patrocinio. Sicut
 enim is, dum in terris fuit, filios ecclesiæ *Vercellensis*
 unice in Christo dilexit, atque omni paternæ curæ stu-
 dio salutariter adiuuit, ac defendit: ita posteaquam,
 et pro illorum salute summis laboribus usus, et pro ec-
 clesiæ catholicæ fide præclaris contra *Arianorum* im-
 pietatem dimicationibus egregie persunctus, et pro
 Christi Dei, Redemptoris nostri gloria, martyrio no-
 bili necatus, æternas in cœlis adeptus est repromissio-
 nes, eximia erga illos charitate flagrans, eisdem omni
 tempore fauit, et optauit, quæ optima, quæq. salutaria
 sunt; ac tanto studiosius eorum causam apud Deum
 omnipotentem egit, quanto maiorem sinceræ charitatis,
 atque uirtutis omnis, quæ sanctis martyribus congruit,
 perfectionem continenter exercuit. Vt igitur martyr,
 dulcis patroni, et aduocati fidelis, beatissimi *Eusebii*
 dies festus, debita ueneratione colatur; et ad pristinum
 cultum, iuuante Deo restituatur; nos populi *Vercellen-*
sis, cui totis in Christo uisceribus ministramus, salutis
 cura commoti, hoc perpetuo decreto statuimus, iube-
 mus, ac sancimus, eum diem, tanti patroni martyrio
 dicatum, qui est calendis *Augusti*, in ciuitate, et diœ-
 cesi *Vercellensi*, ab omni clero et populo ita coli, obser-
 uari, atque concelebrari, ut reliquos dies festos coli,
 seruariq. sanctæ matris ecclesiæ auctoritate, ac præce-
 pto iussum est. Quamobrem cum omnes, et singulos.

illo festo die, diuinæ pietatis officijs, et sanctissimi martyris memoria consecrato, ab omni opere seruii, omniq. arte mechanica, emptione, uenditione, nundinatione, contractu, commercio prophano, choreis, saltationibus, ludicris actionibus, ceterisq. rebus, illius diei sanctitati alienis, abstinere præcipimus, ac mandamus, pœnis in edicto nostro de festorum dierum cultu propositis: tum illud etiam edicimus, ac monemus, ut iisdem, memoria excitati beneficiorum, quæ, tanto patrono intercedente, a Deo opt. max. acceperunt, in illius diei celebritate frequentissimi ad Missarum solemnias, diuinæ precum officia, et sacras conciones conueniant; in ijs pietatis operibus demum se se exerceant, ut et in sancti martyris, patris, ac patroni nostri, Eusebij uictoria, Dei bonitatem, potentiamq. laudent; et sancto quidem ipsi debitos tribuant honores; et se denique ad eius imitationem excitent: sicq. meritis illius consociati, adiuentur etiam perpetuò intercessionibus eiusdem.

Quo sanctior præterea ad sanctissimi patroni diem festum colendum preparatio a clero, populoq. ciuitatis, et diœcesis Vercellensis pro debito pietatis studio adhibeatur; nos, hoc etiam decreto, pridie illius festi diei ieiunium, sicut in sancti patroni ueneratione seruari debet, religiose seruandum declaramus, ac decernimus. Quod ex præcepto ieiunium in calendarium perpetuū, eo statò die, adscribi mandamus.

Parochis uerò, reliquisue animarum curatoribus edicimus,

mus. ut diligentiam, quam ipsi maximam possunt, adhibeant, quo religiosius a fidelibus is festus dies concelebratur, et colatur. Proinde dominico die, proxime precedenti, illis denuncient, et ieiunii diem, et solemnem festi diei celebritatem: tum nostra etiam auctoritate hoc eos cohortentur, ut ad basilicam tanti martyris, frequentes eo die, *Vercellas*, deuotionis causa, conueniant: sicut olim non diœcesis *Vercellensis* solum, sed omnis finitimæ regionis, fideles ad sanctissimi huius martyris memoriam conuenisse, traditum est.

DECRETVM. V.

DOni, gratiaq. omnis spiritualis participes esse fideles, curæ nostræ commissos, uehementer in Domino cupimus, pro studio, quo maximo tenemur, procurandæ illorum salutis, excitandæq. pietatis. Cum igitur paternæ suæ charitate ductus, summus Pontifex, *Gregorius decimus tertius* doctrinæ christianæ scholarum hominibus, qui in prouinciæ *Mediolanensis* diœcesibus sunt, plenariam omnium peccatorum indulgentiam, ac remissionem tribuerit, et concesserit, quando ij scilicet certo illo die, quem unum ob eam causam *Episcopus* præscripserit, communionem sacram, uere penitentes, et confessi, sumptuerint: nos, ut tam magnæ, tantæq. indulgentiæ participes, adiutrice diuina gratia, sint fideles, doctrinæ christianæ scholis in urbe, diœcesiq. *Vercellenfi* adscripti, diem unum certum eius rei causa sta-

tuendum censuimus. Et quoniam Iesu Christi Redemptoris, qui in lucem gentium doctor iustitiæ a benignissimo patre Deo datus est, aduentus tempus, plenum mysterijs est, ac religiose propterea ab omnibus fidelibus colendum, præsertimq. ab ijs, qui in cœlestis illius magistri, doctrinæ scholis operam ponunt: idcirco nos diem Dominicum primum sacri eius aduentus anniuersariam statuimus: quo certo die, indulgentiæ consequendæ causa, earum scholarum homines, uere pœnitentes, et confessi, sacram communionem sumant. Vt uerò hoc idem, reliquis etiam deinceps diebus Dominicis aduentus, pie præstent, quemadmodum sanctissimi pontificis Siluerij canone decretum est, eos uehementer in Domino monemus; quo religiosius, sacro illo tempore, ad omnes pietatis christianæ partes se se excitent.

Parochorum uero cura sit; die dominico, proxime præcedenti, cum eum indulgentiæ diem de more denunciaret; tum pontificias litteras, eo nomine editas, de scripto legere, ac diuulgare.

DECRETVM. VI.

Graue blasphemiae scelus est; ac detestabiles plane homines, qui tale facinus committunt. Pro gloria igitur Dei, quæ ore eorum impuro uiolatur, ratio omnis incunda est, ut tam scelesto, nefarioq. crimini occurratur: ac simul etiam ijs consulatur, qui sanctissimum Dei nomen cum assumant in uanum, temereq. iurent, nefarie

nefarie peccant item. Quare, cum cetera, quæ ad blasphemiam genus tollendum pertinentia, uel canonum iure, uel pontificijs, uel concilijs prouincialibus Mediolanensibus constituta sunt, seruari iubemus: tum etiam, quo studiosius non blasphemantium solum, sed temere iurantium, uitio, criminiq. obuiam fiat, decretum item prouinciale, de nominis Dei societate instituenda salutariter editum, in urbe diocesiq. nostra Vercellensi, iam demum in executionis usum introduci uolumus.

Itaque parochi, in sua quisque parochia, ab ijs, ad quos pertinet, eiusmodi societatem hominum institui quàm primum curent qui diuini nominis Zelo incensi, in blasphemie, temerarij q. iurisiurandi uitio eripiendo, sedulo uersentur; idq. ad præscriptum litterarum pontificiarum: quas eo nomine a Pio Quarto, et Pio item Quinto, pontificibus maximis editas, iam pridem dinulgauimus.

DECRETVM VII.

Graue est, nec propterea ferendum, dies festos aliqua actione uiolari, quæ ad questum, atque ad opus seruiile spectans, cum illorum cultu et sanctificatione minus conuenit. Quo in genere illud est, quod animaduertimus passim à notarijs agi, fieriue: qui diebus festis perinde, ac in ferijs, opera sua mercede ducti, cōtractus conficiunt; aliarumq. actionum, et negociationum tabulas, instrumentaue rogati excipiunt. Id sane ut in posterum

posterum nullo modo committatur, huius nostri decreti, quod inuiolate seruari uolumus, auctoritate prohibemus omnino. Ac proinde notarios, qui contra fecerint, uiginti quinque aureis mulctari decernimus: quam mulctam, pœnamue, partim alicuius loci pij usui, arbitrato nostro, adiudicamus, atque attribuimus; partim fisco seculari. Instrumenta uero, tabulae sue testamentorum, codicillorum, ultimarum uoluntatum, compromissorum, pacis, concordiae, fœderis, conciliationis, transactionis, matrimonij, sponsalium, et actionum, scriptionumue, quæ ad eorum, qui in carcere sunt, fauorem, piorumq. locorum causam pertinent, ab hoc decreto eximimus. Neque rursus tabulas, instrumenta, scriptionesue, quæ de uoluntaria iurisdictionis actis, ceterisq. omnibus, quæ serenissimi Ducis, et ditionis statusue eius factum attingunt, comprehendi eodem decernimus: nec præterea notariorum scripta, instrumentaue: in quibus conficiendis si mora interponeretur, manifestum periculum inde existeret; aut certe euident damnum, si tempus abiret.

DECRETVM VIII

EX antiquo ecclesiæ instituto, beatissimæ uirgini, Dei matri, Mariæ in honorem dicata est, stata sabbati feria: quam quicumque fideles, sanctissimæ illius uirginis, cui Deus tanta totq; dona gloriæ ad miseris opitulandum contulit, pia grataq. memoria excitati, ieiunio

nio alijsq. christiana pietatis officijs religiose colunt, salutarem sibi fructum pariunt. Qui uerò, ut ad nos delatum est, eandem, perinde ut diem festum, alicubi usque adeo superstitiose observant, ut iudaicum morem non sine christiana legis uiolatione consecrari uideantur, grauissime peccant, quodq. etiam grauissimum est, ac minime ferendum, rem perniciosam, ac plane iudaicam, ad usum inducunt. Quare nos pro paterna, episcopaliq. cura, quam gerimus, sicut illos uehementer in Domino commendamus, qui Sabbati feriam ad honorem beatissimæ Mariæ uirginis, ritu christiano, legitimeq. peragunt; illorumq. item usum maximopere probamus, qui a Nona, uel a uesperis Sabbatum ad Domini diei honorem, cultumq. ut antiqui instituti est, pie observant: hosq; et illos hortamur, ut in sancto instituto rite perseuerent; ac rursus alios, qui nondum illud susceperunt, commonemus in Domino, ut idem pie amplectantur: ita qui ad illius feriæ cultum pene iudaicam superstitionem adhibent, tamquam festum diem eandem observantes; isti ne quod attentatum alicubi animaduertimus, in posterum committant; ne ue in usum inducant; hoc edicto uetamus atque interdici-
mus. Quod si rudiores, uel uiri, uel fœminæ, uotum de Sabbato, ita superstitiosè colendo, nuncuparint; ut id in aliud pietatis officium, opusue commutetur, curabunt, et parochi, et confessorij sacerdotes: quibus nominatim id curæ dederimus.

Quo tempore et diuinis officijs, et sacro caremoniariu-
ritu, et omni stata religiosa prece, fidelium animos u-
mentesq. ecclesia mater excitare studet ad sanctissimā,
recolenda mysteria: tunc maxime, in septuagesima sci-
licet, sexagesima, et quinquagesima omne pene studium
illi conferunt ad ingluuiem, ad tripudia, ad personatas
actiones, ad inania spectacula, et ad alia denique id ge-
neris, quæ a sacro illo tempore aliena, atque adeo chri-
stiano nomine indigna, bacchanalia potius sunt, quæq.
speciem referunt omnis paganae antiquitatis. Verum
enimvero, ut est morum corruptela, res eo processit, ut
primo etiam dominico die quatragesimæ, quod sane
tempus ex doctrina spiritus sancti ieiunio, pœnitentiæ,
religiosis christianæ pietatis officijs consecratum est, in
ipsis illis actionibus, et operibus, satana fraude excogi-
tatis, fideles uersentur magna cum Dei offensione. Nos
igitur pro cura, quam populo nobis commisso, sancte de-
bemus, primò illum etiam atque etiam uehementer to-
tis in Christo uisceribus cohortamur, ac monemus, ut
abiectis morum erroribus superiora illa tempora se-
ptuagesimæ, sexagesimæ, quo decet, pietatis studio colat,
atque obseruet: repudiatisq. spectaculis, ludis scenicis,
et ceteris actionibus, ab illorum temporum instituto ab-
horrentibus, ad orationem, ad litaniarum processiones,
ad aliasq. christianarum uirtutum exercitationes,
quas tunc studiosissime amplecti debet, se se conferat.

Sed

Sed cum quatragesimales dies non modo uiolari, sed sanctius coli oporteat; nos quod paternis monitis non dum assequi potuimus, ad id descendimus, ut pœnis radicatus conuellamus, quod quatragesimalis illius primi dominici diei sanctitati, religiosoq. cultui repugnās est omnino. Itaque ignes illos uestertinos, fictas nuptias, nocturnas hominum, atque puerorum etiam concursationes, tumultus, ceterasq. id generis corruptelas, deprauato usu retentas, planeq. à sacro quatragesimali eo dominico die alienas, fieri, agere prohibemus, graui pœna, arbitrio nostro ijs proposita, qui istius criminis culpam quouis modo contraxerint. Parochus autem, animarumue curator, in cuius parochie finibus tale crimen unquam committetur, si uel permiserit, uel statim ad nos, uicariumue nostrum non detulerit, multa luet aurcorum nummum decem. Quo autem studiosius, decretum hoc ad executionis usum perducatur; illud, vulgari sermone explicatum, quotannis die dominico, qui proximè septuagesimam præcedit, ab unoquoque parcho intra Missarum solemnias de scripto pronunciari, atque euulgari mandamus.

DECRETVM X.

Q*ui pascha tempore a parochia sua absuerit; ubi primum redierit, certum testimonium, litteris exaratum, proprio parcho octo dierum spatio afferat, atque exhibeat: eoq. ostendat, se eo anno sacram communio-*

F nem

nem sumpsisse. Quod nisi præstiterit; ad id se paret,
ut et confiteatur, et sacram communionem sumat.
Quorum alterum qui non fecerit, ecclesiæ ingressu in-
terdicatur, ut est sacrorum canonum iure præscriptum. At-
que in eum præterea agatur, ut edicto nostro contra il-
los agi solet, qui paschæ tempore non communicarint.

DECRETVM. XI.

SANCTISSIMÆ Eucharistiæ sacramento nihil habet eccle-
sia præstantius, nihil salubrius, nihil admirabilius:
continetur enim in eo, præcipuum, maximumq. Dei do-
num, et ipse omnis gratiæ fons, atque auctor Christus
Dominus. Vt igitur, quo maximo potest, ac debet,
pietatis, religionisq. studio, ac fidelium frequentia, et
luminibus, ut oportet, accensis, cum ad ægros deferri
contigerit, deferatur; hoc parochis, animarumue cura-
toribus mandamus, ut, ubi non dum institutæ sunt, so-
cietates corporis Domini instituunt, atque erigant.
Cuius rei conficiendæ potestatem illis, prout opus est,
damus, concedimus, et impartimur. Quò autem ar-
dentiori pietate fideles ad has societates excitentur, eos
parochi sæpissime cohortentur, propositis illis sanctissi-
mæ, maximæq. indulgentiæ muneribus, quæ Gregorius
decimustertius pont. max. parochialibus ecclesijs, locis-
ue provinciæ Mediolanensis istis societatibus dedit, ac
tribuit. Nec uero in cohortationibus suis illud paro-
chi monere prætermittant, ut, quo uenerabile, præ-
stantissimumq.

stantissimumq. sacramentum, frequentiores comitentur; qui etiam societatibus adscripti non sunt, cum in uia occurrunt tam laici, quàm clerici, quo tempore ad egros fertur, omni pietate illud prosequantur, et comitentur. Erit præterea cura parochorum, ut diligenter seruentur, quæ de illis societatibus recte, pieq. gerendis in lucem auctoritate nostra edentur.

DECRETVM XII.

De canæ Domini cum hostia consecrata asseruatur, ut in parasceue, quo die, antiquo sanctæ ecclesiæ ritu, confici non debet, a sacerdote celebrante sumatur; ne in tabernaculo ostensorio, sed in calice reponatur: ut et Domini sepulcri, quod significatur, typus apertius ostendatur; et postero die ad altare commodius afferri; et a sacerdote sumi ita queat, ut de uno in aliud uas transferri, necesse non sit.

DECRETVM XIII.

Qui clericali ordini adscribi uolunt, primo in psalmistæ munere uersentur; tum ad clericalem tonsuram sumendam accedant. Illud uero psalmistæ munus quamuis ab sacerdote conferri possit: æquius tamen est, ut eos parochi ad Episcopum adire iubeant, a quo clericalem etiam tonsuram, simul cum eo munere sumant.

DECRETVM XIII.

P *Aruuli infantes, ubi primum uiribus suis, nisi, per se ingredi incipiunt; ad suum quique parochum in ecclesiam à parentibus perducantur: ubi ille, ex sacerdotibus, ritualisue libri præscripto, benedictionem stata religiosa prece orationeq. impartiat. nam ubi uita initium Deo consecratur: reliquæ omnis uitæ progressionēs salutares, adiutrice diuina gratia, esse solent.*

DECRETVM XV.

I *Nfanti paruulo capilli antequam incidantur; is, ut pia, laudandaq. consuetudo est, diœcesis huius usu iam pridem instituta, atque comprobata, in ecclesiam ad parochum adducatur; a quo capillorum benedictionem stato precationis ritu capiat.*

DECRETVM XVI.

F *Oemini ad sacristiam, qui locus sacerdotum, et clericorum est, aditus, accessusue ne pateat. Quare plane uetamus, ne ecclesiæ ministri, quicumque sint, eò illas ingredi patiantur: neue ullo pacto introducant, intromittantue, ac ne in baptismo quidem infantum: id quod indecore nimis hætenus quibusdam in locis factitatum animaduertimus.*

DECRETVM XVII.

NE, quod maxime opus est ad officia diuina, rite celebranda desit; nolumen, quod antiphonarium uocant, in omni ecclesia parochiali comparare, atque adeo esse statuimus, ad usum præsertim Missæ sacri, uesperarumq. officij recte canendi.

DECRETVM XVIII.

Magna uis diuina inest in sanctis precibus, quæ ad rerum benedictionem ex ecclesiæ instituto, ac ritu adhibentur. nam cum ad cetera multa, tum ad malos spiritus depellendos, qui salutis nostræ insidias perpetuò commoliuntur, caelestem afferunt opem, atque auxiliũ. Quare adium benedictionem, non solum quæ paschæ tempore quotannis aquæ sanctæ aspersione de more fit, sed quæ ex antiquo ecclesiæ ritu ad omnium ædificiorum habitationem religiose instituta est, in usum reuocari decernimus. Et quoniam cura hæc parochorum esse debet; ædibus omnibus, atque ædificijs, quæ intra parochiæ fines sunt, ab illis singulis pro parochialis officij munere benedictionem adhiberi mandamus: quæ statis religiosiis precibus, certisq. regulis per nos præscripta, unà cum hac synodo in lucem emittitur.

DECRETVM XIX.

Visitacionis episcopalis sumptum suppedient, atque adeo præstent omnes: qui intra parochialis ecclesiæ, cuius

cuius uisitatio sit, limites beneficia ecclesiastica obtinēt. Tantum nero sumptus impense quisque eroget, atque tribuat, quantum sane pro rata conueniens est cum ratione census, redditusue, quem ex beneficio capit.

DECRETVM XX.

Multorum officiorum sanctissima ratio, parochis intercedit cum ijs, quorum curam gerunt. Atque sicut quidem pro muneris sui ratione, tamquam parentes, omni sollicitudinis studio illis, qui sibi in curam traditi sunt, salutariter prospicere, consulereq. debent: ita quorum cura geritur, eos in illis sane rebus, quacumque ad Dei cultum, salutemq. animarum pertinent, eorundem parochorum consilio monitis, auctoritate, officijsq. uti conuenit. Quamobrem quo studiosius, erga fideles, sibi commissos, parochi partes officij sui exequantur; singulis mensibus, aut secundo quoque mense, patres familias sue parochie omnes ad ecclesiam parochialem semel conuocet, certa stata hora, quam commodam existima-uerint. Quo in patrum familias conuentu, de familie bene, sancteq. instituenda, et christiana pietatis officijs conformanda, rationibus grauitur, paterneq. illis consulant: id uero in primis agant ad prescriptum regularum, atque monitionum, quae, potissimum de patrum familias cura confecta, auctoritate nostra cum huius synodi libro in extrema parte typis impressae sunt. Illud autem et parochi, et patres familias simul uideant, quan-

quantum studij, sollicitudinisq. adhiberi oporteat, ut ea omnia, singulaq. seruentur quàm diligentissime. De rebus præterea, ad ecclesie parochialis usum, cultumq. necessarijs, ita accurate agant, ut, si quæ opus erunt, quam primum fieri potest, certa inter se aliqua inia ratione comparentur. Nam domus Dei cura non clericis solum, sed laicis etiam pro pietatis officio incumbit.

DECRETVM XXI.

Quo diligentius concilij œcumenici Tridentini decreta, de matrimonio promulgata, in usum perducantur, atque seruentur ab ijs, ad quos omnino spectat; nos hac, in quibus sæpe offendi, peccariq. animaduertimus, decernere, et sancire uoluimus.

Ac primum quidem, quoniam parentum erga liberos cura, aliquando pene negligens, rursumq. liberorum imbecillitas, quæ sæpe ad licentiam procliuis fertur, eò prolapsa est, ut sub matrimonij, quod appetunt, specie plerumque peccent, non sine etiam et honoris periculo, et rerum dispendio: ideo parochijs, animarumue curatoribus in id maxime incumbendum est, ut frequenti, paternaq. cohortatione, prout usu uenerit, puellas commoneant, atque adeo eis persuadeant, ut, famæ honoriq. uirginali in primis seruientes, ne se, fictis nuptijs, deludi, in fraudemq. ac uitium induci patiantur: et proinde illis plane ostendant, matrimonium, quouis modo initum, contractumue, nullius roboris esse, nisi ad concilij

Tri-

Tridentini præscriptum, paracho in primis, et duobus
testibus præsentibus, contrahatur. Illud uerò sæpe
etiam monere non desistant, ut sponsi, ac sponsæ, ante
quam matrimonium rite confectum sit, ne simul, sed
separatim omnino habitent, atque uiuant.

Caueant præterea parochi, ne, si uerbis, aut nutu sponsa-
lia contrahenda sunt, uerbis ijs utantur, quæ consensum
præsentem significare possint, sed illis tantum, quæ de
futuro plane dicuntur. Ne igitur temere errent; de uer-
bis proferendis, cum fieri poterit, consilium petant.

Peruerſi homines, ad omne penè malum propensi, cum
uel matrimonium impedire, prohibereue, pro uiribus
sæpe contendunt; uel aliquando inuitos matrimonio
iungere, callide studeant; quo fit, ut inde multa infeli-
citer, uel incommode potius fere omnia succedant: id
propterea parochorum cura sit, quo tempore matrimo-
nium futurum denunciant, eos, qui illud aut impedire
conantur, aut ad idem contrahendum uim quandam
adhibent, officij sui monere; ac plane docere, quàm mul-
ta damna, atque adeo mala e nuptijs coactis præsertim
existant. nam matrimonij natura cum sit, ut duos simul
in unam coniungat; certe qui inuiti, coactiq. illud ine-
unt, uix, aut ne uix quidem ea coniunctione ita se arcte
unquam deuincire poterunt, ut inde aliquando simultas
sæpeq. odium, aliudue malum non emanet.

Quamquam nuptijs contrahendis consensus parentum
necessario non requiritur: tamen est illud iure tam di-
uino,

uino, quàm humano traditum, ut ad omnia, quæ præsertim grauiora sunt, parentum consilio, et auctoritate liberi utantur. nam cum de honore parentibus tribuendo lex diuina præscribit, tum ciuilis hoc suadet, ut præcipue nuptijs ineundis obsequio eisdem satisfiat. Vbi enim illis aut inuitis, aut plane repugnantibus, nuptiæ contrahuntur; tunc sibi nolenti auus nepotem parat; sicq. è stirpe sua ortum, non modo non diligit, charumq. habet; sed plerumque male odit. Quo fit, ut et hoc, et alia præterea mala inde existant. Parochi igitur, ante quàm publice in ecclesia nuptiarum celebrationem denuncient, parentum, si qui nuptias contrahere uolunt, illos habent, uoluntatem in re tanta, quæq. magnæ deliberationis est, recte, ac plane cognoscant: nec uero, nisi perspecta illorum uoluntate, ad denunciationes progrediantur: sed ijs interea, qui nuptias inire uolunt, appositè grauiusq. demonstrant, quàm utile sit, quamq. cum omni ratione conueniens, in ea re parentum consilio, auctoritateq. niti, atque omnino uti. Si uerò liberorum nuptijs parentum uoluntas repugnat, aut plane consentiens non est; ne parochi quicquam ea de re conficiant, quàm Episcopum, aut eius uicarium consuluerint.

¶ Vicumque, qui rudes uidentur, nuptias contrahere uolunt, et parochum adeunt, ut illas denuncient, primum ab eo interrogentur, an orationem Dominicam, salutationem Angelicam, apostolicumq. Symbolum recte sciant; cum hæc fidei rudimenta ad salutem necessaria

G   sint.

sint. Et quoniam si illos hæc salutaria fidei initia plane ignorare compertum erit, non solum sibi, sed liberis etiam, quos, iam pene à cunabulis, fidei rudimentis imbucere debent, maximum salutis periculum creare possent; ideo, quo primum tempore denunciatio facta est, cum illa ignorarint, etiam iterum, quando altera fiet, experiundo cognoscatur, an eadem didicerint. Neque porro parochus prius ad denūciationem, quæ tertio fit, progrediatur, quàm viderit, eos fidei rudimenta, usque adeò ad salutem necessaria, optime scire.

Quoniam uerò sepe fit, ut, uix ultimo denūciatio facta sit, nonnulli statim, atque adeo inconsulto matrimoniū perficere soleant, ne quicquam uel exigui temporis cuiquam detur, qui legitimum illius impedimētum in medium asserre uellet: ob eam causam parochus, ubi tertio denunciarit, ad biduum etiam, uel triduum illius celebrationem differat: nisi ultimæ denūciationis diem continuò tempora sequantur, quibus id celebrari interdictum sit. Interea uerò is cum eorum, qui contrahere uolunt, parentibus iureiurando agat, ut, si quid impedimenti his nuptiis consociendis inesse scierint, libere profrent, atque euulgent. Siq. ullam iusti impedimente causam ab illis rescuerit; ne illos matrimonio ante iungat, quàm nos, aut Vicarium nostrum de ea re plane consuluerit.

Nuptiarum solemnitates, et olim sacrorum canonum iure, et nuper Tridētina sanctione, certis statis anni tē-
pori-

poribus ita prohibita sunt, ut si quis eam interdictionē prohibitionemue, aut tyrannicam esse, aut ab ethnicorū superstitione profectam dixerit, anathema sit sacrosancta illius sanctionis auctoritate. Atque in eis quidem solemnitatibus, ut est peritorum interpretum probatissima sententia, cum ille uxoris ad maritalem domum ducendæ actus, tum etiam nuptialia conuiuia, tripudia, saltationes, et choreæ iure quidem censentur: quippe cum non solum cōiugum, sed aliorum etiam animi, istarum actionum, quæ plane uoluptariæ sunt, illecebris deliniti, quo tempore spiritalibus rebus intenti ad modum esse debent, ad eas auocantur, quæ carnis sensui seruiūt omnino. Itaque, quoniam in nostra diocesi cum deprauatum morem paulatim serpere, atque ex callida quadam canonum interpretatione manare animaduertimus; ita ut nonnulli ijs ipsis temporibus, cum nuptiarum solemnitates potissimum interdictæ sunt, sponsæ, uxorisue ducendæ actionem, saltationes, choreas, nuptialesq. comestationes, minime uetitas, neque interdictas opinentur; nos, quamquam perspicue manifestum est, istiusmodi actiones sententiæ canonum ualde admodū repugnare, tamen pro officij nostri pastoralis, quod sancte gerere debemus, munere, ut ne iste moris error firmiores radices in posterum agat, lateq. dimanet, ita, ut infra, cauemus, sancimus, et constituimus perpetui huius nostri decreti auctoritate. Ne quis quocumque gradu, statu, genere, dignitatisue splendore illustris, ijs tem-

poribus, quibus nuptiarum solēnitates agi, celebrariue, sanctione Tridentina interdictum est, domum uxorem sponsam ducat: neue eo nomine conuiuia nuptialia condicat, celebretue; nec uero item ob eam causam saltationes, tripudiane agat. Qui contra quicquam commiserit; aut culpa eo in genere socius, particepsue fuerit; statim, spe nulla ueniae proposita, ingressu ecclesiae interdictus sit; quoad sponsus, sponsaq. inter se separati, debitas pœnas, pro personarum ratione arbitrato nostro dederint; absolutionisq. beneficium rite consecuti sint. Id uerò præterea ita sancimus, ut in isto crimine animaduertendo ucteres sanctiones, canonumq. leges locum etiam habeant, ac robur, uiresq. retineant.

DECRETVM XXII.

PRo fidelibus defunctis religiosas Deo preces, orationemq. Deo adhibere, officium est, salubre illud quidem, sanctum, christianæq. pietatis studio planè dignū. Quare parochi hoc fideles, in curam sibi traditos, graui, atque adeo frequenti cohortatione moneant, ut, cum pro illis orationis signum, distinctis campanæ ictibus, prima hora noctis, aut, brumali tempore, prima hora, et dimidia dabitur, omnes, genibus flexis, ac supplices Deum, exiguo illo temporis spatio, religiose precentur, ut eorum anima, è purgatorij supplicijs creptæ, ad sempiterna cœlestis uitæ præmia perducantur.

DECRETVM XXIII.

CUm quis ex hac uita decessit; parochus, audita illius morte, psalmum, De profundis, primò, ad altare supplex pie pro eius anima recitet; tum mox signum cæ panæ det: quo fideles moniti, ubicumque sint, pro defuncto genibus flexis paululum orent; ac semel saltem orationem Dominicam, salutationemq. angelicam religiose dicant.

DECRETVM XXIIII.

NE laicorum piæ sodalitates, confratriæ, cuiuscumque ordinis, atque conditionis sint, quicquam italico sermone concinant, aut recitent, graui suspensionis, et interdicti pœna proposita, quam statim subeant, quoties contrafecerint. Atque earum quidem sodalitatum preces, ut religiosæ pietatis plenæ sint, Deoq. propterea gratiores, illis explosis, quas antea leuiiores, peneq. ridiculas adhibuerunt, in usum perducant officium canonicarum horarum de beatissima uirgine Maria, Pij Quinti Pont. maximi iussu, restitutum, precesq. eidẽ officio adiunctas. Ijs præterea institutis, atque regulis se se plane conforment: quæ, ex concilij prouincialis decreto, ipsarum causa confectæ, sedisq. apostolicæ auctoritate comprobata, in lucem prodierunt, amplissimo indulgentiæ thesauro illis proposito, qui ad earum regularum præscriptum se plane instituerint. Ut autem il-

las

las ipsas non modo suscipiant, sed omnino, seduloq. exequantur sodalitates; hoc ualde curabunt, qui illarum administrationi, curaq. præsunt.

DECRETVM XXV.

Sicut uisitationis munus utile est, atque necessarium: ita diligentem operam, curam, atque industriam requirit, ut uisitationis decreta in usum exequutionis perducantur. Itaque ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, inuiolate, integreque omnia seruari mandamus, quaecumque Reuerendiss. Episcopus Laudensis, Nuncius, et Visitator Apostolicus, decreuit constituitue illius uisitationis apostolicæ nomine. Quæ porro decreta quamuis urbes, oppida, uicos, et loca solū, quæ serenissimi Ducis Sabaudia statui, ditioniq. subiecta sunt, complecti uideantur: quia tamen ei, præcipuis sanctissimi D. N. Gregorij Papæ xij. litteris, diœcesis nostræ Vercellensis, quæ nō solum intra eiusdem serenissimi Ducis ditionē, sed etiam extra illius fines sita est, uisitatio commissæ, atque delegata est; cumq. præterea illa ipsa decreta, et utilia, et salutaria, et usui, rationibusq. uniuersæ nostræ diœcesis opportuna, atque adeo necessaria esse uideamus; ideo nos tum illius, tum nostræ etiam auctoritate, omnia illa ipsa decreta, uisitationis illius apostolicæ nomine ab eodem confecta, ac promulgata, ab omnibus, et singulis, quorum interest, in urbe, diœcesiq. uniuersa Vercellensi ubique suscipi, seruari, omniq. obe-

obediētiæ spiritu ad executionis usum per duci iubemus, pœnis nō modò, quæ eisdem decretis speciatim, nominatimq. sanciantur, sed alijs etiam propositis, quas pro contumaciæ, culpæq. gravitate, et personarum ratione, nos arbitratu nostro irrogandas arbitramur. At uero, ne de his multis pœnissue quicquam controuersiæ existat, ita decernimus, ac declaramus, ut quoties, ob uiolata illius apostolicæ uisitationis decreta, ob culpâq. eo in genere contractam, commissamue, fiscus aliquam mulctâ, pœnæue partem consequi debet, in ijs scilicet locis, quæ eiusdem serenissimi Ducis ditioni subiecta non sunt, ea pars, quanta, quanta sit, omnis eorum locorum Domino iure cempetat, atque plane attribuitur.

DECRETVM XXVI.

Quo accuratius, atque adeo diligentius, ad Synodi nostræ diœcesanæ tertiæ præscriptum, muneris sui partes exequantur testes synodales; et ex ijs nonnulli, qui in necessaria muneris sui functione negligentiores aliquando esse possent, quo uigilantius, studiosiusq. in suscepti muneris curam incumbant, atque adeo maturius uideant, et quæ in synodo sancte spondere debeant, et quo sponsionis uinculo deuincti, sollicitè præsent, quæ sponponderint: ideo iurisiurandi, quo rite astringuntur, formulam, conceptis uerbis ex canone explicatam, mox infra rectè exscribi, atque promulgari uolumus.

Iurif-

E Go N. testis Synodalis, à Reuerendis. Episcopo nominatus, promitto, spondeo, et iuro, quod amodo in antea quicquid noui, aut audiui, aut postmodum in-
inquiturus sum, quod contra uoluntatem Dei, et re-
ctam Christianitatem in diœcesi, uel regione mihi cō-
missa, factum sit, uel futurum erit, si in diebus meis eue-
nerit, tantum, ut ad meam cognitionem quocumque
modo, si sciuerō, aut indicatum fuerit mihi, synodalē
causam esse, et ad ministerium Reuerendis. Episcopi
pertinere, quod ego nec propter timorem, nec pro-
pter præmium, nec propter parentelam ullatenus cæ-
labo Reuerendis. Episcopo, aut eius misso, cui hoc
inquirere iusserit, quodcumque ex hoc me interro-
gauerit, sic me Deus adiuuet, et hę Sanctorum reli-
quiæ.

DECRETVM XXVII.

Quod deprauati moris est, id plane eripere debemus
omni, quanta maxima possumus, cura, atque sollici-
tudine. Cum igitur ad nos delatum sit, detestabili qua-
dam animi execratione, atque adeo certis imprecatio-
nis, detestationisq. uerbis ad altare sancti Antonij ius-
iurandum et concipi, et dari, quod sane nefarium est: id
ne in posterum, neuē quicquam tale, quod purgationem
vulgarem eiusue speciem præ se ferat, ullo modo com-
mitatur, fiat, agaturue, hoc decreto perpetuo ue-
tamus.

DECRETVM XXVIII.

Decreta uisitationis apostolica, quàm Reuerendiss. Episcopus Laudensis, Nuncius, et Visitator apostolicus præclare confecit, ab omnibus, ac singulis, quorum interest, cum in primis ob auctoritatem, qua sancita sunt, tum ob præclaras utilitates, salutaresq. fructus, quos, Deo bene iuvante, inde fore speramus, quamprimum suscipi, seruari; atque in omnem executionis usum perducì debent. Sed ea est negligentia, uel contumacia quorundam, qui quamuis ab eo, et à nobis moniti sint, ut ne illa quidem decreta adhuc sibi compararint, nedum ullo sane modo executi sint. Quamobrem unicuique ciuitatis, et diocesis nostræ Vercellis clerico, uel in sacris ordinibus constituto, uel beneficium ecclesiasticum obtinenti, decem dies constituimus, ac præsumimus, quo temporis spatìo eorum decretorum librum eorū quisque habeat. Quicumque præstituto eo tempore non habuerit; sibiq. compararit; is præter multas, pœnasue, illis decretis sancitas, arbitratu nostro irrogandas, statim tribus aureis nummis, quos loco pio de more attribuiamus, omnino mulctetur.

DECRETVM XXIX.

Quacumque nos in hac quinta, et quarta superiori synodo decreuimus, et constituimus; ne quis ad eorum synodaliū decretorum, et constitutionum executionem, accurate præstandam, ea unquam excusatione

H uti

uti possit, quod uel illa ignorarit, uel ad se pertinere uiderit, nos illa, iam in synodo, ut moris est, recte promulgata, cum primum poterimus, typis imprimi, in lucemq. edi curabimus. Vbi uerò edita erunt, duorum mensium spatio, sibi quisque illa comparet, habeat, legat studiose, atque in usum introducat. At uero si quis usque adeo negligens erit, uel ita contumax, ut priores illas nostras synodos tres, iam diu promulgatas, typis impressas, ac editas, habere contempserit; is huius culpæ, et contumaciæ reus, quatuor nummum aurcorum mulctæ, quæ loco pio de more attribuat, omnino plectetur; et grauiori præterea pœna pro contumaciæ grauitate, proq. personæ ratione afficietur arbitrio nostro.

DECRETVM XXX.

Q Vicumque uero in his decretis nostris, in quinta hac synodo promulgatis, atque editis culpam aliquam contraxerit; is, præter pœnas, suo loco speciatim supra sancitas, alias etiam, prout canonum iuris est, et grauiores præterea dabit, arbitrato nostro, pro culpæ, delictiue ratione.

FINIS.

L A V S D E O.

DECRETA

EDITA, ET PROMVLGATA

IN SYNODO DIOECESANA

VERCELLENSI VI.

habita

An. a CHR. NAT. MD LXXIX.

A REVERENDISSIMO D. D.
I. FRANCISCO BONHOMIO,

Dei, et Sedis Apostolicæ gratia

EPISCOPO

S. Ecclesiæ Vercellensis.

DECRETA

EDITA ET PROMULGATA

IN SYNODO DIOECESANA

VERCELLIENSIS VI

habita

ANNO CHR. NAT. MD. LXXIX.

A REVERENDISSIMO D. D.

FRANCISCO BONHOMIO

Dei et Sedis Apostolicae gratia

EPISCOPO

S. Ecclesiae Vercellensis.

H

DEO

61

138

IN NOMINE
SANCTAE, ET INDIVIDUAE
TRINITATIS,

PATRIS, ET FILII, ET SPIRITVS SANCTI
A M E N.

Nos Ioannes Franciscus Bonhomius, Dei,
et Apostolicę sedis gratia Episcopus Ver
cellarum, et Comes, ad Dei omnipoten
tis, beatęq. Marię, semper virginis, ac sancti
Eusebii Episcopi, et martyris laudem, hæc pro
Christianę morum disciplinę conformatione,
qua clerum, populumq. fidei nostrę concre
ditum, præluce, totis in Christo visceribus
expetimus, in nostra synodo diœcesana sexta
decernimus, statuimus, ac sancimus.

DECRETVM I.

De Hospitalibus.

Charitatis, beneficentięq. omnibus officijs, quę in
proximos conferuntur, magnam celestis glorię merce
dem propositam esse, sacra litterę ostendunt: sed illa
maxime Deo grata, atque accepta opera sunt, quibus
benigne fit, et succurritur egentissimis hominibus, agro
tis, ac peregrinis. Itaque, ut, quę ad eam rationem
pertinent, legibus, et sanctionibus communita, recte
obser-

obseruentur, hæc pro pastoralis curæ nostræ munere decernimus.

Primò Hospitalarius, isue, cui hospitalium aditum custodia committitur, uir sit, cuius fides, pietas, uitæ innocentia, sedulitas, charitas, grauium uirorum testimonio commendata sit.

Caueat, ne a quoquam, cum hospitium ingreditur, aliquid cum inde discedit, quicquam, uel minimum, accipiat, petat, exigatue.

Ne cum mendicis, qui ad quæstum omni simulandi arte utuntur, aliquam turpis lucri pactionem pro ijs recipiendis ineat.

Immo uero, ne eiusmodi nebulones, circulatores, et eos, qui, quæstus auidi, atque appetentes, se captiuos apud infideles hostes mentiuntur, aut comitalem morbum, ignem sacrum, plagas insanabiles, membrorum torporem, distortionem, debilitatemq. simulant, in religiosum illum, piumq. locum hospitio recipiat.

Blasphemis item, aleatoribus, ceterisq. id generis hominibus, quos uitijs, flagitijsq. deditos esse, probabili coniectura suspicabitur, ad hospitales illas ædes, quæ pauperibus probata uitæ, Deumq. timentibus parata sunt, omnem aditum intercludat.

Curet item, ne quid peregrini, aduenæ, pauperesq. hospitio excepti, contra christianam pietatem, bonosq. mores admittant.

Quinimo certam horam, tum mane, tum uesperis, præscribat,

bat, qua, iētibus paruula campana datis, omnes simul aliquantisper orent.

Doctrina christiana institutionem introducat: qua præfinito aliquo temporis spatio erudiantur. si enim ijs ad corporis uictum, curamq. benigne suppeditatur; illud etiam maxime curandum est, ut spiritale christiana doctrinae pabulum eisdem tribuatur.

Ut autem omnis intemperantiæ, atque turpitudinis, uel occasio, uel suspicio uitetur; mares separatim a fœminis hospitio excipiat. Ac ne eos quidem in eodem cubiculo habitare sinat, qui se matrimonio iunctos affirmant. Ne pueros unà cum adolescentioribus, maioribusq. natu in eodem lecto cubare permittat.

Neque iterum eos, qui integra valetudine sunt, cū agrotis, aliquoue morbo laborantibus.

DECRETVM II.

NE in re grauissima peccetur, uidendum est, an mulieres, quæ obstetricis officium obeunt, cum aliquando, instante mortis periculo, baptizare necesse habeant, sacri baptismi formam, recte teneant. Ideo unusquisq; parochus caueat, ne in parochiæ suæ finibus eo obstetricis munere mulier ulla fungatur, nisi primum per examē cognouerit, eam rite, recteq; nosse, quæ ad materiã, et ad formam in primis huius sacramenti pertinent. Quas res plane si ignorare animaduernerit, eius muneris functione illam prohibeat, quoad recte instructa sit:

in-

instruere autem, sui parochialis officij sit.

DECRETVM III.

Coemiteria cum sacra loca, religiosaq. sint, signum quoddam certum habere plane debent, quo a prophanis locis recte internoscantur. In unoquoque igitur coemiterio, sacrosancta Crux e lapide, ubi per facultates potest, aut e ligno, decore confecta, loco conspicuo erigatur: quæ etiam, ut a pluuiâ, et temporis iniuria defendatur, tecto aliquo contegatur.

DECRETVM IIII.

Alienationis bonorum ecclesiasticorû perpetuæ, vel ad longum tempus tabulas, instrumentaue publica, conscribere, conficereue, ne cuiquâ alij notario, nisi fori episcopalis, uel collegiata ecclesiæ capituli, cuius res agitur, cancellario, secretarione liceat.

DECRETVM V.

Sit in omni confessionalis sede a parte, quæ ad poenitentem uersus spectat, proposita, atque affixa, Christi Domini, cruci affixi, sacra imago; ab altera parte, in qua confessorius sacerdos sedet, tabella casuum referuatorum, et processus litterarum, quas die cœnæ Domini quotannis à summo Pontifice edi moris est, exemplū, ac tabella præterea, decore, recteq. fixa, agglutinataue sit, in qua forma absolutionis, rite descripta, appareat.

DE-

DECRETVM VI.

B Aptisterij clauis, separatim ab alijs clauibus asseruetur: utq. facile internoscatur, certo aliquo signo et ab ea, quæ est tabernaculi sanctissima Eucharistia, et ab illa armarij, fenestellæ, ubi oleum sacrum infirmorum custoditur, distincta varie sit. Atque hæc quidē clauēs omnes, cum seris suis, faciles ad aperiendum sint: ita tamen, ut bene firmæ, beneq. ferruminatæ, ac scute, et fabre factæ, usui etiam sint ad tutam custodiam.

DECRETVM VII.

A Fronte vniuscuiusque ecclesiæ, in summa parietis parte, crux e ferro præfigatur. Eius item pars anterior, rubro colore, decenter oblinatur: si modò sacris imaginibus, picturisue ornata non sit. Illud verò curetur omnino, ut a summa parte ianue primariæ, loco illustri, tabula, imago uè sacra beatissima uirginis Mariæ, in sinu filium habentis, collocetur: et sancti item, sanctæque, cuius nomine ecclesia nuncupatur, ab uno latere, ab altero autem alterius sancti pro populi deuotione effigies appingatur.

DECRETVM VIII:

NE cuiquam capellano sacerdote, in ecclesia parochiali, Missam ante celebrare liceat, quàm parochus celebrarit, nisi eiusdem parochi permissu, nec rursus eo ipso temporis momento, quo ille celebrat. At uero pa-

rochus hora conuenienti, et populo commoda, celebret.

DECRETVM IX.

Eodem tempore, in duobus altaribus, e regione positis, ne Missa celebretur: ut unus, et alter sacerdos, dum rem sacram facit, auersus inter se non sit.

DECRETVM X.

Sanctum infirmorum oleum, cum ferendum est, feratur, adhibita paruula cruce, sine hasta scilicet. Quæ crux, dum ager ungitur, e regione posita, ob oculos eius proponatur, et apud illū relinquatur, uel alia eius loco ponatur quoad animum egerit: ut passionis Christi Domini memoria excitatus, se se erigat ad desiderium patriæ cælestis.

DECRETVM XI.

Parochus nullum officij genus, quo fideles, sibi in curam traditos, ad pietatem excitare possit, prætermittere debet. Quare in unaquaque parochiali ecclesia ter in die, mane, meridie, sub noctem, cāpana sono fideles excitentur ad orationem; ut meminerint, si sepius non possint, saltem tribus his temporibus esse orandum, ut psalmus docet: uespere, mane, et meridie narrabo, et annuntiabo, et exaudiet uocem meam. Ut igitur ij, non solum campane sonitu, sed parochi cohortationibus moniti, certis illis dici potissimum interuallis, se ad breuissimum

num saltem temporis spatium colligant, menteq. ad Deum conuersi, orent; illos unusquisque parochus religiosè, frequenterq. moneat, atque hortetur. Quo in cohortationis genere doceat, quàm sæpius fidelibus orandum sit, ut non solum in eas singulas certas horas, sed in singula potius momenta, de innumerabilibus beneficijs, quæ Deus in illos pro bonitate sua confert, pie gratias agant. Illis vero statis in eruallis, maxime precandum, beatissimæq. virginis Mariæ patrocinium inuocandum, salutatione angelica, ut per eximia beneficia, ijs horis collata, quibus illa adfuit, misericordiâ omnibus impetrare dignetur a filio. Campanæ ictibus matutinis renouatur memoria resurrectionis Christi Domini, qui resurgens ex mortuis, statim sanctissimæ matri suæ apparuit. meridianus sonus datur ad excitandam memoriam, et recordationem passionis Christi, cui virgo mater interfuit: vespertinus autem ad recolendum mente, animoq. beneficium incarnationis Christi, in utero virginis. Quo diligentius autem parochus ad hoc orationis studium excitet; Indulgentiam proponat, quam plenariam Paulus Tertius, pontifex ijs concessit, qui statis illis campanæ signis ter salutationem angelicam supplices pronunciauerint, tribus illis versiculis additis, qui in officio beatæ virginis Mariæ ascripti sunt.

Est illud, et sanctorum patrum decretis, et multorum conciliorum sanctionibus, et Tridentino concilio perpetuoq. vniuersæ ecclesiæ usu, ac consuetudine traditum, atque adeo constitutum, ut a grauioribus peccatis, grauioribusue culpis, non quiuis sacerdos, sed Episcopus pœnitentem absolueret. Quare nos de more, atque instituto, grauiorum quarundam culparum, et grauiorum casuum, quos infra ordine notatos, atque explicatos, in hac synodo sexta promulgari volumus, absolutionem nobis reseruauimus; ut ne confessarij sacerdotes, quicumque sint, quemquam, his culpis, criminibusue irretitum absolvere attentent: nisi per nos facta sibi scriptis huiusce absolutionis potestate. Proinde omnem a casibus reseruatis absoluen- di potestatem, confessario cuius sacerdoti et Regulari a nobis ante datam, abrogamus; neque suffragari volumus ad casuum, quos nuper hoc decreto reseruauimus, absolutionem. Quicumque confessarius sacerdos contrafecerit, excommunicationis pœnam subeat.

Casus, nuper nobis reseruati.

VI hereticos, hæresisue nomine suspectos, eosue item, qui hæreticorum libros habent, si quos tales sciunt, non denunciant.

Publici, et notorij Blasphematores.

Raptores virginum.

Qui

Qui Moniales violarint.

Qui earum septa ingressi sunt, facultate non impetrata.

Qui abortum procurarint.

Qui tertio, vel propinquiori gradu consanguinitatis, vel affinitatis incestum admiserint, Sodomitæ, et qui cum brutis coierint.

Incendiarij, et qui damni, iniuriæ causa vites, vel arbores alienas inciderint, Sacrilegi, et nocturni agrorū depopulatores.

Homicide voluntarij.

Qui parentes percusserint.

Qui infantes exposuerint per se, vel per alios.

Qui falsa instrumenta confecerint, et qui conficienda mādant, consiliū præstiterint.

Qui legata ad pias causas facta non denunciauerint Episcopo, vel ijs, ad quos pertinet.

Vsurarij, usurarumq; mediatores, et qui instrumenta, quæ manifestas vsuras continent, tacitè, vel expresse, confecerint.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, et ad alia huiusmodi Eucharistia, sacris rebus abuti ausi fuerint.

Venefici, et qui potiones dederint, ut quis moriatur, vel morbo tabescat, insaniat.

Sacerdotes, qui verbis, signis, factis, literis, nutibus, vel quocunque alio modo confessionem reuelauerint.

Qui Stateras, mensuras, monetas adulterauerint, corrumperint,

perintuē, aut in eo consilium præstiterint.

Qui clandestina matrimonia contrahere attentauerint, quū eisdem interfuerint.

Qui matrimonium de facto cum alia contraxerint, prima uxore uiuente.

Qui ante matrimonij celebrationem carnali copula se coniunxerint.

Qui paruulos suffocarint, quique eos in lecto infra annum retinuerint, etiam non secuta suffocatione.

Qui legata, uel quæuis alia debita monialibus non persoluerint.

Qui scienter detinuerint ecclesiasticum beneficium, uel bona Ecclesiæ sine iusto titulo.

Clerici in sacris constituti, uel beneficiati, & habitum, & tonsuram ordini suo, ac dignitati congruentem non deferentes.

Qui decimas, ad quas se teneri sciunt, non persolunt.

Sacerdotes in ecclesia, uel cimiterio scienter sepelientes cadauer alicuius excommunicati, uel interdicti.

Qui terminos possessionum Ecclesiæ mutauerint, cœlauerint.

Qui libellos famosos confecerint, aut illis auxilium, consilium, fauorem præstiterint.

Qui uetitis cibus Quadragesimæ tempore absque permissu nostro, seu Vicarij nostri usi fuerint.

Laniæ, & caupones, carnes, & alia prohibita sine licentia vendentes; seu uenales exponentes.

Qui

Qui executionem literarum à nobis, vel à Vicario nostro emanatarum directè, uel indirectè impedierint.

Qui extra Ecclesiam, cum missæ sacrum celebratur, morantur.

Qui doctrinæ Christianæ initia ignorant, neq; addiscere curant.

Mulieres, quæ capite rite nõ velato Ecclesiã ingrediuntur.

Formula absolutionis a quolibet Confessario Sacerdote in Sacramenti poenitentia ministratone adhibenda.

MISEREATUR tui omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis tuis, perducatur te ad vitam eternã. Amen.

Indulgentiam, absolutionem, & remissionem omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotēs, & misericors Dominus. Amen.

Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius te absoluo ab omni vinculo excommunicationis minoris (aut etiam, si eius rei facultatem habeat confessarius) maioris si qua teneris.

Deinde absoluo te ab omnibus peccatis tuis. In nomine Patris. ✠ & Filij ✠ & Spiritus sancti. ✠ Amen.

PASSIO Domini nostri Iesu Christi, & merita Beata Mariæ semper virginis, & omnium sanctorum, & quicquid bonifeceris, & mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum tuorum, in augmentum gratiæ, & premium uitæ eternæ. Amen.

Vade in pace, & noli amplius peccare.

DE.

TRidentina œcumenica synodus, illud episcopali uigilantiæ quàm diligentissimè cōmendauit, ut, si quæ uel hominum uitio, uel temporum iniuria corruptelæ in nuptijs celebrandis irrepserint, illæ radicitus extirpentur. Atque eò quidem uehementius in eiusmodi curam incumbendum est, quo grauius, atque adeo sæpius in illis peccatur. Quare ad nuptias, matrimoniaq. impediēda, uel dirimenda eò cum uentum sit, ut ueneficia, fascinationesue homines adhibeant: atque usque adeo frequenter id sceleris committant, ut res plena impietatis, ac propterea ferenda non sit. Itaque, ut à tanto, tamq. nefario crimine, pœnæ grauitate deterreantur; excommunicationis latæ sententiæ vinculo fascinantes, et uenefici id generis irretiti sint. Quam ipsam pœnam etiā illos subire decernimus, si qui in illis soluendis uerba improbata, superstitiosa, atque adeo alia, quàm quæ nobis primum probata sunt, adhibuerint: cum id non sine diuini cultus offensione, maximè faciant.

Neque ferenda sunt illæ duæ, deprauato morum usu introductæ corruptelæ: una scilicet, quod cum uiduus uxorem ducit, aut uidua iterum nubit, tum per uicos, et plateas clamores ingentes, tumultuosæq. uoces, à prophano gentilium more non abhorrentes, ac strepitibus hominum, quasi exagitantis secundis nuptijs eduntur: altera est, cum certa quædam pecunia, uel prandium, uel cibaria res ab ijs extorquetur, qui uxorem ducunt.

Quas

Quas ambas corruptelas, a christiana pietatis institutis, atque a matrimonij, quod celebratur, et sanctitate, et libertate alienas, etiam si exacta pecunia in usum pium conuertenda sit, in perpetuum vetamus, interdiciamus, ac prohibemus. Quicumque vero aliquid ullo modo in hoc genere, peccauerit, deliquerit, pro modo culpæ, contumaciæ, pœnis, et censuris grauius arbitrari nostro afficietur.

DECRETVM XIII.

Antiquæ alicuius ecclesiæ consuetudines, quæ præsertim in pietatis cultu elucent, quam diligenter retinendæ sint, non solum canonum decreta iubent, sed sanctissimi patres docent. Cum igitur in sanctæ ecclesiæ Vercellensis more, usuque iam pridem positum esset, ut clerus omnis, qui in urbe est, in basilica cathedrali præsens adesset, quo tempore Missarum, et vesperarum sollemnibus Episcopus celebraret, sicut antiquissimi libri ritualis, quo uetus caeremoniarum nostræ eiusdem ecclesiæ usus explicatur, monimenta testantur: nos propterea pro studio, quo tenemur, ueteris sanctæ disciplinæ, ad pristinum usum restituendæ, proque officio diuini cultus, cui nos addicti, Vercellensi populo in Christo ministramus, in eam deliberationem uenimus, ut omni, qua maxima potest, cleri frequentia quemadmodum antiqui moris est, episcopalia officia celebrentur. Quare hoc synodali decreto, cuius auctoritate, quod inter-

K missum

missum est, ad vsum consuetudinemque reuocamus, illud statuimus, ac decernimus, ut omnes, & singuli cuiuscumque ordinis, uel maioris, uel minoris clerici, omnesq. præterea, ac singuli sacerdotes, qui in urbe Vercellensi domicilium habent, diebus solemnibus, quibus ab Episcopo solemniter celebrari moris est, in ecclesiam conueniant; ubi ille pontificali ritu celebrarit, quo frequentioris cleri studio religioso populus excitatus, itidē faciat. Hoc decreto omnes clericalis ordinis homines astrictos tēneri volumus, ac plane decernimus, præter parochos, eo potissimum tempore, horaū, cum parochialis cura, officijq. occupationibus impediti sint necessario. Quicumque uero ad conueniendum negligens, contumaxū erit; pœnam, mulctamū luet arbitratu Episcopi.

DECRETVM XV.

Templa Dei quàm diligenter, et studio quàm sollicito ædificanda, restituēdaū sint, et quo apparatu, cultuq. exornanda, cum sacra littera sæpe ostendūt, tū Aggeus propheta docet. Itaque de ecclesiarum fabrica, ac de ecclesiastica supellectile, in qua diuini cultus splendor magnus inest, pie, grauitèr, prudenterq. decreto prouinciali Mediolanensi cautum est. Cuius decreto, cui nos etiam subscripsimus, auctoritate, Illustriss. Cardinalis S. Præædis, et Archiepiscopus, uir sempiterna memoria dignus, librum eo de genere conficiendum, atque edendum

edendum curauit, qui uniuersæ provincie suæ usui esset. Nos igitur, ut, pro officij nostri munere, et provinciale decretum exequamur, et librum illum, quem urbis, diæcesisq. nostræ ecclesijs utilem, necessariumq. censemus, ad consuetudinem introducamus, quod accuratius fabricæ, suppellectiliq. ecclesiarum prospiciamus, atque caueamus; illud decreto hoc edicimus, iubemusq. ut omnes, singuliq. parochi, et sacerdotes, ac reliqui, quicumque sint, qui beneficium ecclesiasticum obtinent, mensis spatio præstituto post synodi huius promulgationem sibi librum illum comparent: ad cuius libri instructionum, ac regularum præscriptum deinceps, quoad eius fieri potest, ecclesiasticiq. census ratio fert, et ecclesiarum, altarium, capellarum, ceterarumq. partium fabricam accommodent, uel restituant; et pro modo unicuique ecclesie præscripto, suppellectilis etiã ecclesiastica apparatus conficiant.

DECRETUM XVI.

VT sacramentum ordinis, quo uno ad ministeria Ecclesie rectè, legitimeq. obeunda sit additus, quo debet studio, et ueneratione suscipiatur, et administretur, quod ut Apostolus ait, Nemini cito manus imponenda est; quicunque in posterum, et præsertim sacris initiandi sunt, hæc, quæ de ipsorum unoquoq; inquirenda sunt, diligenter sciant.

Scientia, morum, vitæq. innocentia, beneficij, pensionis,

patrimonijue titulus, unde aduictum necessarium satis esse queat. Edictum idcirco mensibus antè ferè duobus, quam dies sacræ ordinationis ueniat, publicè proponetur: quod etiam de suggestu in Cathedrali Ecclesia frequenti populo, festo primo die promulgatum, ualuis de more affigetur.

Primo Dominico sequenti die, publica in urbe à toto clero et populo supplicationes fient. Parochi deinde omnes tam urbani, quàm Diocesani, die festo proximè sequenti, postquam id acceperint, idem populis significet; eosq. ad processiones piè religiosèq. singulis diebus dominicis obeundas Deumq. opt. max. suppliciter exorandum. utij potissimū sacris ordinibus adscribantur, qui in sanctitate, et iustitia illi seruiētes sacris altaribus dignè ministrare, uereq. lux mūdi, et sal terræ esse possint. Quicumque autē ad maiores ordines promoueri uoluerint, triginta ante statam ordinationem diebus, Episcopum adeant qui paracho, aut alteri sacerdoti, id curæ deleget, ut ad Conciliū Tridentini præscriptum, de illorum moribus, uita et natalibus acuratè perquirat.

Feria uero quarta proximè diē ordinationis præcedente, tam ipsi, quam alij omnes, qui uel prima tonsura, uel minoribus ordinibus initiari uoluerint, se ad Episcopū, aut Vicarium nostrum generalem, examinis soluendi causa conferant.

Qui uerò ex urbe sunt, aliquot antè diebus cōuocentur, ut commodius, ac diligentius eorum examini incumba-

tur, si qui post quintam feriam conuenerint, nulla eorum ratio in ea ordinatione habeatur. Cum examina non properanter, sed matura perficienda sint. Ne, quod usu euenisse hactenus compertum est, sepe indigni, atq; ignari prorsus ad tantam dignitatem prouebantur.

Singuli autem libellum imprimendum de ordinis sacramento, cum ea Pontificalis parte, quæ ordines complectitur, secum adferant, ut quisq; uidere facile possit, quid agat, quid uero muneris suscipiat.

Vicarius, Archidiaconus, uel qui ordinandorum examini præerit, hæc de ijs, qui Clericali militia se adscribi petierint, uidebit diligenter.

An diocesani sint, uel, si extranei, an legitimas à suis Ordinarijs dimissorias attulerint. An legitima sint ætate, quod in alijs etiam ordinibus accurate querendum est.

An defectum natalium patiantur. An sacrum Confirmationis sacramentum susceperint. Quod quidem nemini quo die ordinationes habentur, ministrabitur.

An in ecclesia frequenter, pieq; uersati, sua munera bierint.

An doctrinæ Christianæ scholas frequentauerint.

An ea spe sint, ut in Ecclesiastica disciplina permansuri, progressumq; habituri iudicentur. An præterea Christianæ fidei rudimentis instructi sint. An rectè legere, & scribere norint.

Tum uerò parochi, et ludimagistri litteræ obsignatæ diligenter inspiciantur, quibus de eorum, qui initiandi sunt, uita,

ta, moribus, ingenio, indoleq; atq; in perdiscendo progressionis spe, certum fiat testimonium, si quis autem sine illis uenerit, is ne admittatur omnino, ac ne interrogetur quidem.

Qui aliquo minori ordine initiandi sunt, litteras prioris à se suscepti ordinis exhibeāt: tūm functiones in Ecclesia cui adscripti fuerint, præstitas, illius Ecclesia præfati litteris testentur. seq; habitum clericalem, et coronam, suo ordini congruentem, semper gestasse.

Tūm uerò diligentius interrogentur, an in litterarum scientia aliquid profecerint, an ritè ordinis, quem suscepturi sunt, munera et functiones, norint.

An officium de Beata Maria uirgine recitare sciant.

Qui hæc ignorauerit, uel de omnibus, quæ præscripta mox sunt, idoneum testimonium non attulerit, aut in tempore opportuno non adfuerit, ab illa ordinatione omnino excludatur.

Ad maiores ordines promouendi, sedulò interrogentur.

An ex instituto, usuq; Breuiarij Ro. Pij V. iussu editi horas Canonicas recitare sciant.

An item ijs, quæ ad ordinem, quem suscepturi sunt, quomodolibet spectant, benè instructi sint.

Ad sacerdotium autem non admittentur, nisi qui de sacramentis, et eorum uirtute respondere, sacrumq; Missæ Canonem exponere rectè nouerint.

De ætate item Tridentino Concilio præscripta legitimè afferant testimonium uidelicet, si Subdiaconi futuri sunt,

sunt, se xxij. si Diaconi xxij. si Presbyteri xxv. annū saltem attigisse. Quo in genere quia, peccari frequentius contingit, omnem curam ac diligentiam, tum Vicarius, tum Archidiaconus, aut is qui examini præerit, ponat, ne ulla fraus fiat, errorū comittatur.

Quod si quis promotus antè legitimam ætatem fuerit, eusq; à Divinis suspensus maneat, quoad opportunam à sede Apostolica dispensationem obtinuerit.

De beneficio item Ecclesiastico pensionē, aut patrimoniali censu, qui ad uitam honestè sustentandam satis sit, uideatur quàm diligentissimè.

*Quod ne indefinitū maneat, neq; amplius, quod interdum à paucis etiam annis contigisse perspectum est, cōtra sacri Tridentini Concilij mentem sacerdos aliquis promoveatur, qui censum, quo sustentetur, nullum habeat: hoc perpetuò decreto sancimus, ac statuimus, ut census patrimonij, uel pensionis, alteriusue cuiusvis annui redditus, uiginti minimum nummorum aureorum summa sit. Quamuis enim agrè modico isto censu ui-
etitare quis possit, ut tamen aliqua ratio paupertatis locorum habeatur, & Ecclesiæ necessitati; quæ maximam ministrorū patitur penuriam, succurratur, eusq; descendere uisum est.*

At non instrumentis, quæ eiusmodi census donandi, assignandiue causa confici solent, fraus ulla intercedat, ea ne ab alio conficiantur, quam ab episcopali notario in urbe, atq; in diœcesi ab eo, quem Episcopus ipse probauerit.

bauerit. Ipsi verò ne illa conficiant, nisi prius duorum hominum illius loci grauissimorum, quos etiam iuramento obstrinxerint, testimonio sibi constiterit, bona illa donata, assignata uè à donante iure ac pacificè possideri: eumq; illius conditionis esse ut donata bona ab alio euinci, uel aliàs repeti posse timendum non sit.

Qui vero ordinē suscepturus est, omnino spondeat, ac iuret se commissurum nunquam, ut illa uel donanti retrocedat, uel quouis pacto alienet, distrahatue absque Episcopi consensu.

Utrumq; autem iurciurando Notarius obstringat, nullam fraudem, aut deceptionem intercessisse, quominus uera illa & realis sit, liberaq. absque occulta aliqua pactione donatio. Omnes postremò, qui aliquo initiandi sunt ordine, alicui statim Ecclesiæ adscribentur in qua suas quisq; functiones studiose obibit, atque alias etiam quæ pro uniuscuiusque ordinis ratione, diligentius assignandæ videbuntur.

Regulares quoq; ex Tridentini Concilij sanctione ad ordines & præsertim sacros, nisi prius à nobis diligenter examinati; haud quaquam admittentur.

Archidiaconi itè cura illa sit, eorum omnium, qui ordines suscipiunt, tam regularium, quàm secularium nomina et cognomina, titulumq; describere, et Ecclesiâ, cui illi adscribuntur, et diem, quo ad maiores, uel minores quique promouentur ordines, in certum codicem referre; quem quidem uel eius exemplum quotannis

Episcopo, aut Vicario generali tradat, in archiuio episcopali perpetuò asseruandum.

Quia vero omnes, clericali tonsura, vel alijs ordinibus initiati, ordinis suscepti litteras testimoniales secum asferre debent; ideo quamprimum eo ipso scilicet ordinationis die, uel proximè sequenti ad summum, litteræ omnes testimoniales à notario conficiantur. Illeq. in hædina charta conscriptæ, singulis initiatis sine mora tradantur, ea mercede persoluta, quæ decimam aurei nummi partem, ne minimo quidem quadrante, excedat: quacunq.; uel immemorabili consuetudine, non obstante, quæ, sacro concilio Tridentino planè repugnās, corruptela potius uidetur; ideoq. funditus antiquetur, ac planè rescindatur. Ea etiam proposita illis pœna, qui uel minimum aliquod plus, exegerint, extorserint uel aut à sponte etiam dantibus acceperint, ut, et tabellionatus omnibus officijs, ac beneficijs Ecclesiasticis priuati ipso iure sint. Nec uerò in posterum digni unquam censeantur, qui illa obtinere possint: alijs etiam grauioribus pœnis arbitrio Episcopi mulctentur.

DECRETVM. XVII.

Natali Domini die, quo ex catholica Rom. Ecclesiæ, iam inde ab Apostolicis temporibus traditione accepta, et summorum Pontificum constitutione tres ab unoquoque sacerdote Missæ celebrandæ sunt, primæ, atq; secundæ purificationis uinum in ultima post re-

L ceptum

ceptum sanguinem, statim cum reliqua purificatione
absumendum, in aliquo uase, aut calice ab eo, qui cele-
brationis est, distincto, super altare conseruetur: ne
quod à plerisq; , qui non diligenter de ritu aduertunt,
passim hæcenus peccatum est, super remanentes adhuc
in calice, nondum absterfo, prætiosissimi sanguinis re-
liquias, uerba repetere contingat. In parochialibus
uerò, aut alijs Ecclesijs, in quibus non consequenter una
post aliam, sed statim ad Missalis Rom. et sacrorum
canonum ritum huius, Missæ decantandæ sunt, illud
ipsum uinum, intra sanctissimi Sacramenti tabernacu-
lum similiter à celebrante cum postrema purificatione
suscipiendum reponatur.

DECRETVM. XVIII.

Quemadmodum Sacerdoti, aut Diacono dicenti, Hu-
miliate capita uestra Deo, respondendum nullo mo-
do est, ne illud quidem, quod à plerisque adiungitur,
Parce domine, parce populo tuo: ita post,
Orate fratres etc. Clericus uel, eo negligente, sa-
cerdos orationem illam, Suscipiat dominus sacri-
ficium tuum etc. prorsus ne omittat. Omnes præte-
rea, tam sacerdotes, quam ipsorum ministri, et ad at-
tare assistentes, Missalis Rom. ex decreto concilij Tri-
dentini restituti, et Summi Pont. Pij quinti iussu editi,
ritus, et ceremonias studiosè per discant, et obseruent.

Indulgentiarum pretiosissimus thesaurus, diuino prorsus munere catholica Ecclesia concessus, et si omni tempore, hoc tamen, quo illa ab hereticis uehementius oppugnatur, et religionis priscus ardor obteperit, perissimum necessarius, ut cum omni pietate in nostra diœcesi retineatur: Parochi grana, siue globulos per summum Rom. Pontificem, aut quosuis alios ipsius auctoritate benedictos, per quos illa ut plurimum communicantur, ab omnibus, quanta maxima possunt ueneratione perquiri, tractari, conseruariq; procurent.

DECRETVM. XX.

ET quando benedictionis agnorum Dei ritus, qui singulis primis nouorum Pontificum Rom. ingressibus eorumdemq; septimo quoque pontificatus anno ex antiquissimo, ac religiosissimo sanctæ Catholica Ro. Eccles. instituto confici, et per Ro. Pontificem, amplissimorum Cardinalium ministerio, benedici consueuerunt, opportune admodum in præsentem hebdomadam incidit ad eorum sacrorum agnorum deuotionem, et reuerentiam, quoad eius fieri potest, nostræ diœcesis fidelium animis imprimendam, conseruandamq; in hunc, qui sequitur, modum statuimus, Deum optimum maximū ante omnia suppliciter precati, ut sanctissimum D. N. Gregorium huius nominis decimum tertium, legitimum eius in terris Vicarium, pro sua benignitate, et clementia,

sanctæ suæ Catholicæ Rom. Ecclesiæ, non uno, aut altero tantum septennio, sed diutissime, et ad annos usq; Diui Petri, cui uerè successit, incolumen seruet.

Parochi et reliqui Ecclesiarum rectores, huiusmodi benedictionis, atque solennis consecrationis multiplicem uirtutem aduersus pestilentiam à qua etsi diuina misericordia liberati respirauimus, nec dum tamen eius metu soluti sumus, et contra Daemonum uiolentos incursum, ac tentationes, efficacissimam, populis, suæ curæ traditis, publicè, et priuatim frequentius exponere studeant.

Singulos deinde tam uiros, quàm fœminas ad agnorum imagines decenter, non ad luxum, et pompam, quibus fides minuitur, sed ad pietatem ornatas, collo appendendas, uerum etiam ob illarum uim, qua par est, reuerentia in cubiculis, et domibus asseruandas exhortentur.

Postremò tam parochi ipsi, quàm singularum Ecclesiarum homines, maioris, et elegantioris formæ aliquot, uel unam saltem, argento, siue aurichaleo, aut nuceo ornamento inaurato, quamprimum parent. Quas tempestatibus, quæ frequentissimæ in tota hac prouincia contingunt, propulsandis, exponant.

Atq; ut omnium animi uehementius incitentur; illarum uirtutem, aliàs uulgari sermone in lucem editam presenti decreto subiiciendam duximus. Quam parochi, ne memoria excidat, crebro perlegant.

Verustissima igitur sanctæ Catholicæ Rom. Ecclesiæ tradi-

traditione ijs à quibus cum fide et deuotione, sicuti sacras res decet, portantur, pertrahanturq; hac conferrunt.

Maris ac terra tempestates fugant.

Fulmina, grandines, terræ motus, urentes uentos, noxiosq; inbres dissoluunt.

Pestilentia comitialiq; morbo auxiliantur mirifice. Subitam mortem, ignis incendia, aquarum inundationes, hostium externorum insidias, malignorum spirituum fraudes auertunt.

Pregnantibus auxiliantur, contra diabolicas tentationes muniunt.

Orationum denique per summum Pontificem in ipsarum cōsecratione adhibitarum uirtute ab omnibus tam spiritualibus, quam corporalibus periculis tuentur.

DECRETVM XXI.

QUod sacrosanctum Tridentinum Concilium, et Pij Quinti fel. mem. grauissima constitutio ex antiquorum Canonum legibus, Episcopis, et alijs Prælatiis præcipit, ut in suis ciuitatibus et diocesis pie religioseq; in Dei, et sanctorum honorem institutos festos dies obseruari mandent, iure optimo in primo, et latius in tertio prouinciali Mediolanensi concilio, ad earum constitutionum executionem, nec non ad uarios, et in hac diocesi frequentiores abusus euellendos, quibus debita festorum observatio impediabatur, de-

creta

creta aliquot edita, et promulgata sunt. Quae quidem
sapienter per nos legitime divulgata, in hac tamen urbe,
et diocesi minus diligenter, quod quemadmodum exe-
quenda sint, fortassis ignoratur, obseruari animadu-
ertimus: ideo pro nostro Pastoralis munere, in re pre-
sertim adeo ad diuinum cultum spectante, quae magis
necessaria videntur, praesenti statuto breuiter compre-
hensa subiicimus.

Quapropter omnibus, et singulis diocesis nostrae homi-
nibus in uirtute sanctae obedientiae, et sub pecuniaria
paena pro parte una locis pijs arbitrio nostro, pro altera
Fisco seculari, pro tertia in accusatoris exequutorisue,
cuius etiam res ipse erunt, uilitatem conuertenda, tem-
porum, personarum, et inobedientiae ratione habita, et
sub alijs etiam grauioribus penis ad interdictam usq;
precipimus, ut sex diebus, quos pro trina et perempto-
ria monitione assignamus, transactis, infra scripta om-
nia et singula inuiolate exequi studeant.

Nundinae, mercatusue die festo ne habeantur.

Muliones, equorum, iumentorumue ductores, et loca-
tores, tonsores, sutores, sartores, alijsq; artifices, insti-
tores, et mechanici, aut eorum famuli, ne ullum artis
suae opus exercent.

Libros, iconas, pictas tabellas, flores, plantas, aues, et
similia, minutasue merces, ne uendere, aut exponere
cuiquam liceat.

Alea, pagelle lusoriae, larnae, personarum uestes, neq;

uendantur, neq; ad eum usum locentur: aut ludo aliquo, die festo, uti liceat.

Gladiatoria, saltatoriaue, et id genus exercitatio ne adhibeatur.

Circulatores rem nullam, ne aquam qui dem, aut puluerem, medicamenti specie uendant.

In illius diei ad uictum necessarijs, hæc præterea sententur.

Tabernarum ostiolum tantum pateat: umbracula non nisi pani ob pluuiam, et solem opponantur. Illa, medicinalibus exceptis, mane post signum tertie, hyeme post 22. horam, æstate post 21. idq; cathedralis, et regularium Ecclesiarum uespertinis horis recitatis, ne ullo pacto ante uendantur: in plateis Ecclesiarum non minus uiginti passibus longè: dum uero diuina solenniter in eisdem celebrantur, ne unquam exponantur.

Pistores frumentum, et farinam ne purgent, aut panem coquant.

Molitores frumentum ne asportent, neq; in pistirina, et molendino artis suæ opus aliquod exerceant, nisi forte ob plurium dierum continuationem necessitas cogat, idq; ab ijs, quos huic curæ præfecerimus, facultate primum in scriptis impetrata.

Atq; ut omnis in posterum tollatur scrupulus, festorum dierum initium antecedenti media nocte, finem consequenti item media sumendum declaramus.

Avaritia sordidissimum vitium, quæ Apostolo teste
 idolorum servitus est, cum semper Christianum ho-
 minem, tum vel maximè mutui, aut emptionis contra-
 ctibus ineundis cauere decet. Quod quia non sine ma-
 gno animi nostri dolore in non leuem animarum perni-
 ciem, in hac nostra ciuitate, ac diocesi, in dies magis ac
 magis serpere, illicitisq; usuris et pactionibus augeri
 perspicimus, tanto malo, hoc decreto succurrere mede-
 riq; cupientes: cum ferè pleriq; hoc tempore periculo,
 et fraudibus pleni sint, illum præcipue contractum in
 usum inducendum probamus, exhortamurq;, qui ad
 præscriptam Pij Quinti constitutionis formam tradi-
 tur, conditionibus omnibus, quæ in ipsa pontificia san-
 ctione declarantur, quàm diligentissimè seruatis: cum
 is absq; ulla usurarum suspitione, et crimine initus,
 satis tutum sit, et opportunum populorum necessitatibus
 remedium. Monendi tamen uel in primis sunt ij, qui
 huiusmodi censum emergere uoluerint, ut animo suo con-
 cipiant, ac plane statuunt, censuarium hunc, qui utiq;
 emptionis est, contractum non fictum, sed uerum ine-
 undum, nec uero pecuniam in annum aliquem cen-
 sum conuertendam, ut ex ea uigesimam, aut decimam
 quintam partem recipiant.

Ac ne locus excusationi sit, aut per ignorantiam erre-
 tur, constitutionem ipsam, cum censualium contra-
 ctuum formula, latino et uulgari sermone, ad horum
 decre-

decretorum finem addendam curauimus; cum instrumenta omnia in ditione Sabaudie, à Notarijs uernacula lingua confici moris sit. A qua ne latum quidem unguem, pœnis et censuris, in eadem sanctione constitutis, discedant.

DECRETVM XXIII.

NE fraus ulla in posterum decreto fiat, iam diu pie ac religiose, tam prouinciali Mediolanensi tertio, quàm in diœcesana nostra synodo item Vercellensi, condito, ac Dei gratia in usum introducto, quo mulieribus capite non uelato, Ecclesiam ingredi interdictum est, id præterea cauendum esse censuimus, prout hoc synodali decreto cauemus, edicimus, atq; sancimus.

Ne cui mulieri, cuiusuis illa gradus conditionisue sit, cum pilco, paleis intexto, quam Capellinam uocant, etiam uelo alioquin rite capite obteclo, in Ecclesia introire, uel in illa commorari liceat. Cum præter eam fraudem, illud etiam indignum uideri debeat, pijs quibusque ac religiosis oculis galeros eiusmodi, qui quidem in ædibus sæcularium principum, dum ille in eorum conspectu sunt, deponi à mulieribus solent ob honoris ac reuerentiæ signum, in Ecclesiæ uerò, quæ domus Dei est, coram sanctissimo Sacramento, et sanctis Angelis, ei semper adstantibus, gestari. Sicut igitur est, pietate ac deuotione insignis fœmineus sexus, ita fore confidimus, ut prompto hilariq; animo,

M

huic

huic nostræ sanctioni pareant omnes: cum præsertim illarum, quam plurima, nostro iam pridem nomine uix admonitæ, pileatos hos galeros, in Ecclesia deposuerint, nostroq; desiderio satisfacere non renuerint. Ut autem quod in ciuitate iam usu receptum est, id etiam in diœcesi uniuersa seruetur: animarum curatores omnes, aliq; ecclesiarum rectores hoc decretum nostrum, uulgari sermone redditum, quamprimum de scripto legant atq; euulgent. Si quæ uero mulieres huic decreto nostro, non obtemperauerint, quindecim dierum spatium, post eius promulgationem transacto, quos unicuiq; peremptorie præstituimus: earum nomina parochi, aliq; omnes ecclesiarum quarumcunq; rectores, uel uice rectores, ad nos, uel ad uicarium nostrum deferant, ut contra eas grauib; etiam usque ad interdictum pœnis arbitrio nostro, pro culpæ ac contumatiæ modo irrogandis, agamus. Quicunque autem Ecclesiarum etiam regularium Rectores, aut ministri, eas admonere cõtempserint, aut coram eis, ut supra sancitum est, pileatis, diuina officia celebrarint, in eos, uti decretorum nostrorum contemptores, sacrorum canonum iure animaduertemus.

DECRETVM XXIII.

Quicunque uero in his decretis nostris, in sexta hac synodo promulgatis, atque editis culpam aliquam contraxerit; is, præter pœnas, suo loco speciatim supra san-

91
214
sancitas, alias etiam, prout canonum iuris est, et gra-
uiores præterea dabit, arbitrati nostro, pro culpa, de-
lictive ratione.

FINIS.

LAVS DEO.

M 2 IN

INSTRVCTIONES

DOMIBVS

BENEDICENDIS.

VETEREM illum ædibus, atque ædificijs benedicendi morem, ritumq. ex sanctæ Ecclesiæ instituto introductum, ac decreto prouinciali restitutum, ut parochi, et reliqui animarum curatores, ad quos religiosæ illius benedictionis munus pertinet, pie sancteq. obseruent; et laici, quorum ædificijs, domicilijsq. benedicendum est, spiritalia inde commoda uberrima in Domino capiant, hæc præscribimus.

Primò parochus huius benedictionis munus aggrediatur, nulla peccati mortalis impuritate inquinatus: cuius sancti conscientia, pœnitentiæ sacramento, conscientia suæ sortis eluat: tum piæ uoluntatis proposito, et, quo debet, religionis officio, ad illud rite conficiendum accedat.

Pridie illius diei, quo hoc benedicendi munus aggreditur, præcipuo sanctæ præcationis studio, et aliquando ieiunio se paret.

Quo die ad benedicendum aggreditur, antea quam aggrediatur, Missæ sacrum celebret. Quam ob causam tionem de spiritu sancto, pie recitet.

Nec uerò noctu, sed interdiu benedictionem peragat. Ritu utatur ad præscriptum sequentis formulæ.

Benedictionis huius causa, occasioneue, nihil plane quicquam, uel minimum, neque is, neque sacerdotes, clericine, quos sibi socios adiutoresue adiunxerit, petat, exigat, extorqueatue: ac ne sponte quidem ultroq. oblatum, donoue datum capiant.

Si complurium parochialis vicinæ ædium benedictionem in aliqua hebdomada obire instituerit; dominico die, proxime præcedenti, processionem intra parochiæ fines, uel

uel in ambitu Ecclesiæ, ut occasio tulerit, rite religio-
seq. agat. Cui processioni clerici, capellaniq. sacerdotes
eiusdem parochiæ, superpelliceo de more induti, inter-
sint; stataq. supplicationis publicæ munera præstent. Ad
eandem præterea solemnem campanarum sono euocentur
laici illius uiciniæ, præsertim quorum domibus benedi-
cendum est.

In hoc benedictionis officio, ne omittat ex nostrarū in-
structionum præscripto patres fam. docere, recteq. eru-
dire ad optimam familiæ educationem. Cuius etiam rei
argumentum satis amplum habebit cum ex Euangelio,
quod in eo munere legi moris est, tum etiam ex statis il-
lis religiosis precibus, & orationibus, quæ adhibentur.
Dum ad benedictionis munus accedit, in eoq. uersatur,
superpelliceo, et stola utatur.

Clericus adsit, qui crucem in uia, & in benedictionis
ministerio præferat.

Alter item, qui aquæ benedictæ uasculum, cum asper-
gillo ferat.

Ceteri sacerdotes, et clerici, si qui alij adsunt, ordine
distincti, bini sequantur, ut in publicis supplicationibus
sit, et suo quique superpelliceo de more induti.

Ne ædibus benedicat, ubi publice excommunicati ha-
bitant.

Nec uero illis, quas fœneratores, meretrices, manifestoq.
criminosi homines incolunt.

Neque ijs item, quæ aleis, ludisq. uetitis publice exposi-
tæ sunt.

Nec uero officinis, ubi scilicet aleatoriarum tabularum, pagel-
leue lusoriarum uenduntur.

Paterfam. autem, cuius ædibus, domicilijs benedicetur,
pie se præparabit ad eam sancto desiderio suscipiendam.
Ideo familiam suam recte recognoscet: monebitq. uni-
uersos, et singulos, ad præscriptum regularum, quæ de
christiana familiæ institutione editæ sunt.

Amoueri curabit, quæcūque domi suæ sunt, christiana
familiæ institutione indigna, quæq. Dei oculos offendunt
Libros,

Libros, de rebus obscænis, turpibus, impudicis, inani-
bus, ac de cantionibus inhonestis, ceterisq. id generis,
inflammari curabit.

Libros de uitæ religiosæ, spiritualisq. institutis, atque
exercitationibus introducat.

Imagines obscænas, turpes, prophanas, quæq. ad inanẽ
uoluptatem alliciant, planè incendet, amouebit item.

Sacras Christi Domini, Beatissimę Virginis Marię, ma-
tris, et Sanctorum præsertim imagines, quos patronos si-
bi delegit, ubique domi suæ locis honestis statuet.

Tesseras, aleas, aleatoriasue tabellas, pictasq. ad ludum
pagellas, amictus personatos, ceteraq. instrumenta ad
turpem personarum usum procul abijciet.

Sacerdoti, ad benedictionis munus accedenti, obuiam
in primaria ædium ianua, simul cum tota familia fiet:
eundemq. benedicientem omni domus loco prosequetur
religioso pietatis studio.

Dum Sacerdos benedicit; nemo domi suę, uel in officina,
cui benedicitur, quicquã seruilis, mundamine operi fiet.

P R E C E S

BENEDICTIONIS AEDIVM.

*Benedictio aquę ad usum benedicendę domus fieri potest aut in Ec-
clesia, aut in limine, uestibuloue domus, cui benedicitur.*

℟. Adiutorium nostrum in nomine domini. ℣. Qui fecit
cælum, et terram.

℟. Domine exaudi orationem meam. ℣. Et clamor
meus ad te ueniat.

℟. Dominus vobiscum. ℣. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Oratio:

Omnipotens sempiterne deus, qui sacerdotibus tuis
præ ceteris tantam gratiam contulisti, ut quicquid
in tuo nomine digne perfecteq. ab eis agitur, a te fieri
credatur: quæsumus immensam clementiam tuam, ut,
quod modo uisitaturi sumus, uisites, et quicquid benedi-
dicturi,

dicturi, bene & dicas: et ad ea, quæ acturi sumus, dexteram tuæ potentiae extendas: sintq; ad nostram humilitatis ingressum, et introitum, sanctorum tuorum meritis fuga demonum, depulsio pestis, et angeli pacis ingressus. Per Christum dominum nostrum. R. Amen.

Deinde Sacerdos incipit ps. Graduales, et prosequitur cum choro, quinque primos: aquam benedictam aspergendo per loca domus.

Psalms 119.

AD dominum cum tribularer, clamaui: et exaudiuit me. Domine libera animam meam a labijs iniquis: et a lingua dolosa.

Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?

Sagittæ potentis acutæ: cum carbonibus desolatorijs.

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, habitavi cum habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

Gloria patri, et filio, et spiritui sancto.

Sicut erat in principio, et nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen. *Psal. 120.*

Leuauit oculos meos in montes: unde ueniet auxilium mihi.

Auxilium meum à domino: qui fecit celum et terram.

Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te.

Ecce non dormitabit neque dormiet: qui custodit Israel.

Dominus custodit te: dominus protectio tua super manum dexteram tuam.

Per diem sol non uret te: neque luna per noctem.

Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam dominus.

Dominus custodiat introitum tuum, et exitum tuum: ex hoc nunc et usque in sæculum.

Gloria &c.

Psal. 121.

Loratus sum in his quæ dicta sunt mihi: in domum domini ibimus.

Stan-

Stantes erant pedes nostri : in attrijs tuis Ierusalem.
Ierusalem quæ ædificatur ut ciuitas : cuius participatio eius in idipsum.

Illuc enim ascenderunt tribus , tribus domini : testimonium Israel , ad confitendum nomini domini .

Quia illic federunt sedes in iudicio : sedes super domum David .

Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem : et abundantia diligenter te .

Fiat pax in virtute tua : et abundantia in turribus tuis .

Propter fratres meos et proximos meos : loquebar pacem de te .

Propter domum domini Dei nostri : quæsiui bona tibi .

Gloria patri , & filio , & spiritui sancto .

Sicut erat &c.

Psal. 122.

AD te leuau i oculos meos : qui habitas in cœlis.
Ecce , sicut oculi seruorum : in manibus domino-
rum suorum .

Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ : ita oculi nostri ad dominum Deum nostrum , donec misereatur nostri .
Miserere nostri domine , miserere nostri : quia multum repleti sumus despectione .

Quia multum repleta est anima nostra : opprobrium abundantibus , et despectio superbis .

Gloria &c.

Psal. 123.

Nisi quia dominus erat in nobis , dicat nunc Israel :
nisi quia dominus erat in nobis .

Cum exurgerent homines in nos : forte uiuos deglutissent nos .

Cum irasceretur furor eorum in nos : forsitan aqua absorbuisset nos .

Torrentem pertransiuit anima nostra : forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem .

Benedictus dominus : qui non dedit nos in captionem dentibus eorum .

Anima nostra sicut passer erepta est : de laqueo venantiũ .
Laqueus contritus est ; et nos liberati sumus .

Adiu-

Adiutorium nostrum in nomine domini, qui fecit cælum
et terram.

Gloria patri &c.

Quibus finitis, dicit Sacerdos Stans in ipso limine, aut uestibulo
domus. *R.* Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te ueniat.

R. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Domum tuam domine clementer ingredi, & in
tuorum tibi corda fidelium perpetuam construe
mansionem; & presta, ut in hac domo nulla malignorum
spirituum dominetur nequitia, nec contagio peltis. Per
Christum dominum nostrum. *R.* Amen.
Deinde incipit, ac dicit psalmos sequentes; et procedit aspergendo
iterum loca domus. *Psalm. 124.*

Qui confidunt in domino, sicut mons Sion: nō com-
mouebitur in æternum, qui habitat in Ierusalem.

Montes in circuitu eius, et dominus in circuitu
populi sui: ex hoc nunc et usque in sæculum.

Quia non relinquet dominus virgam peccatorum super
fortem iustorum: ut non extendant iusti ad iniquitatem
manus suas.

Benefac domine bonis, et rectis corde.

Declinantes autem in obligationes, adducet dominus
cum operantibus iniquitatem, pax super Israel.

Gloria &c. *Psalm. 125.*

In conuertendo dominus captiuitatem Sion: facti su-
mus sicut consolati.

Tunc repletum est gaudio os nostrum: et lingua nostra
exultatione.

Tunc dicent inter gentes, magnificauit dominus facere
cum eis.

Magnificauit dominus facere nobiscum, facti sumus læ-
tantes.

Conuertere domine captiuitatem nostram: sicut torrens in
austro.

Qui seminant in lachrymis: in exultatione metent.

N

Eantes

Euntes ibant et flebant: mittentes semina sua:
Venientes autem venient cum exultatione: porrañtes
manipulos suos.

Gloria &c.

Psal. 126.

Nisi dominus ædificauerit domum: in uanum laborauerunt qui ædificant eam.
Nisi dominus custodierit ciuitatem: frustra uigilat qui custodit eam.

Vanum est nobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

Cum dederit dilectis suis somnum. ecce hæreditas domini, filij merces fructus uentris.

Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum.

Beatus uir, qui impleuit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

Gloria &c.

Psal. 127.

Beati omnes qui timent dominum, qui ambulant in uijs eius.

Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, et bene tibi erit.

Uxor tua sicut uitis abundans: in lateribus domus tuæ.

Filij tui sicut nouellæ oliuarum: in circuitu mensæ tuæ.

Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominum.

Benedicat tibi dominus ex Syon: et uideas bona Ierusalem omnibus diebus uitæ tuæ.

Et uideas filios filiorum tuorum: pacem super Israel.

Gloria patri &c.

Psal. 128.

Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: dicat nunc Israel.

Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea: etenim non potuerunt mihi.

Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatem suam.

Dominus iustus cōcidet ceruices peccatorum: confundantur et conuertantur retrorsum omnes qui odērunt Sion.

Fiant sicut scænum tectorum: quod priusquam euellatur exaruit.

De quo

De quo non impleuit manum suam qui metet: et sinum suum qui manipulos colliget.

Et non dixerunt qui prateribant, Benedictio domini super uos: benediximus vobis in nomine domini.

Gloria &c.

Quibus finis, stans in limine Portæ primariæ, dicit.

ñ. Domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor meus ad te ueniat.

ñ. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, qui in omni loco dominationis tue totus assisitis, totus operaris: adesto supplicationibus nostris: ut huius domus edificata sis protector, et nulla hic nequitia contrariæ potestatis obstat: sed uirtute spiritus sancti, et operatione fiat tibi hic purum seruitium, et deuota libertas existat. Per Christum dominum nostrum. *R.* Amen.

Post incipit Psalmum, De profundis. et prosequitur ipsum, et alios sequentes, ac interim tercio aspergit domum a qua benedicta.

Psalmus. 129.

De profundis clamaui ad te domine: domine exaudi vocem meam.

Fiant aures tuæ intendentes, in uocē deprecationis meæ. Si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustinebit?

Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinuit te domine.

Sustinuit anima mea in uerbo eius, sperauit anima mea in domino.

A custodia matutina usque ad noctem, speret Israel in domino.

A custodia matutina usque ad noctem, speret Israel in domino.

Quia apud dominum misericordia, et copiosa apud eum redemptio.

Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus eius.

Gloria &c.

Psal. 130.

N 2 Domi-

Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei.

Neque ambulavi in magnis: neque in mirabilibus super me.

Si non humiliter sentiebam, sed exaltaui animam meam.

Sicut ablactatus est super matrē suā, ita retributio in anima mea.

Speret Israel in domino, ex hoc nūc et usque in sæculum.

Gloria &c.

Psalm. 131.

Memento domine Dauid, et omnis mansuetudinis eius.

Sicut iuravit domino, votum vouit Deo Iacob.

Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei.

Si dederō somnum oculis meis, et palpebris meis dormitationem.

Et requiem temporibus meis; donec inueniam locum domino tabernaculum Deo Iacob.

Ecce audiuiimus eam in effrata, inuenimus eam in campis sylvarum.

Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius.

Surge domine in requiem tuam, tu et arca sanctificationis tue.

Sacerdotes tui induantur iustitiam, et sancti tui exultent.

Propter Dauid seruū tuum: non auertas faciē Christi tui.

Iuravit dominus Dauid veritatem, et nō frustrabit eum: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

Si custodierint filij tui testamentum meum, & testimonia mea hæc quæ docebo eos.

Et filij eorum vsque in sæculum, sedebūt super sedem tuā.

Quoniam elegit dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.

Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo quoniam elegi eam.

Vidnam eius benedicens benedicam, pauperes eius saturabo panibus.

Gloria &c.
Sacer-

Sacerdotes eius induam salutari: et sancti tui exultatione exultabunt.

Illuc producam cornu David, paraui lucernam Christo meo.

Inimicos eius induam confusione, super ipsum autem effloreat sanctificatio mea.

Gloria &c. *Psal. 132.*

Ecce quam bonum, et quam iocundum, habitare fratres in unum.

Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron.

Quod descendit in oram uestimenti eius, sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.

Quoniam illic mandauit dominus benedictionem, & uitam usque in seculum.

Gloria &c. *Psal. 133.*

Ecce nunc benedicite domino, omnes serui domini.

Qui statis in domo domini, in atrijs domus Dei nostri.

In noctibus extollite manus uestras in sancta, et benedicite domino.

Benedicat te dominus ex Sion, qui fecit cælum, et terrā.

Gloria &c.

Quibus completis dicit Sacerdos, stans in limine uestibulone portæ primariæ. V. Domine exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te ueniat.

V. Dominus uobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Adesto, Domine, supplicationibus nostris, et hanc domum oculis tuæ pietatis illustra, descendat super habitantes in ea, gratiæ tuæ larga bene & dictio, ut in his manufactis habitaculis cum salubritate manentes, ipsi tuum semper sint habitaculum. Per Christum Dominum nostrum. *R. Amen.*

Deinde proceditur ad principaliores locum domus: ubi Euangelium à diacono legitur, et dicitur.

V. Dominus uobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

V. Se-

¶. Sequentia sancti Euangelij secundum Lucam.

℟. Gloria tibi Domine.

IN illo tempore ingressus Dominus Iesus, perambulabat hierico. Et ecce uir nomine Zacheus, et hic erat princeps publicanorum, et ipse diues. Et querebat uidere Iesum quis esset, et non poterat præ turba, quia statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in arborem ficomorum ut uideret illum, quia illac erat transiturus. Et cum uenisset ad locum, suspiciens Iesus uidit illum, et dixit ad eum. Zachee festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit, et excepit illum gaudens. Et cum uiderunt, omnes murmurabant dicentes, quod ad hominem peccatorem diuertisset. Stans autem Zacheus dixit ad dominum. Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus, et si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Ait Iesus ad eum. Quia hodie salus huic domui facta est, eo quod, et ipse filius sit abrahae. Venit enim filius hominis querere, et saluum facere quod perierat. *Deinde benedicitur incensum isto modo a Sacerdote.*

Per intercessionem beati Michaelis Archangeli stantis à dextris altaris incensi, et omnium sanctorum angelorum incensum istud digneris domine bene dicere, et in odorem suauitatis accipere. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Postea idem Sacerdos ponit incensum super ignem in thuribulo, et incensat domum, dicendo.

Incensum istud, a te benedictum, ascendat ad te domine. ℟. Et descendat super nos misericordia tua. *Finita incensatione dicit.*

¶. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te ueniat.

¶. Dominus uobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

TE deum patrem omnipotentem suppliciter exoramus, pro hac domo, et pro habitatoribus eius, ut eam bene dicere, et sanctificare digneris, ut sint promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud, tribue

tribue etiam eis de rore celi abundantiam, et de pinguedine terræ uitæ subsidium, et desideria eorum ad effectum tuæ miserationis perducas, et hanc domum bene dicere, et sancti ficare digneris, sicut benedixit dignatus es Abraham, Isaac, et Iacob, ut intra parietes, domus huius, et angulos eius inhabites. Per Christum dominum nostrum. *R. Amen.*

Cuius orationis loco, cum domus religiosæ, aut canonicalis, benedictio fit, dicitur sequens.

Oratio. I.

Defende, quæsumus Domine, beata Maria, semper uirgine, intercedente, cum omnibus sanctis, istam ab omni aduersitate familiam, et da eis ueram cum tua uoluntate concordiam, ac ut in ueritate tibi placeant, perpetuum eis rorem tuæ benedictionis infunde.

Oratio. II.

Bene dic, Domine Deus omnipotens, domum istam, ut sit in ea, sanitas, castitas, uictoria, uirtus, pax, charitas, et mansuetudo, plenitudo legis, et gratiarum actio, Deo patri, et filio, et spiritui sancto, et hæc benedictio maneat super hanc domum, et super habitantes in ea. Per eundem Christum Dominum nostrum. *R. Amen.*

Oratio III.

Visita, quæsumus domine, habitationem istam, et omnes insidias inimici ab ea longe repelle, et angeli tui sancti habitent in ea, qui nos in pace custodiant, et benedictio tua sit super eam semper. In nomine patris, et filij, et Spiritus sancti. *R. Amen.*

Postremo Sacerdos benedicit domum, et habitantes in ea, dicendo.

Et benedictio Dei omnipotentis, patris, et filij, et Spiritus sancti descendat super hanc domum, et omnes habitantes in ea, et maneat semper. *R. Amen.*

RICORDI

PER LI PADRI, E. MADRI DI FAMEGLIA, E PER TVTTI i, capi di casa.

DEuco i Padri, è, le Madri di famiglia, e tutti quelli che hanno cura ò gouerno d'altri, hauer sempre in memoria quel terribile esempio di Heli sacerdote, il quale se ben ammonì, et riprese molte uolte i suoi figliuoli, dispiacendogli molto la dissoluta uita loro, nondimeno perche non gli coreffe con la douuta efficacia, e non procurò come conueniua, che in effetto si emendaßero, fu seuerissimamente da Dio castigato, che in un giorno stesso uistesi prima dissipato l'essercito, e presa l'arca di Dio, morti i figliuoli, dispersa e morta la moglie, cadde della seggia, e rotto la ceruice se ne morì senza alcuna speranza di posterità. Per fuggir adunque sì graue castigo procurino di uiuer essi, e di far uiuer i suoi Christianamente, e perciò leggano ò facciano leggere questi ricordi, almeno una uolta il mese alla presenza della sua famiglia.

Del numero, & qualità di famiglia.
Il Padre di famiglia, ò capo di casa, riccuà è tenga solo quel numero di seruidori, e di famiglia, di che hà bisogno, e che può commodamente sostentare con l'entrate, e beni suoi, per non far debiti, ne far patir loro de i douuti stipendij. Habbia molta cura, quando piglia persone nella casa ò famiglia, non u'entrino bestemmiatori, concubinary, huomini dati alle dissolutioni, ne altre persone uitiose, ò sospette.

Della uigilanza.
Sia uigilante sopra tutto con sollicitudine, uolendo saper que che fa ogn'uno, et offeruando tutti i loro andamenti, con-
u crfa-

uerfationi, è pratiche.

Gli sarà grande aiuto hauer una persona fidata è sicura di casa, o della uicinanza, se la famiglia è di poco numero, che sia come censore secreto de i costumi, che offerui tutti con pura carità è zelo dell'honor di Dio, è gli referisca tutti i disordini, è pericoli spirituali, che in loro uede, è intendende.

Della correttione.

Quando gli uien detto alcun mal di loro, non sia troppo facile a creder ogni cosa, che gli uiene all'orecchie, ma prima essamini bene è ritroui la uerità.

Quelli che doppò esser ammoniti, più uolte di cose importanti, non si è emendato, se sono seruitori, è simili, gli mandi fuori di casa; se sono figliuoli gli castighi. Ne comporti in loro biafemma, furti, concubinato, è altre dissolutioni di uita è costumi.

Non tolleri in casa sua alcuno che non si confessa, è cōmunica la Pasqua, et chi non sa la dottrina christiana, è almeno il Pater, l'Aue Maria, il Credo, et i diece commandamenti della legge di Dio, ne si curarà d'imparargli.

Della custodia.

Faccia che i figliuoli, è i seruitori maschi, è femine dormano di tal modo distinti, è separati, che non ui sia pericolo d'inconueniente alcuno, è proueda che ciascuno habbia il suo letto separato.

E doue il marito è moglie dormano insieme, non si tenga figliuoli è figliuole a dormire nel medemo letto, è uero nella medema camera, ma in altro luogo sicuro è separato, quanto è possibile.

Veda che in casa non siano libri cattiuu, è pitture dishoneste, è non si cantino canzoni lasciue, ma faccia più tosto che ui siano delle spirituali, et Christiane, et si cantino delle laude è cose dinote: dourà uisitare la casa tre è quattro uolte l'anno alla sprouista, et le camere, et casse ancora

della sua famiglia per purgarla da ogni uanità.
*Auertisca che i suoi non conuersano in casa, ne fuori con mal
 le compagnie, è fuggano ogni occasione di peccato, che
 non stiano in otio, ma ogn'uno habbi qualche occupatione
 honesta.*

*Vsogni diligenza che le donne non stiano sopra le porte, ò ue-
 ro alle fenestre, ne manco usino liscij, ò belletti, ò uero al-
 tre uanità.*

*Procuri ancora che non uadano uagando è discorrendo qua-
 è la, senza occasione, ma che stiano quiete in casa, è sol-
 lecita ciascuna al suo officio, et all'opere sante è pie, è ua-
 dano santamente alle loro deuotioni.*

*Che non uadino fuori di casa in qual si uoglia luogo, senza
 hauer uelato il capo con drappo di tela, ò di uelo non tra-
 sparente.*

Della administratione dell'entrata.

*Guardasi di spender in cani ò uero caualli sonerchi quello
 che può dare la uita à molti poveri di Christo.*

*Et medemamente d'ogni altra spesa inutile è superflua, ricor-
 dandosi che delle facoltà che Iddio gli hà date, non tanto
 è patrone, quanto amministratore, et ne hà da render con-
 to à Dio.*

*Faccia pronta è largamente elemosina, e procuri che suoi fi-
 gliuoli sino da gl'anni teneri si usino à far il medemo
 officio.*

De i trattamenti della famiglia.

*Vsè charità è discretion con tutta la famiglia tratandola, è
 facendola trattar bene, e con amore, perche non sia stra-
 tiata in alcuna cosa, è specialmente nel pagar le douute
 mercedi à suoi tempi.*

*Non dica parole ingiuriose, ne à figliuoli, ne à qual si uoglia
 altre persone. Però si sforzi di rasfrenar l'ira, quando gli
 occorre alcuna cosa contra la sua uolontà si in casa, co-
 me fuori.*

Quan-

Quando alcuno de' tuoi è infermo lo uisiti spesso, & esorti all'emendatione della uita, et habbia cura che à tutti i modi si confessi nel tempo de' tre giorni prescritto dalla bolla di Pio V. dandone la fede al medico.

Vsi ogni diligenza, perche gl'infermi siano gouernati con carità & prouisti delle medicine, et altre cose necessarie per la cura loro, & non gli mandi all'ospedale poi che in sanità se ne è seruito.

Della pace, è concordia.

Procuri di mantener la pace & quiete in casa, e che ni sia la charità fraterna, e non si mostri parziale ad alcuno, et comporti ugualmente tutti con pazienza.

Non permetti che i suoi di casa faccino ingiuria ad alcuno, ne stiano in inimicitia, ò portino odio, ma occorrendo qualche dispiacere ueda di riconciliarli subito, ò sia dentro, ò fuori di casa.

Saria bene che nissuno portasse arme, se non fosse bisogno per difesa ò per conuenienza necessaria dell'offitio loro, ò per altra necessità manifesta.

Gli essorti spesso à perdonar à chi gli offende in parole, ò uero in fatti, et non star sopra i pontigli dell'honor mondano.

Dell'Essempio.

Dia con parole & con fatti essempio à tutti i suoi, auertendo di non dire, ò fare in presenza loro cosa che non conuenghi, onde essi piglino ardire di far il medemo.

De i Documenti.

Non cessi mai di ammonirgli, et instruergli, & non lasci di dir loro la uerità per nō contristarli, ò per altro rispetto. Especialmente ricordi loro spesso, che non ingannino mai alcuno, ne toglino in qual si uoglia modo quello che non è suo. Non facciano fondamento nella nobiltà, grandezza, ma nelle uirtù Christiane, et nella buona uita.

Fuggano la superfluità delle cose temporali, & più tosto le dispreghino, & le habbino per uili come sono in effetto, che

ne siano ingordi.

Quando viene dalla predica, ò dalla sacra lettione, insegni loro, et effequisca quello che haurà all' hora imparato pertinente alla disciplina de i costumi Christiani.

De gl' essercitij di pietà, et diuotione.

Offerui con pietà è diuotione tutte le buone consuetudine della santa Chiesa, et habbia cura che nella casa sua, non se ne perda alcuna.

E però non lasci la benedittione della casa nella Pasqua di Resurrettione, ò in altro tempo nel qual usa la Chiesa di asperger le case con l' acqua santa.

Così mandi alla Chiesa i frutti, pane ò altro cibo, quando è tempo di fargli benedire dal Sacerdote.

Non ponga nome de gentili à suoi figliuoli ma di santi, perche siano loro auocati speciali, et essemplio da imitare.

Procuri che si leui ogni superstitione di casa, et si ricorra in ogni cosa à Dio, et in lui solo si confidi è ne santi suoi.

Che tutti della famiglia siano chrismati al suo tempo.

Si come non deue con minaccie indurre i figliuoli ò figliuole alla religione, così non deue anco impedirgli ò disuadergli da farsi religiosi, quando u'hauessino uolontà.

Habbia cura che i figliuoli odano la Messa ogni dì, se è possibile, et tutti gli altri almeno le feste.

Che la festa non stiano ociosi, ne uadino uagando, ma spenda no quel sacro giorno utilmente, et piamente.

Conduca la famiglia hor tutta, hor parte secondo che può se- co al Vesprio, et à i diuini officij, et spesso alle stationi, et à uisitare alcuna uolta gl' Hospitali, et ad altre simili pie occupationi.

Gl' incamini à frequentar tutte le publiche diuotioni è specialmente gl' officij pontificali, le processioni, le prediche, le orationi.

Tenga in casa numero conueniente di lumi per accompagnare il santissimo Sacramento, quando si porta in processione ouero

ouero a qualche infermo, e ciascuno di casa che non sia impedito al suono della campana uadi col suo lume a seruire al suo Signore.

Conduca, o faccia condurre ogni festa, tutti di casa alla scola della Dottrina christiana, e se pure è necessario lasciare alcuno alla guardia della casa, faccia, che quello, che uì restarà una uolta, non uì resti l'altra, affinche tutti imparino detta dottrina, o almeno le cose piu necessarie.

Vsi diligenza, che quelli, che sono in età di confessarsi, et di comunicarsi, siano ben instrutti circa la confessione, et la santissima communione, perche non differiscano a ricercare tal aiuto spirituale, quando ne sono capaci.

E frequentino poi santamente detti sacramenti ogni settimana, o almeno ogni mese, et nelle solennità maggiori, e sarà bene, che la communione si faccia spesso da tutta la famiglia insieme, e ne la Chiesa propria parochiale.

Che si confessino tutti da un medemo confessore, o almeno da confessori piu qualificati, che possa incaminargli meglio alla uia di Dio.

Che in ogni modo si offeruino i digiuni della quadragesima, delle quatro tempora, e delle uigilie comandate dalla santa Chiesa, et delle altre che siano di uote, o di consuetudine del luogo.

Che tutti siano ben instituiti a far oratione, e la facciano in effetto mattina e sera, e specialmente l'esame di coscienza, quando uanno a dormire.

Per cio saria bene, che mattina e sera, o almeno la sera, quando suona la campana si congregasse la famiglia tutta a far oratione insieme alla Chiesa, ouero in casa auanti qualche sacra imagine.

Per il quale effetto conuerria accomodar un oratorio separato quanto sia possibile in luogo decente, che possa seruire a tutta la casa.

Sarà anche bene, che ogni capo di casa nel fine dell'oratione della

della sera, ouero auanti di andar a letto asperga la famiglia tutta con l'acqua benedetta.
 Deurà in ogni modo nella andar à mensa benedir la egli, ò farla benedire, e doppò far medemamente il rendimento di gratie.
 Et se non a tutta la mensa, almeno a buona parte far leggere qualche libro spirituale approbato, se ha chi possa leggere, o figliuoli, o altri.
 La sera auanti le solennità esorti tutta la famiglia à uiuer bene, e spendere bene quelle feste, e frequentar con frutto, i sacramenti, e l'oratione, e le prediche, e sacre lettioni.
 E per adimpire meglio l'officio loro, giouarà molto, che tutti i capi di casa si congreghino alcune uolte, et almeno una uolta il mese auanti il suo Parocho, perche e da lui, e l'uno dall'altro, piglino tutta uia maggior lume di ben gouernare le case e famiglie loro, oltre che con quella occasione potranno commodamente trattare de i bisogni della Chiesa, e parochia si materiali, come spirituali.

RICORDI

Per il viuere Christiano,

A ogni stato di persone.

LA natura nostra già guasta per il peccato, da se è tanto inchinata al male, che facilmente lasciamo, et si smentichiamo di far bene.
 Però habbiamo di bisogno de aiuti, et incitamenti al uiuere bene, et di chi continuamente ci l'auertisca.
 A questo seruiranno alcuni ricordi, qui raccolti, acciò leggendoli spesso, ciascuno, come in vn specchio, veda in parte la

te la forma della vita christiana, et quel che gli manca,
et che douerebbe fare.

Auertimenti Generali.

LA principal cosa, che si deue procurare, et à che si deue hauer la mira, è la gratia di Dio; senza la quale non si può viuere christianamente.

A questo aiuterà l'hauere il timor di Dio, che è principio della nostra salute, et di ogni bene, guardandoci di non far cosa che offenda i purissimi occhi suoi.

Però habbi sempre Iddio auanti à gli occhi, in conspetto del quale stai, et che di continuo ti vede.

Considera spesso il fine, per lo quale tu sei creato, che è d'acquistare la gloria celeste, et che à questo hai da incaminarti, et ti hanno da seruire tutte le creature.

Pensa spesso alla morte, et al giudicio stretto di Dio, et à quello, che dopo hà da seguitare.

Habbi zelo dell'honor di Dio, et non solo di offeruar tu con ogni diligenza li suoi santi commandamenti, ma che non sia bestemiato il suo nome, ne fattogli irreuerenza da altri.

Habbi molta riuerenza à tutte le cose di Dio, et de i suoi Santi, et à tutti li ordini della santa Chiesa, et del tuo Pastore, procurando di offeruargli intieramente.

Habbi molta confidenza nel Signore, che farà sempre tutto quello che sarà per il tuo meglio.

Habbi di continuo l'occhio alla prouidenza di Dio, pensando che nessuna cosa viene senza sua volontà, et tutto per cauarne bene.

Effercitati nella cognitione di te stesso, della propria viltà, bassezza, et miseria, fuggendo li sumi, et la propria reputatione.

Non ti fidar mai del proprio giuditio, et parere, ma rimette facilmente al parer d'altri, consigliandoti spesso.

Pro-

Procura di esser grato à Dio de i tanti beneficij suoi, riconoscendoli, et ringratiandolo, et viuendo bene per fargli cosa grata.

Non ti curare di piacere à gli huomini, pur che piacci à Dio et guarda sèpre à quel che siapiù à sua gloria, et seruitio. Il premio d'ogni tua fatica aspettalo da Christo, et non dal Mondo.

Nelle facende, et opere che tu fai, habbi intentione di non uoler fare alcuna cosa, la quale nõ sia lecita, et di farle tutte per amor del Signore, acciò cosi tutte siano meritorie. Conosci, et ripensa, che non ci è maggior ricchezza et tesoro, ne cosa più eccellente, et di maggior fruttito, che amare Iddio et seruirlo, et che tutto il resto passa, come fumo, et ombra.

Obedisci prontamente nelle cose honeste à tutti i tuoi superiori, ancor temporali, et habbi la debita riuerenzà, et rispetto à loro, et à tutti i tuoi maggiori.

Dal canto tuo procura di mantenere la pace, et quiete in casa, quanto è possibile, uiuendo in carità con tutti, ò maritato che tu sia, ò in altro stato, quale si sia.

Procura con la diuina gratia di raffrenar l'ira nelle cose, che accadono alla giornata in casa, ò fuori, et di non cominciare à gridare, acciò non prorumpi in maggior inconueniente.

Ricordati di sopportare li deffetti altrui in casa, et fuori, come tu uuoi da gli altri esser sopportato.

Ricordati, che sei Christiano, et che però hai da sopportare pacientemente per amor di Christo le ingiurie à te fatte, et perdonarle, et rendere bene per male, et pregare per li tuoi inimici.

Nelle tue tribulationi, et cose contrarie ricordati di ricorrere alla oratione, et piglia li flagelli, ò comuni, ò particolari, et ogni cosa auuersa dalla mano del Signore.

Maneggia le cose del mondo, come fattor di Dio, et non
come

come padrone assoluto, et usale per necessità, et bisogno, non per piacere, et procura così passare per queste cose temporali, che non perdi le eterne.

Nel principio di ciascuna attione fatti il segno della santa Croce, confidando molto nella sua virtù.

Non comincerai negotio alcuno d'importanza, senza far prima oratione, et anco consigliarti col padre spirituale, ò altre persone prudenti, et pie.

Alcuna uolta fra l'anno domanda à qualch'uno, in che ti confidi, che cosa gli pare di te, et ripensa fra te stesso, se sei sù la buona strada della salute.

Vedi di ordinare, et distribuire bene l'hore del giorno secondo diuerse attioni, come del far oratione, udire Messa, negoziare, mangiare, et così non perderai tempo.

LE bestemie, et le parole dishoneste, hanno da essere molto lontane dalla bocca del Christiano.

Guardati da la mala usanza di giurar spesso.

Fuggi ogni sorte di superstitione, et male arti.

Non uoler facilmente giudicare il prosimo, massime la sua intentione, ma habbi gli occhi à tuoi peccati, et difetti.

Guardati d'esser desideroso, ò curioso di sapere i fatti altrui, et di ogni nouità, et massime in cose di fede, et di parlare di quello, che tu non sai.

Guardati dal mormorare, et straparlare, et di non togliere mai la fama à nessuno.

Non riportare mai alcuna cosa ad altri, che possa turbare la pace, et quiete loro, ò d'altri, et mettere dissensioni.

Guardati dalle parole dissolute, et anco dall'otiose.

Guardati dalle dissolutioni ne gli atti, et ne i gesti, che offendono Dio, et gli huomini, et procura di esser modesto, et composto in tutti li tuoi mouimenti.

Fuggi le cattine compagnie più che la peste, et ogn'uno che ti dia cattini ricordi, ò consigli, ò mal essempio; et così tutte le occasioni, et incitamenti di peccare.

Fuggi li ridotti, et bettole, et barattarie, i banchetti, balli feste, le maschare, et spettacoli uani, doue si offende Dio: et guardati non solo da parteciparne in aliro modo, ma anco da esserui presente.

Guardati dallo stare in otio, come ueleno dell'anima, ma procura di star occupato in opere pie, ò almeno in cose utili.

Vedi che in casa tua non vi sia imagine alcuna profana, et molto meno dishonesta, nè in quadro, nè in muro, ò libri, ò altre cose, perche à te nuoce, et ad altri da scandolo.

Nel negoziare, vendere, et comprare guardati da ogni sorte d'inganni, falsità, bugie, et giuramenti, et di volere cosa alcuna di quel d'altri,

Fuggi il maneggiare danari, ò beni d'altrui, se puoi, eccetto se non fossi obligato per debito di carità, ò altro.

Ne per guadagno, ne per amicitia ò amor de parenti, ò fauori, ti deuì mai mouere à far alcuna cosa, che non sia giusta, secondo Iddio.

Ti deuì guardare nelle prosperità, dalle troppo allegrezze, che fanno dimenticare l'anima delle miserie, et pericoli di questa vita. Però ricordati all' hora spesso delle calamità, et uarietà delle cose del mondo. Et per questo sarà bene all' hora leggere qualche libro del dispregio, et vanità delle cose humane, come vn santo, et dotto huomo nelle sue prophetie soleua leggere le lamentationi di Gieremia Pro-

Nelle auuersità, non ti perdere d'animo, nè ti contristare; anzi ti deuì allegrare, peroche questa è la dritta strada del Paradiso, et vno de i buoni segni, che può hauer l'huomo della sua salute. Ricordati all' hora di leggere qualche trattato spirituale delle tribulationi.

Custodia del cuore et di tutto l'Huomo.

FA vn fermo proposito di non offendere mai Iddio, ma sì me mortalmente, ma di patir piu tosto ogni male, ancor che fosse la morte, et di fugire ad ogni tuo potere qualunque

lunque peccato, ancor che veniale.

Attendi alla guardia del cuor tuo, che non vi entri alcun pensiero cattiuo, proponendo ciò spesso, et esaminandoti se manchi.

Quando si muoue in te qualche vitiosa passione, ò cattiuo pensiero, cerca dal principio di resistergli, non dandoli luogo, ma scacciandolo, acciò non ti induca al peccato.

Similmente habbi cura de gli occhi, non alzando facilmente nè guardando fissamente quel che non è lecito desiderare.

Raffrena la lingua tua; et non dir tutto quello, che ti viene in bocca.

Ricordati che del continuo siamo tentati, et circondati da i demonij, che stanno per farci preuaricare, et però stà sopra di te.

Confessione, & Comunione.

VEdi di far la prima cosa vna buona confessione generale di tutta la vita, se non l'hai fatta mai, per principio et fondamento d'vna nuoua, et buona vita.

Elegeti vn confessore dotto, et buono per padre spirituale, et guida dell'anima tua, al quale deuì hauer gran fede, et con lui conserir tutti li dubij, et cose d'importanża, doue entra carico di conscienza, et gouernarti con il suo consiglio.

Confessati spesse volte, et quanto più spesso è meglio, ò ogni otto giorni, ò almeno ogni mese; et di più tutte le solennità, et feste principali fra l'anno.

Similmente frequenterai la santissima Comunione, et quando non potrai comunicarti, non lasciare almeno di confessarti, per ottenere la gratia, che si da per questo sacramento.

Vedi di non andare mai à dormire con alcun peccato mortale adosso, ma confessatene subito, che puoi, et se non potessi all'hora, procura di hauerne almeno contritione, et dolore, et piangilo amaramente.

Fà ogni settimana, qualche penitenza, come digiuna, disciplina, portare celicio, dormire duro, et altre cose: ma però con consiglio del Padre spirituale.

Oratione et Effercitij Spirituali.

HAbbi nella tua camera qualche imagine deuota di Christo, della Madona, ò di qualche Santo, che hai più de gli altri in diuotione.

Douresti anco in camera tua hauere dell'acqua benedetta, et andando à letto, et leuandoti, intrando, et uscendo di casa segnarti con essa, contra tutte le insidie del nemico.

Procura di hauere, et portare adosso con fede, diuotione, et riuerenzza alcuno Agnus Dei.

Habbi particolare diuotione, et riuerenzza all' Angelo, tuo custode.

Hauerai anco alcuno, ò alcuni santi per tuoi aduocati, come il Santo, il cui nome ti si è imposto nel sacro Battefimo, et particolarmente piglierai la gloriosa Vergine per tua protettrice, et à lei farai specialmente ricorso in tutti li tuoi bisogni.

Sapendo leggere, dirai l'ufficio della Madonna, almeno le feste, se non potessi gli altri giorni, et la corona ogni giorno, et più spesso che puoi.

Non lasciar mai, l'oratione, almeno della mattina, et della sera; ma la farai in tutti i modi, ò sij in compagnia de gl'altri della tua vicinanza nella Chiesa, ò di quei della tua casa, ò bottega, doue ti troui, ò sia solo, et quando pure non possi farla in quell'hora che suona per questo la campana, falla ad un'altra, et sarà bene, quando sei solo, farla mentale, se la sai fare, altrimenti douerai à quel tempo recitar li sette salmi penitentiali, ò le Letanie, ò dir la corona, ò altre orationi vocali.

Ricordati di pregare non solo per te stesso, ma per tutti li gradi di persone, et massime per l'essaltatione della santa Chiesa, per il santissimo Papa, per il tuo Pastore, per tutti li Re-

scoui.

228
giouu per te, et in capo dei Christiani, et specialmente per
il tuo principe, et suoi magistrati, et per le anime de de-
fonti.

Deui esser molto deuoto de i Santi, protettori di questa città,
et diocese, et offeruare le loro feste, et vigilie, et visitare, et
honorar le loro Chiese, et reliquie, massime ne i giorni del
le loro feste, o officij solenni.

Il Sabbatho, à sera ti trouerai alla tua parochia, ò nella Chiesa
Cathedrale all' hora, che si canta la Salue Regina, ouero
altra antiphona della Madonna.

Hauerai gran fede, et diuotione alle indulgenze, procurando
di acquistarle, et à i gran benedetti per questo.

Habbi particolar diuotione di trouarti à tutte l' attioni sacre
publice, et solenni del luogo, doue stai, ordinarie, et straor-
dinarie, et partecipare tu anchora di quei misterij. Però
essendo nella Città, deuerai andare nelle sollemnità alla
Chiesa cathedrale alla messa, et officij pontificali, così an-
co nelle quatro tempora à veder celebrare le sacre ordina-
tioni solennemente dal Vescouo, pregando Iddio, che à lui
dia lume abundante in attione di tanta importanza, co-
me è quella, alla salute di tutto il populo, et copiosa gratia
à quelli che all' hora si promuouono nella sacra ordinatio-
ne. Ecciterai anco te medesimo da quelle sacre ceremonie,
che vedi usare, alla riuerenza, et rispetto, che deui ad ogni
persona Ecclesiastica,

Quando si dà il segno per portar il santissimo Sacramento à
gli infermi, non deui manhare di andar ad accompa-
gnarlo diuotamente con la tua candela, gloriandoti, et nō
vergognandoti di accompagnare il tuo Signore, Re dell'
vniuerso. Et per strada pregarai per l' infermo, à chi si por-
ta, et renderai gratia à Dio d' hauerci fatti degni di così
gran dono cioè di lasciarsi se stesso in vn tanto Sacra-
mento.

Questo medesimo officio di accompagnar il santissimo Sacra-
mento, doue occorra all' hora portarsi, farai tutte le volte
che

che lo incontri per strada, smontando per questo anco-
cauallò, et dal cocchio, et dalla carocchia, se vi fossi.

Quando si suona l' Aue Maria la matina, et à mezzò giorno,
et la sera, dirai tre volte l' Aue Maria in ginocchione, et
insieme quei tre uersetti, quali sono posti nell' effereitio quo-
tidiano stampato nell' officio della Madonna, ricordando
ti dell' Incarnatione di Christo Nostro Sig. et della sua pas-
sione.

Quando in casa, ò in altro luogo, senti sonare per l' eleuatione
del Signore nella Messa maggiore, deui ricordarti della
eleuatione del Signore in croce, et inginocchiandoti alzar
la mente ad adorare il tuo Saluatore, et far un poco d' ora-
tione, come se tu fossi presente.

Quando si suona à morto, deui pregare per quel tale, et ricor-
dati che tu lo seguirai presto, et però proponi di stare ap-
parecchiato.

Quando si suona per la tempesta, oltra il mouerti prontamen-
te à far oratione per quel pericolo, ò ricorrendo subito al-
la chiesa, ò almeno nel luogo, doue all' hora ti ritroui, deui
pensare quelli tuoni, lampi, et spauento, che sarà nel giorno
che verrà Christo à giudicarti.

Piglia vsanza di quelle orationi, che chiamano iaculatorie,
dicendo spesso fra il giorno con la mente, ouero con la boc-
ca, ma bassamente, quando sia alla presenza d' altri, alcu-
na breue sentenza de salmi, ò parole sacre, ò altra breue o-
ratione, che illumini l' intelletto, et renuoni l' affetto tuo in
Dio in ogni occasione, che s' apresenterà, come à dire, nel
principio di ogni cosa, Deus in adiutorium meum inten-
de: domine ad adiuuandum me festina. Nelle difficoltà, In-
te domine speraui, non confundar in æternum, Nelli tra-
uagli, Saluum me fac domine, quoniam intrauerunt aqua
vsque ad animam meam, Nelle tentationi, Adiutor meus
esto, ne derelinquas me. Considerando la propria infirmità,
Miserere mei domine, quoniam infirmus sum. Consideran-
do li proprij peccati, Sana me domine, et sanabor: Deside-
rando

rado amare il Signore, Diligam te domine fortitudo mea. Nelli dubij, Deus meus illumina tenebras meas: Desiderando la perseveranza del benfare, Deus meus es tu, ne discesseris a me. Et simili altre, delle quali ne sono pieni i Salmi, et i libri della scrittura sacra, et i soliloquij de i santi; come ne potrai essere instrutto dal tuo padre spirituale.

La notte, quando ti svegli, et non puoi dormire, occupa la tua mente in Dio, et in cose spirituali; ne da luoco à i pensieri delle cose del mondo; ma come ricorda santi Ambrosio, dirai dei Salmi, et pater noster con diuorione.

Quando vai à letto, pensa che non sarai forse viuio la mattina, et quando ti lieui, che forsi non giungerai alla sera, et cosi starai sopra di te. Negotiando, ò lauorando, procura di occupar la mente in qualche cosa spirituale, come in quel che facuea, ò diceua Christo N.S. ò alcun santo, ò in salmeggiare, ò cantare cose spirituali.

Ogni volta, che vai, ò torni da far qualche cosa, pensa che l'Angelo buono ti accompagna, et sta per aiutarti, et numerai i tuoi passi nell'opere buone, ouero imaginati la presenza di Christo N.S. et di essere in sua compagnia.

Di ogni cosa, che si fa, ò occorre, ò che vedi, cerca di cauare frutto. et qualche buon senso spirituale, come dal coltiuare la terra con quanta fatica, et diligenza bisogna coltiuare la nostra anima acciò renda buon frutto al Sig. Da vn bel giorno di sole quanto diletterà il vedere l'eterna luce, poi che questa cosi rallegra: et da vn giorno nuuilo, et oscuro, che pena sarà stare in quell'eternne tenebre, poi che cosi ti attrista vn poco di mal tempo: et da vn giardino pieno di vaghi fiori, quanto sia bella, et diletta à Dio vn'anima ornata di fiori, et varij colori di virtù, et quanta sia la sapienza di Dio, poiche tanti arte si vede in vn fiore; ò una sola foglia, et cosi farai di tutto il resto,

L A V S D E O.

SANTISS. D. N. D. PII PAPAE V.
Constitutio super forma creandi Census.

PIVS EPISCOPVS Seruus seruorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

*C*ognouerimus innumeros celebratos fuisse, et in dies celebrari censui contractus, qui ne dum non continentur intra limites à nostris antecessoribus eisdem contractibus statutos, verum etiam, quod deterius est, contrarij omnino pactionibus propter ardentem auaritiæ stimulum, legum etiam diuinarum manifestum contemptum præferunt; non potuimus animarum, prout tenemur, saluti consulentes, ac piarum mentium petitionibus etiam satisfaciennes, tam graui morbo, letiferogq; veneno saluari antidoto non mederi. Hac igitur nostra constitutio ne statuimus, censum seu annum redditum creari, constitui nullo modo posse, nisi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur, de sui natura fructifero, et quæ nominatim certis finibus designata sit. Rursum, nisi uerè in pecunia numerata, præsentibus testibus ac notario; et in actu celebrationis instrumenti, non autem prius recepto integro, iustogq; pretio solutiones, quas vulgo anticipatas appellant, fieri, aut in pactum deduci prohibemus. Conuentiones directè aut indirectè obligantes ad casus fortuitos eum, qui aliàs ex natura contractus, non teneatur, nullo modo valere volumus. Quemadmodum nec pactum auferens, aut restringens facultatem alienandi rem censui suppositam, quia volumus rem ipsam semper et liberè, ac sine solutione laudemij, seu quinquagesse, aut alterius quantitatis, vel rei tam inter uiuos, quàm in ultima voluntate alienari. Vbi autem vendenda sit, volumus dominum census alijs omnibus præferri, eiq; denuntiari.

conditiones quibus debitor per mensem expectari. Pacta continentia morosum census debitorem teneri ad interesse lucri cessantis, uel ad cambium, seu certas expensas, aut certa salaria, aut ad salaria, seu expensas medio iuramento creditoris liquidandas, aut rem censui subiectam, siue aliquam eius partem amittere, aut aliud ius ex eodem contractu siue aliunde acquisitum perdere, aut in aliquam penam cadere ex toto irrita sint et nulla. Imo et censum augeri, et novum creari super eadem, uel alia re in fauorem eiusdem, aut persone per eum supposita pro censibus temporis uel praeteriti, uel futuri omnino prohibemus. Sicut etiam annullamus pacta continentia solutiones offerum ad eum spectare, ad quem alias de iure et ex natura contractus non spectarent. Postremo census omnes in futurum creando non solum re in totum, uel pro parte perempta, aut infructuosa in totum uel pro parte effecta, volumus ad ratam perire, sed etiam posse pro eodem pretio extingui: non obstante longissimi etiam temporis, ac immemorabili, immo centum et plurium annorum praescriptione non obstantibus aliquibus pactis directe, aut indirecte talem facultatem auferentibus, quibuscumque uerbis, aut clausulis concepta sint. Cum uero traditione pretij redditus extinguendus erit, uolumus per bimestre ante id denunciari ei, cui pretium dandum erit et post denunciam intra annum tamen etiam ab inuito pretium repeti posse, et ubi pretium, nec uolens intra bimestre soluat, nec ab inuito intra annum exigatur, volumus nihilominus quancumque redditum extingui posse, prauiam tamen semper denuncia, de qua supra et non obstantibus his, de quibus supra, idque obseruari mandamus etiam quod pluries denunciatum fuisset, nec unquam effectus secutus fuisset. Pacta etiam continentia, pretium census extra casum praedictum ab inuito aut ob penam, aut ob aliam causam repeti posse, omnino prohibemus. Contractusque sub alia forma post hac celebrandos feneratorios iudicamus, et ita illos propterea non obstantibus quicquid uel

2   expresse,

expresse, vel tacite, nec nostra mandata
aut dimitti contingat, à Fisco volumus posse uendicari.
Hanc autē salutiferam sanctionem ne dum in censu nouiter
creando, verum etiam in creato quocunq; tempore alienan-
do, modo post publicationem constitutionis creatus sit, per-
petuo et in omnibus seruari uolumus. Declarantes pretium
semel censui constitutum nunquam posse ob temporum, aut
contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quo ad
ultimo contrahentes minui vel augeri. Et licet legem ipsam
ad contractus iam celebratos non extendamus, illos tamen
omnes in quos sub alia forma peruenerunt census, hortamur
in domino ut singulos contractus, censura bonorum religio-
rum subijciant, et animarum saluti consulant. Non obsta-
ntibus quibusuis constitutionibus et ordinationibus apostoli-
cis, statutis et consuetudinibus, necnon priuilegijs, et litteris
etiam per quoscunque Romanos Pontifices predecessores no-
stros, ac etiam nos, sub quibuscunq; tenoribus et formis, ac
cum quibusuis clausulis etiam derogatorijs derogatorijs,
necnon irritantibus decretis ex quauis causa etiam per mo-
dum legis vniuersalis, aut alias quomodolibet editis, sue
in fauorem Vniuersitatum, Communitatum, Collegiorum,
Congregationum, Ciuitatum, et locorum concessis, approba-
tis, et innouatis. Quibus omnibus et singulis illorum teno-
res presentibus pro expressis habentes, quatenus directe
uel indirecte presenti nostre constitutioni in toto, vel in
parte contrarietur specialiter, et expresse derogamus,
ceterisq; contrarijs quibuscunq; Volumus autem quod præ-
sentes in Cancellaria, et in acie campi Flora publicentur, et
inter constitutiones, extraneas perpetuo valituras con-
scribantur. Et quia difficile foret presentes ad singula queq;
loca deferri, volumus et etiam declaramus, quod earum
transumptis etiam impressis, manu alicuius Notarij publici
subscriptis, ac sigillo alicuius Pretarii munitis, eadem prorsus
fides ubiq; adhibeatur, quæ presentibus adhiberetur si for-
rent exhibite vel ostensa. Nulli ergo omnino hominum liceat
hanc

... paginam nostre prohibitionis, annullationis Statuti,
mandati, iudicij, hortationis, derogationis, declarationis, et
voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si
quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem om-
nipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius
se noverit incursum. Dat. Roma apud sanctum Petrum,
Anno Incarnationis Dominice 1568. 14. Kal. Februarij,
Pontificatus Nostri anno Quarto.

Cæ. Glorierius.

Contractus censuarij formula.

N. sponse &c. per se suosq; heredes et successores quos-
cunq; in et super sua domo, fundo aut tenuta nuncu-
pata etc. et alios fines, quos semper melius exprimi et speci-
ficari posse voluit, eiusdemq; domus, fundi, aut tenute pro-
prietate, membris pertinentijs, iuribus, iurisdictionibus, fru-
ctibus, redditibus, et proventibus quibuscunq; imposuit, af-
signauit, constituit, et creauit unum annum perpetuum cen-
sum siue redditum scut. &c. auri in auro. Quem sic imposi-
tum assignatum, constitutum, et creatum vendidit &c. P.
presenti &c. ad habendum &c. ex titulo, et causa imposi-
tionis, creationis, et uenditionis census huiusmodi pro rata et
mensura illius cessit &c. eidem P. presenti &c. omnia iu-
ra &c. ponens &c. dans licentiam &c. constituens &c. et
donec &c. constituit &c. Et huiusmodi annum censum scu-
torum &c. auri in auro dictus N. soluere, seu solui facere,
promisit dicto P. presenti et stipulanti ut supra, in tot scutis
auri in auro boni et iusti ponderis, hic in oppido, Ciuitate, uel
loco &c. de semestri in semestre, et in fine cuiuslibet semestris
pro rata liberè, et sine aliqua exceptione alias, &c.

Hanc autem dicti annui census creationem et uenditionem ac
omnia et singula premissa, et infra scripta fecit, ac facere
declarauit dictus N. dicto P. presenti et stipulanti ut supra pro
pretio et nomine ueri et iusti pretij scutorum auri in auro &c.

Quo supra &c. simul ipse N. in mei notarij, testium, et
 frascriptorum presentia habuit, et recepit a predicto P. pre-
 sente et exbursante in prompta pecunia in tot scuto P. pre-
 que dictus N. &c. ipsa accepit &c. De quibus auxi in
 ni ad maiorem cautelam renunciavit, quietavit &c. excep-
 pactum et si plus &c. donauit &c. renunciavit &c. per-
 frascripto iuramento, omnibus legibus et legum auxi-
 uè donationem, huiusmodi, quomodolibet veniri posset, pro-
 cum vniuersis illius membris, et pertinentijs ad ipsum ple-
 no iure dominij vel quasi spectare, et pertinere, et esse de sui
 natura fructiferam, et capacem ac sufficientem ad sufferen-
 dum hunc censum, et valde maiorem, et esse liberam ab omni
 onere census, canonis, responsionis, et lielli, quomodolibet
 impediende hanc census creationem, et uenditionem, et nulli
 fideicomisso purificato, vel purificando, aut restitutioni uel
 seruituti, seu deuolutioni obnoxiam, et in et super eadem do-
 mo, fundo, et tenuta hunc censum esse et fore bonum, vali-
 dum, bene constitutum, assignatum, creatum, et venditum,
 et sic hanc census creationem, esse et perpetuo fore bonas, va-
 lidas, ac bene et valide factas, et pro talibus dicto P. et suis
 &c. manuteneri, ac in et super dicto censu, et illius percep-
 tione eundem P. et suos, priores et posteriores facere ceteris
 alijs super dicta tenuta, et illius iuribus et pertinentijs ius
 aliquod habent, seu habere quomodolibet preiudicanti, et de-
 niq; de super auctorizare, defendere, et disbrigare, ab omni
 molestante persona, molestia, et lude, etiam si in petitorio, uel
 possess. aut in utroq; de iure, vel de facto lis moueatur, et in
 qualibet parte litis, et in qualibet instantia, et nihilo-
 minus in euentum alicuius litis et molestie omnem litem
 et molestiam in se sponte suscipere ad omnem solam, et
 simplicem denunciationem, etiam non solemmniter et ex-
 tra iudicialiter, et sine insertione libelli, et similium fa-
 ctam dicto P. et seu suorum &c. et susceptam, prosequi &c.

et facere in hanc census impositionem et renditionem consentire omnem personam &c. et de acta domo fundo aut tenuta et illius iuribus membris et pertinentiis quibuscumq; nihil fuisse, nec esse factum neque fieri in futurum in prauidicium dicti P. et illius heredum &c. Alias in omnes et singulos casus et euentus, praemissis, aut alicui praemisso, contrarios etiam nullitatis, seu inualiditatis huius contractus ex quouis capite et defectu etiam in corpore iuris clauso etiam ex dato, et facto principis quomodolibet, proueniente, et prouenturo dictus N. teneri voluit seipsum, et infrascriptos fideiussores insolidum de dicti annui census euictione generaliter et particulariter, iurisq; et facti defensione, in forma iuris valida, et in loco consueta, et ad omnia &c. de quibus &c.

Pactis infrascript. inter dictas partes expresse conuentis et mutua stipulatione interueniente vallatis.

Et primo quod ad maiorem cautelam dicti P. et suorum, &c. omnes et singuli fructus, &c. dictae tenute censeantur et sint specialiter et expresse obnoxij, et obligati pro fructibus presentis census et in defectum solutionis illorum, liceat dicto P. et suis &c. si eis ita videbitur affectus, et fructus dictae tenutae a presentibus et futuris conductoribus, colonis, et laboratoribus, et a quibus opus, fuerit etiam propria auctoritate, et sine alicuius iudicis, vel curiae ministerio recipere, redigere, et de eis quietare, et illos pones se retinere pro concurrenti quantitate, in satisfactionem fructuum dicti census usq; tunc debitorum, Ad hac enim, et omnia alia fieri desuper necessaria, et oportuna liberè faciendum, et pertractandum dictus N. constituit dictum P. procuratorem irrevocabilem ut in rem propriam, cum clausula ad lites et potestate substituendi, et sequestrandi et alijs facultatibus opportunis. Ita quod electa hac via et modo procedendi ceterae viae, et modi bene visi, et ex hoc instrumento permisi minime, pracludantur, sed liceat variare realiter et personaliter, ac semel et pluries usq; ad integram satisfactionem. Itē quod

quod dicto N. suisq; p. liceat semper et in perpetuum etiam post centum et plurium annorum prescriptionem redimere et extinguere hunc censum, pro eodem precio scutorum &c. prauia denunciatione duorum mensium dicto P. vel suis facienda, et dicto precio in una manu et in simili specie eidem P. vel suis, &c. vere et cum effectu reddito, et restituto, et solutis fructibus usq; tunc debitis, et sic et non alias dictus P. vel sui &c. retrouenditionem huiusmodi facere teneantur cum clausulis oportunis. Circa quam retrouenditionem, et omnia alia in instrumento contenta, ambæ partes remiserrunt, et sub miserunt sese constitutioni fæ. re. Pij papæ V. su per forma creandi census editæ sub Dat. Romæ apud sanctum Petrum Anno Incarnatio. Dominicæ M. D. LXVIII. xiiij. Kal. Februarij Ad quam in omnibus et per omnia sese retulerunt volentes hic haberi pro apposis et additis, quæcumq; in dicta constitutione sancita sunt.

Constitutione del S. S. N. Pio Papa V. sopra la
forma di costituire censi, ò an-
nui redditi.

Pio Vescouo seruo delli serui de Dio,
A perpetua memoria.

MENTRE siamo con il carico della seruitù Apostolica, Hauendo noi conosciuto essersi celebrati molti contratti de censi, et ogni giorno celebrarsene infiniti, quali non solamente non sono ristretti nelli termini stabiliti dalli nostri Antecessori in simili contratti, mà, che è peggio, per causa dell'ardente stimolo dell'auaritia sono celebrati apertamente con patti del tutto contrarij à tali termini, di modo che dimostrano vn vilipendio etiaudio delle diuine leggi; Non habbiamo potuto mancare per salute dell'anime, e sodisfattione alle richieste delle pie menti proueder d'un
anti-

antiauto satisfiero à questo gra...

Con questa dunque nostra constitutione, ^{non si} possa creare, ò constituir censo, ò annuale reddito in alcun modo, salvo sopra cosa immobile, ouero che sia tenuta, e reputata per tale, e fruttifera di sua propria natura, et quale sia designata specificatamente per nome de' confini determinati e certi; Et ancora, se non sarà il denaro in verità numerato in presenza delli testimonij, e notaro nel atto che si celebrerà l'istromento, pagandosi allhora l'intero e giusto prezzo, et non prima auanti alla celebratione dell'istromento, proibiamo che li pagamenti, quali si domandano vulgarmente anticipationi, non si facciano ne si riduchino à patti. Ne anche vogliamo che vagliano in alcun modo direttamente, ò per in diretto, alcune conuentioni, per le quali alcuno s'obblighi à casi fortuiti, alli quali non fosse per natura del contratto altramente obligato: Si come vogliamo che non vaglia patto alcuno per lo quale si leuasse ò restringesse la facoltà di poter alienare quella cosa: quale è sottoposta al censo; perche vogliamo che tal cosa si possa alienare sempre e liberamente, e senza pagar laudemio, ouero quinquagesima, ò altra quantità, ò altra cosa, e tanto per contratto tra viui, quanto per via di vltima volontà: Vogliamo però, che ogni volta che si hauerà da vendere tal cosa, sia preferito il padrone del censo à tutti gli altri, et gli sia fatta la denuntia delle conditioni col le quali si hà da vendere, et si aspetti per vn mese la sua resolutione. Siano ancora nulli, e di niun valore in tutto, i patti, li quali contengono ch'el debitore del censo, che sarà pigro, et lento di pagar in tempo essi censi, sia obligato all'interesse, che si domanda (lucris cessantis) cioè l'interesse, per causa che non si guadagna quello che si guadagnarebbe, ouero che sia tenuto à cambij, ouero à salary, ò spese, quali si habbiano da liquidare mediante il giuramento del creditore, ouero che l'obligato al censo perda la cosa obligata in tutto ò in parte, ouero perda altra ragione, acquistata dal medesimo contratto, ò d'altronde, ouero che caschi in qualche pena. An-

233
Zi pro-

249
... censo si possa agomentare, e co-
struirsi di nuovo sopra la medesima cosa, o altra in favore del-
la istessa persona, o altra per essa supposta per li censi del tem-
po passato, o da venire; come ancora annulliamo li patti, i
quali contengono che li pagamenti delli carichi spettino ad
alcuno, al quale altramente per ragione, o per natura del
contratto non spettano. Finalmente nelli censi che per l'auue-
nire si costituiranno, non solo uogliamo che, estinguendosi
la cosa obligata in tutto o in parte, o rendendosi infruttuosa in
tutto o in parte, il censo perisca egualmente alla rata, ma di
più uogliamo che si possa estinguer sempre per il medesimo
prezzo, non ostante prescrizione di tempo, etiamdio lon-
ghissima, et immemorabile, e di cento anni, e più, non ostan-
te alcuni patti, quali direttamente, o per indiretto leuassero
tal facultà con qual si voglia parole, o clausule siano fatti.
Ma quando il reddito si douerà estinguere con il pagare il
prezzo, uogliamo che si faccia la denuntia per due mesi
auanti à colui, à cui s'hauerà da dare, e dopo tal denuncia si
possa esigere il prezzo predetto dentro de l'anno però, etiam-
dio contra la volontà del obligato. E doue non si paghi tal
prezzo intra li due mesi volontariamente, ouero non si esi-
gerà contra la volontà dentro l'anno, uogliamo nondimeno
che in qualunque tempo si possa sempre estinguer tal reddito,
facendosi però sempre la denuntia come di sopra, et non
ostante le sopradette cose, et questo comandiamo che sia of-
seruato, etiamdio se più e più uolte fosse fatta la denontia,
e che non fosse mai seguito effetto alcuno. Prohibiamo an-
cora li patti, quali contenessero che'l prezzo del censo possa
essere recuperato contra la volontà, o per causa di pena, o per
altra causa fuori del caso predetto; Et tutti gli contratti che
si faranno per l'auuenire sotto altra forma, giudichiamo
esser feneratij, e così uogliamo che possa esser conseguito dal
fisco tutto ciò che occorrerà darsi, o rimetterfi, o lasciarsi
espressamente, o tacitamente contra la forma del presente
nostro comandamento, non ostante tali contratti. Vogliamo
adunque

239
 tuamente in tutto offeruata non solum ^{non} ⁱⁿ ^{se}, quau
 di nouo si formaranno per l'auuentire, ma etiamdio nelli
 già creati che in qual si voglia tempo si vorranno alienare,
 mentre però siano stati creati dopò la publicatione di questa
 constitutione. Dichiarando che'l prezzo, quale una volta sa-
 rà costituito al censo, non mai più possa esser cresciuto, ne
 diminuito, etiamdio quanto alli ultimi contrahenti per al-
 cuna qualità di tempo, ò de contrahenti, ò per altro acci-
 dente. E benchè non estendiamo questa legge alli contratti
 già fatti, essortiamo però nel Signore, tutti coloro alli quali
 sono peruenuti tal censi sotto altra forma, che sottomettino
 tutti li contratti alla riforma de buoni religiosi, et prouedino
 alla salute dell'anima loro. Non ostante qual si uogliano
 constitutioni, ordinationi Apostoliche, statuti, consuetudi-
 ni, priuilegj, e lettere, etiamdio per qualonche Pontefici
 Romani nostri predecessori, et per noi istessi, ancora sotto
 qualunque tenore, et forma, e con qual si uoglia clausule,
 etiamdio derogatorie de derogatorij, e decreti irritanti per
 qual si uoglia causa, etiamdio per modo di legge vniuersale,
 ò come si uoglia composte, ò sia in fauore di Vniuersità, Com-
 munità, Collegij, Congregationi, Città, et luoghi concesse, ap-
 probate, ò rinouate. Alle qual cose tutte et à qualonche altre
 cose contrarie, et à ogniuna di quelle, hauendo i lor tenori in
 queste nostre presenti per espressi, in quanto direttamente, ò
 per indiretto sono contrarie in tutto ò in parte à questa no-
 stra constitutione, deroghiamo specialmente, et espressamen-
 te. Et vogliamo che le presenti siano publicate nella Cancel-
 laria, et nella piazza di Campo di Fiore, e siano descritte tra
 le constitutioni strauaganti che hanno da valere perpetua-
 mente. Et perche sarebbe difficil cosa che le presenti lettere
 potessero esser portate in ogni luogo, vogliamo, e dichiariamo,
 che si dia omninamente fede in ogni luogo alli transunti, e-
 tiamdio stampati, sottoscritti per mano di qualche Notaro pu-
 blico, e fermati per sigillo di qualche Prelato, ne più ne meno

alcuno rompere, ouero con prefontuosa
temerità contrauenire à questa carta di nostra prohibition,
annullatione, statuto, comandamento, indittio, essortatione, de
rogatione, dichiarazione, e volontà. Et se alcuno presume-
rà tentar tal cosa, sappi che incorrerà nella indignatione del
l'omnipotente Iddio, et delli Beati Pietro, et Pauolo suoi Apo-
stoli. Data in Roma apresso San Pietro, nell' anno dell' Incar-
natione del Signore M. D. LXIX. alli 19. di Gennaio.
Del nostro Pontificato l'anno Quarto.
Cesare Glorierio.

H. Curnyn.

LA FORMOLA

del contratto di censo.

N. spontaneamente &c. per se et suoi heredi, et qualunque
successori, ha imposto, assignato, costituito, et fatto un
censo, ouero reddito perpetuo annuo di scudi &c. d'oro in
oro, sopra la sua casa, possessione, ouero tenuta, chiamata &c.
et altri confini quali ha voluto, che se possa sempre esprime-
re meglio, et specificare, et sopra la proprietà, membri, per-
tinenze, ragione, giurisdictioni, frutti, redditi, et prouenti
qualunque siano della medema casa, possessione, ò tenuta. Il
qual censo ò reddito così imposto, assignato, costituito, et
creato, egli ha venduto &c. al P. presente &c. ad hauere
&c. per titolo, et causa d'impositione, creatione, et uendi-
tione di tal censo per la rata, et misura di quello ha cedu-
to &c. al medesimo P. &c. presente &c. tutte le raggio-
ni &c. ponendo &c. dando licenza &c. costituendo &c.
et sino tanto che &c. ha costituito &c. Et il detto N. ha
promesso di pagare, ouero far pagare questo censo annuo di
scudi &c. d'oro in oro, al detto P. presente, et stipulante,
come di sopra, in tanti scudi d'oro in oro di buono, et giusto
peso

meſi, et in fine di ciaſcuno ſem-
 te, et ſenſa ecceſſione alcuna. *Admiramente &c.* Et il detto
 N. ha fatto, et ha dichiarato di fare queſta creatione di detto
 cenſo annuo, et uenditione, et ogni, et qualunque coſa, di
 ſopra detta, et che di ſotto ſi ſcriuerà, al detto P. preſente, et
 ſtipolante come di ſopra, per prezzo, et nome di vero, et giu-
 ſto prezzo de ſcudi d'oro in oro &c. Li quali ſcudi &c. et ſi-
 mili eſſo N. ha hauuto, et receuuto in preſenſa di me notaro,
 et teſtimonij inſcriſſi, dal predetto P. preſente, et ſbor-
 ſante a denari contanti in tanti ſcudi d'oro in oro, i quali il
 detto N. ha riceuuto in effetto. De i quali ha renunſiato
 all'ecceſſione à maggior cautela, ha quietato &c. per patto
 et ſi più &c. ha donato &c. renunſiando con l'inſcriſſo
 giuramento, a tutte le leggi, et aiutti de leggi, per mezzo de
 i quali poteſſe in qualunque modo contrauenire à tal uen-
 ditione, et reſpettinamente donatione. Promettendo il detto
 N. che la detta caſa, poſſeſſione, ouero tenuta con tutti i
 membri d'eſſa, et pertinenze, di piena ragione de dominio,
 ouero, quaſi, ſpetta, et tocca à lui; et ch'è per ſua natura
 fruttifera, capace, et ſufficiente à ſopportare queſto cenſo,
 et molto maggiore; et che è libera d'ogni carico di cenſo, ca-
 none, riſpoſta, et liuello, che in qualunque modo impediſce
 queſta creatione di cenſo, et uendita; et che non è obligata à
 ueruno fidelcommiſſo puriſicato, ò da purificarſe, ò à reſtitu-
 tion, ò à ſeruitù, ò à deuolutione; et che queſto cenſo è, et
 ſarà buono, valido, bene aſſignato, conſtituito, creato, ſopra
 la medeſima caſa; et che queſta creatione di cenſo, è, et ſarà
 perpetuamente buona, valida, et fatta bene, et ualidamen-
 te; et che per tale la mantiene al detto P. et à ſuoi: et che
 ſopra il detto cenſo, et nel pigliarlo antepone il medemo P.
 et i ſuoi à tutti gl'altri, che haueſero, ò che in qualunque
 modo pretendeſſero hauere qualche ragione ſopra la detta
 tenuta, et ragioni, et pertinenze di eſſa; et che inoltra final-
 mente autorizza, defende, et deſbriga da ogni perſona che

io, ò nel possessorio, ò nell'uno
et l'altro; e. *et in qualunque parte della lite, et in qualun-
que stanza, caso che uenga lite alcuna ò molestia, sponta-
neamente piglia sopra di se ogni lite, et molestia, a ogni solo,
et semplice auiso ancorche non solennamente et fuori di giu-
dicio, et senza insertione di libello, et di simili cosa sia fatto al
detto P. ò a suoi; et che proseguisse la lite presa &c. et che sà
consentire in questa impositiione, et vendita di censo &c. et
che di detta casa, possesseione, o tenuta, et ragione, membri, et
pertinenza d'essa, qualunque siano, non è stato, ne è fatto, ne
si farà per l'auuenire cosa alcuna in pregiudicio di detto P.
et suoi heredi &c. Altrimente in ogni, et ciascadun caso, et
euento, contrario alle cose sudette, ouero, ad alcune d'esse, an-
cor de nullità, ouero, inualedità di questo contratto per qua-
lunque capo et defecto, ancor che si contenga nel corpo di ra-
gione, et ancora che in qualunque modo uenghi, ò sia per ve-
nire dal principe, il detto N. vuole essere tenuto egli, et l'infra-
scritte sicurtà in solido de cuitiione del detto censo annuo, ge-
neralmente, et particolarmente, et della difesa di ragio-
ne, et di fatto, nella forma valida di ragione, et consueta nel
luoco, et à tutte le cose &c. delle quali &c. Con i patti infra-
scritti, che sono conuenuti espressamente tra dette parti, et
corroborati con la stipulatione che è sia fatta tra l'una et l'al-
tra parte. Et primieramente, che à maggior cautela del det-
to P. et di suoi &c. tutti i frutti di detta tenuta, siano tenu-
ti, et siano specialmente, et espressamente obligati per i frutti
del presente censo; et in defecto del pagamento loro, sia lecito
al detto P. et suoi &c. se così parerà a loro, riceuere, riscuote-
re gl'affitti, et frutti di detta tenuta da i presenti et futuri
conduttori, fittauoli, et lauoratori, et da chi sarà bisogno, an-
cora di propria auttorità, et senza aiuto d'alcuno giudice,
ouero, della corte; et di detti frutti farne equitanza, et rete-
nerli appresso di se, per la quantità concorrente, à sodisfat-
tione de i frutti di detto censo, che fino all' hora si deuono. Et
à fare.*

Imv.

101430

